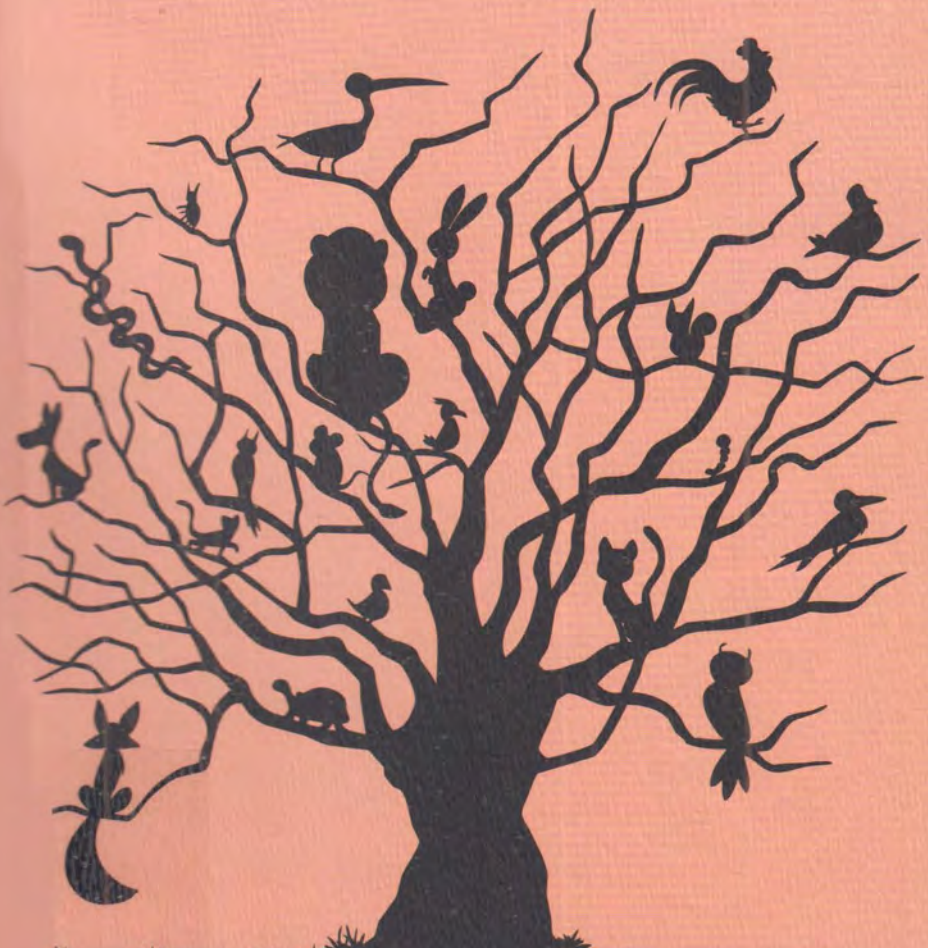
32
klasik

LA FONTAINE
101 fabl

fransızca aslından çeviren: selahattin yıldırım

AYRINTI
KLASİK

LA FONTAINE | 101 fabl

101 fabl

la fontaine

fransızca aslından çeviren: selahattin yıldırım

sunuş: selahattin yıldırım

ayrıntı: 1153 / klasik dizisi: 32

101 fabl / la fontaine

özgün adı / fables

fransızca aslından çeviren / selahattin yıldırım

yayıma hazırlayan / mina ekeman

sunuş / selahattin yıldırım

son okuma / ayten koçal

bu kitabın türkçe yayım hakları
ayrıntı yayınları'na aittir.

kapak illüstrasyonu / berat pekmezci

kapak ve görsel tasarım / gökçe alper

dizgi / hediye gümen

baskı: ali laçin - barış matbaa-mücellit
davutpaşa cad. güven san. sit. c blok no. 286
topkapı/zeytinburnu - istanbul - tel. 0212 567 11 00
sertifika no: 33160

birinci basım: şubat 2018 / baskı adedi 2000
isbn 978-605-314-264-5 / sertifika no: 10704

ayrıntı yayınları basım dağıtım san. ve tic. a.ş.
hobyar mah. cemal nadir sok. no: 3 cağaloğlu - istanbul
tel: (0212) 512 15 00 faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr
info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi
facebook.com/ayrintiyayinevi
instagram.com/ayrintiyayinlari

la fontaine

La Fontaine, 8 Temmuz 1621 tarihinde Fransa, Château-Thierry'de doğmuştur. Annesi Françoise Pidoux; babası, Château-Thierry Dükalığı'nın Sular ve Ormanlar Başkorucusu unvanına sahip olan Charles de La Fontaine'dir. Ailenin her iki tarafı da taşra orta-üst sınıf mensubudur. En büyük çocuk olan Jean de La Fontaine, Château-Thierry Koleji'nde eğitim görmüş ve okulun son günlerinde (1641 yılında), Paris'te İlâhiyat Fakültesi'ne ve Saint Magloire Tapınağı'na girmiştir. Fakat buralarda geçirdiği kısa süre, meslek seçiminde ciddi bir hata yaptığını ona göstermiştir. Bunun üzerine; teoloji eğitimini bırakıp hukuk eğitimine başlamış (1646-49) ve avukatlık statüsü edinmiştir. Bu mesleği de fazla icra ettiği pek söylenemez. 1660'lı yıllar, Fransız edebiyat tarihinde oldukça ünlü olan Rue du Vieux Colombier dörtlüsünün oluştuğu dönemdir. Bu "dörtlü" La Fontaine, Racine, Molière ve Boileu'yu içeriyordu. Chapelain de bu grubun dışarıdan bir üyesiydi. La Fontaine bu çevrede, dalgınlığı, iş hayatına ilgisizliği, sessizliği, özel hayatında bilgece bir eksantrikliğe sahip oluşu ile bilinir. Bu ortamda ona "bonhomme" ya da "bon" ("bizimki"; "bizim saf") adı takılmıştı. 1664-66 yılları arasında *Contes et Nouvelles en vers* (Öyküler...) adlı kitabının ilk iki bölümü yayımlanır. 1668 yılının Mart ayında, La Fontaine'i ölümsüz kılan ünlü eseri *Fables*'ın (Fables choisiés mises en vers/ Şiirleştirilmiş Fabllar) birinci derlemesi yayımlanır. İzleyen iki yıl içinde La Fontaine, *Les Amours de Psyché et de Cupidon* adlı romanını yayımlar ve üç ciltlik, Şiirci Derlemesi (*Recueil de poésies*) isimli esere büyük katkı sunar. 1671 yılında *Contes*'un (Öyküler) üçüncü bölümü yayımlanır. Genel örf ve âdetlere uygunsuz bulunan ve polis tarafından satışı yasaklanan *Nouveaux Contes* (Yeni Öyküler) 1674'te yayımlanır. Bu dönemde La Fontaine tekrar maddi sıkıntılar içine düşer. Borçlarını ödeyebilmek için, babasının ona devrettiği başkoruculuk unvanını bırakır. Bu arada imdadına, çok güzel, yüksek karakterli ve entelektüel donanımlı bir kadın olarak bilinen Madame de la Sablière yetişir. Onu yirmi yıl boyunca evinde ağırlar. La Fontaine böylece kendisini tümüyle edebi çabalarına, şiirsel ve tiyatral eserler vermeye adar. Sağlığı giderek kötüleşen La Fontaine, (13 Nisan) 1695 yılında, 73 yaşında, bu dünyadan göç eder. 14 Nisan 1695 tarihinde Saint-Innocents mezarlığına gömülür.

selahattin yıldırım

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden 1967 yılında mezun oldu. 1967-1970 yılları arasında Londra ve Paris'te dil ve edebiyat eğitimi aldı. 12 Mart 1971 askeri rejimi sırasında Sıkıyönetim Mahkemeleri'nde avukatlık yaptı. 1973-2010 yılları arasında Türkiye'de ve dünyada kentsel siyaset, yerel yönetim, belediyeler arası işbirliği ve dayanışma alanlarında düşünsel ve pratik çalışmalarda bulundu. Marmara Belediyeler Birliği, Türkiye Belediyeler Birliği ve Dünya Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı'nda kurucu genel sekreterlik görevlerini üstlendi. Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi kurucu üyeliğini yaptı. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Bu arada Madrid'de İspanyolca ve Roma'da İtalyanca eğitimi aldı. 2001-2004 arasında Dünya Sosyal Formu'nda Yerel Yönetimlerin temsilciliğini yaptı. 2010 yılında Birleşmiş Milletler - Habitat Özel Büyükelçiliği görevine seçildi. Türkiye'de ve dünyada yayınlanmış, siyaset düşüncesi, yerel yönetim ve demokrasi, kentsel adalet, belediyecilik ve büyük kent yönetimi, insan hakları ve kentsel haklar ve uluslararası yerel yönetim hareketi konularında eserleri bulunmaktadır. Ayrıca A. Gramsci, H. Lefebvre, P.P. Pasolini, Mahmut Derviş, G. Mistral, J. Cortazar, C. Vallejo, F. Pesoa, F.G. Lorca, L. Brunuel, La Fontaine, R. Char gibi yazar ve sanatçılar üzerine araştırma ve çevirileri vardır.

içindekiler

sunuş: la fontaine'in hayatı ve eseri üstüne / selahattin yıldırım.....11

101 fabl

birinci kitap'tan

1: ağustosböceği ve karınca.....35
2: karga ile tilki.....37
3: öküz kadar kendisini büyük yapmak isteyen kurbağa.....39
4: kurt ve köpek.....41
5: genç inek, keçi ve koyunun aslan ile ortaklığı.....44
6: kurt ve kuzu.....46
7: insan ve onun imgesi.....49
8: hırsızlar ve eşek.....52
9: çocuk ve öğretmen.....54
10: horoz ve inci.....57

ikinci kitap'tan

11: fareler toplantısı.....61
12: iki boğa ve bir kurbağa.....64
13: kanatlı ok ile yaralanan kuş.....66
14: dişi köpek ve arkadaşı.....68
15: aslan ve fare.....70
16: güvercin ve karınca.....72
17: bir kuyuya düşen astrolog.....74

üçüncü kitap'tan

18: çoban olan kurt.....77
19: tilki ve teke.....80
20: kartal, dişi yabandomuzu ve dişi kedi.....83
21: sarhoş ve karısı.....86
22: bir insanın yendiği aslan.....89
23: tilki ve üzümler.....91
24: yaşlanan aslan.....93
25: bir ambara giren gelincik.....95

dördüncü kitap'tan

26: âşık aslan.....99
27: maymun ve yunus balığı.....103
28: tavus kuşu kanatları takan alakarga.....106
29: deve ve yüzen sopalar.....108
30: geyikten öç almak isteyen at.....110
31: tilki ve büst.....113
32: kurt, keçi ve oğlak.....115
33: sokrates'in sözleri.....118
34: yaşlı kişi ve çocukları.....120
35: hazinesini kaybeden cimri.....123

beşinci kitap'tan

36: oduncu ve hermes.....127
37: çömlek ve tencere.....131
38: çiftçi ve çocukları.....134
39: doğuran dağ.....136
40: doktorlar.....138
41: altın yumurtlayan tavuk.....140
42: kutsal kalıntılar taşıyan eşek.....142
43: yılan ve eğe.....144
44: savaşa giden aslan.....146
45: aslan postu giyen eşek.....148

altıncı kitap'tan

46: çoban ve aslan.....151
47: aslan ve avcı.....154
48: tilki, maymun ve hayvanlar.....156
49: ihtiyar ve eşek.....159
50: tavşan ve kaplumbağa.....161
51: güneş ve kurbağalar.....164
52: at ve eşek.....166
53: avını bırakıp onun yansısının
peşine düşen köpek.....168
54: şarlatan.....170
55: sondeyiş.....172

yedinci kitap'tan

56: vebaya yakalanmış hayvanlar.....175
57: genç kız.....179
58: aslanın sarayı.....182
59: yolcu arabası ve sinek.....185
60: iki horoz.....188

sekizinci kitap'tan

61: ölüm ve ölmek üzere olan insan.....193
62: eskici ve para babası.....197
63: masalların gücü.....200
64: şakacı ve balıklar.....203
65: fare ve istiridye.....206
66: iki dost.....209
67: dişi aslanın cenaze töreni.....212
68: fare ve fil.....216
69: eşek ve köpek.....219
70: bilimin yararı.....222
71: demokritus ve abderialılar.....225

dokuzuncu kitap'tan

72: sadakatsiz emanetçi.....229
73: iki güvercin.....233
74: maymun ve leopar.....237
75: öğrenci, bilgiç öğretmen ve bahçe sahibi....240
76: heykeltıraş ve zeus heykeli.....243
77: akıl satan deli.....246
78: ölçülü olmak.....249
79: kedi ve tilki.....252
80: çoban ve sürüsü.....255

onuncu kitap'tan

81: kurt ve çobanlar.....259
82: keklik ve horozlar.....262
83: dişi aslan ve dişi ayı.....265
84: la rochefoucauld'a.....268

on birinci kitap'tan

85: zeus'un bir oğlunu eğitmek isteyen tanrılar.273
86: bir moğol'un rüyası.....276
87: kurt ve tilki.....279
88: yaşlı adam ve üç genç adam.....282
89: epilog.....284

on ikinci kitap'tan

90: odysseus'un yoldaşları.....287
91: iki keçi.....292
92: hasta geyik.....295
93: kerevit ve kızı.....297
94: tilki, sinekler ve kirpi.....299
95: aşk ve çılgınlık.....302
96: orman ve oduncu.....305
97: tilki ve hindiler.....307
98: maymun.....310
99: iskityalı filozof.....312
100: fil ve zeus'un maymunu.....315
101: bir deli ve bir akıllı.....318

selahattin yıldırım

la fontaine'in hayatı ve eseri üstüne

Jean de La Fontaine (La Fontaine), dünyanın en ünlü fabl ya da masal yazarlarından biridir. O, aynı zamanda, on yedinci yüzyıl Fransa'sında yetişmiş, bugün de ilgiyle okunan, büyük bir şairdir.

Uzun yıllar kendisine kuşkuyla yaklaşılmasına ve bekletilmesine rağmen, sonunda 1684 yılında Académie Française'e (Fransız Akademisi'ne) üye olarak kabul edilmiştir.

"Fransa'nın Homeros'u", "Yeni Ezop" olarak nitelenen La Fontaine, insanlığın önünü açıcı bir düşünür ve yazardır.

Uzun yıllar boyunca dünyanın birçok coğrafyasına ve farklı kültür ve dillerine aktarılmış olan eserleri (ve özellikle fablları), hem özgün dil ve stilleri hem de yaratıcı içerikleri açısından sürekli insanlığın gündeminde yer almıştır.

Adaleti, özgürlüğü, eşitliği, dayanışmayı, gerçekçiliği ve erdemli olmayı, "erdem ahlakını" kendilerine temel alan bu fabllarda; her tür iktidar tutkunluğu, şiddet kullanımı, özgürlüğü baskılayıcı her tür davranış, mal mülk, mevki ve şan şöhret düşkünlüğü, kendini beğenmişlik, açgözlülük, ikiyüzlülük, bilgiçlik, dalkavukluk, sevgi, dostluk ve dayanışma yoksunluğu, kibirlilik, kıskançlık ve adaletsizlik gibi birçok kötücül ve insanlık dışı düşünce ve davranış biçimi; La Fontaine'in güçlü eleştiri oklarının hedefi haline getirilir.

La Fontaine'in fablları, birçok dünya diline olduğu gibi, Türkçeye de çevrilmiştir. Kaynakça'da verildiği üzere, bu çeviriler O. Veli, S. Eyüboğlu gibi büyük ustalar tarafından 1940'lı yıllar ve devamında gerçekleştirilmiştir.

Ben, bu farklı dönemlerde ve değişik çeviri anlayışlarıyla yapılan çalışmalardan kuşkusuz yararlandım.

Bana göre çeviri, "iki efendi arasında, yazar ile okur arasında" ve iki farklı kültür arasında bir "arabuluculuk" girişimidir.

Dilin olduğu her yerde, değişik yorumların, dolayısıyla değişik ya da yeni çevirilerin ortaya çıkması doğal, daha doğrusu kaçınılmazdır. Ve bu insanlık tarihi boyunca böyle olagelmiştir.

"Mükemmel çeviri"nin mümkün olmadığının farkındayım.

Ancak, orijinal metne –olanaklı olduğu ölçüde– sadık kalan, metinden "daha çok" söylemeyen; öykünün ritmine saygı duyan (tasviri uzatmalara girmeyen) bir çeviri anlayışının daha doğru olduğu düşüncesindeyim.

Neden "101 fabl" konusuna gelince, her "seçme"de olduğu gibi, burada da, sübjektif bir yaklaşım söz konusu.

Bununla birlikte, bu seçkide iki objektif kriteri; seçtiğim fablların evrensel niteliğe en yakın olmalarını ve günümüz dünyasının koşulları ve ana sorun alanlarına hitap etmeleri niteliklerini temel almaya çalıştım.

Bu mütevazı çabamın gerçekleştirilmesinde, Académie Française üyesi üstat M. Fumaroli'nin edite ettiği, uzun ve değerli, bir giriş ve ayrıntılı notlarla zenginleştirdiği *La Fontaine, Fables* (2009) adlı eserinden önemli ölçüde yaralandım.

Ayrıca, aynı eserde yer alan, J. B. Oudry'nin 1783 tarihli gravürlerinden kısa bir seçme yapmaya çalıştım.

Bu çabamda bana katkılarını esirgemeyen dostlarıma ve özellikle genç editörüm Mina Ekeman'a ve değerli yayıncılarıma minnettarım.

La Fontaine Üstüne Düşünceler

O [La Fonţaine], eğlendirirken eğitir, hayvanlar aracılığıyla insanları erdemli olmaya ikna eder, en küçük konuları en yüksek noktaya kadar yükseltir: Kendi yazım türünde biricik olan bu insan, her zaman özgündür; kendi yarattıklarında da, başkalarından aktardıklarında da öyle; var olan modellerin ötesinde olan birisi, taklit edilmesi çok güç bir modelin sahibidir..."

(La Bruyère,
Discours à réception à l'Académie française, 1693;
LF, Fables, 2009, s. 1015)

"Bu neşe saçıcı insan, bu yeni Ezop... insanlara bilgelik derslerini duyurabilmek için hayvanlara bir ses vermiştir."

(Fénélon, *In Fontani mortem, 1695*;
L. F. Fables, 2009, s. 1015)

"La Fontaine... sadeliğinde ve kendine özgü inceliklerinde biricik olan bu kişi, kendisini, en basit şeyler aracılığıyla, neredeyse en yüce insanların yanına taşımıştır."

(Voltaire, *Le siècle de Louis XIV*, 1751,
L. F. Fables, 2009, s. 1017)

"La Fontaine'in fabllarını tüm çocuklara öğretmeye kalktığınızda, bir teki bile onları anlamayacaktır, anladıklarında da daha kötü bir durum olacaktır; çünkü bunlardaki ahlaki öğütler çok karmaşık ve çocukların yaşına göre oldukça oransız olduğundan, onlara erdemden çok kötülük getirecektir."

(J.J. Rousseau, *Emile ou de l'éducation*, 1762,
L. F. Fables, 2009, s. 1018-9)

"La Fontaine bir filozoftu, bundan hiçbir kuşkumuz yok... La Fontaine'in stili, belki de tüm çağların edebiyat tari-

hinin sunduğu en çarpıcı olan stildir: Bu, yalnızca ona özgü, bir öykünün kısalığı içinde, en keskin ayrıntıların akordunu ve en karşıt renklerin harmonisini hayranlık verici bir biçimde sunan bir tarzdır...

Hiçbir yazar, kendi konusunun tüm hareketlerini izlemede, bu tür bir ruh ve hayal gücü ustalığının daha iyisine sahip olmamıştır."

(Chamfort, *Eloge de la Fontaine*, 1774,
L. F. Fables, 2009, s. 1020-21)

"XIV. Louis döneminin en ünlü yazarları arasında, La Fontaine eğer en büyük değilse, en azından tek başına en orijinal olandır..."

(D'Alembert, *Eloge de Déspréaux*, 1779,
L. F. Fables, 2009, s. 1017-18)

"La Fontaine'in dili, verimli bir inceleme konusudur.

La Fontaine sözcükleri sevmişti ve onları nasıl seçeceğini iyi biliyordu..."

(Anatole France, *Le Génie Latin*, 1926;
L. F. Fables, 2009, s. 1030-31)

"La Fontaine'in mükemmelliği Racin'den daha fazla inceliklidir; fakat ondan daha az titizlik gerektirmeyen değildir...

Ah! Onunla savaştan ne kadar uzaktayız!"

(A. Gide, *Journal 1939-1949*, 9 Oct. 1939;
L. F. Fables, 2009 s. 1032)

"La Fontaine... eserlerinde, hayvanlar yardımıyla insanların kusurlarını, zayıf taraflarını göstermiş... Yalnız, bunlara ne masal demek doğru ne de hikâye.

Fransızlar *fable* diyorlar."

(Orhan Veli, *La Fontaine'in Masalları*, 1948)

"Kendi kalarak herkesin olmak, La Fontaine'in en büyük özelliği bu... Bütün bu hayvan masalları geniş bir insanlık komedyasının birer sahnesidir... Masalların dil kıvraklığı, kuruluşu, yapılarının sağlamlığı, anlatışın çevikliğinden, masalın takıntısız gelişmesinden geliyor."

(S. Eyüboğlu, *La Fontaine: Masallar,*
XI. Baskı, 2016)

Dönemi, Çocukluk,
Gençlik Yılları ve Eğitimi

La Fontaine'in içinde doğup yaşadığı on yedinci yüzyılın Fransız toplumunun (*La Société du Grand Siècle*), acımasızlığın, vahşiliğin, güç ve şiddet kullanımının, aldatmaca ve ikiyüzlülüğün egemen olduğu bir tarihsel döneme denk düştüğü genellikle kabul gören bir görüştür.

Bu dönem, ayrıca, "Avrupa bilincinin krizi" ile bağlantılı düşünsel, bilimsel ve sanatsal yoğun arayışların gözlemlendiği bir zaman dilimidir.

La Fontaine, 8 Temmuz 1621 tarihinde Fransa, Château-Thierry'de doğmuştur.

Annesi Françoise Pidoux; babası, Château-Thierry Dükalığı'nın Sular ve Ormanlar Başkorucusu unvanına sahip olan Charles de La Fontaine'dir.

Ailenin her iki tarafı da taşra orta-üst sınıf mensubudur.

En büyük çocuk olan Jean de La Fontaine, Château-Thierry Koleji'nde eğitim görmüş ve okulun son günlerinde (1641 yılında), Paris'te İlâhiyat Fakültesi'ne ve Saint Magloire Tapınağı'na girmiştir.

Fakat buralarda geçirdiği kısa süre, meslek seçiminde ciddi bir hata yaptığını ona göstermiştir.

Bunun üzerine; teoloji eğitimini bırakıp hukuk eğitimine başlamış (1646-49) ve avukatlık statüsü edinmiştir. Bu mesleği de fazla icra ettiği pek söylenemez.

La Fontaine, bu dönemde Maucroix, Pellison, Furretière, Charpentier ve Cassandre gibi genç şairler çevresinde sık sık görülür.

Ev, İş Hayatı ve Paris Yılları

Ev hayatına, yerleşikliğe ve "işadamlığı"na pek yatkın olmayan La Fontaine'e, 1647 yılında bu yolda bir adım attırılmıştır:

Babası kendi başkoruculuk unvanından onun yerine feragat etmiş ve oğlu için, güzel ve zeki bir genç kız olan Marie Héricart ile bir evlilik düzenlemiştir.

Bu evlilik, Marie'nin "ev kadını" olmaya yatkın olmayışı, La Fontaine'in sürekli evden uzak oluşu, iş hayatındaki (ve benzeri) nedenlerle sorunlu bir evlilik olmuştur ve bu, çiftin son kırk yıllarının büyük bir bölümünü ayrı yaşamaları sonucunu getirmiştir.

La Fontaine Paris'te yaşarken, eşi Château-Thierry'de yaşamaya devam etmiştir.

Çiftin 1653 yılında bir erkek çocukları doğmuştur.

La Fontaine, gençlik yıllarında Paris'i sık sık ziyaret etmiştir.

1656 yılından itibaren ise bu başkentin sürekli konuğu olmuştur.

Kendisinin üstlendiği görevler, tek mekânda ikameti gerektirmeyen bir konumla uyum içindeydi.

Edebi Kariyeri

La Fontaine'in edebi kariyeri, otuz yaşını geçtikten sonra başlamıştır.

Malberbe'yi okumasının, onda ilk şiirsel uyarıları yarattığı söylenir.

Ancak başlangıçtaki edebi çabaları, döneminde moda olan epigramları, baladları dile getirmekten ileri gitmez.

La Fontaine'in ilk önemli ve basılı eseri olarak, 1654 yılında gerçekleştirdiği, Terence'in *Eunuchus*'unun çevirisi ya da uyarlaması gösterilir. Şiirleştirilmiş beş perdeden oluşan bir komedi olan bu eseri La Fontaine isimsiz yayımlamıştır.

La Fontaine, aynı yıllarda, dönemin Fransız edebiyatı "patronu" sayılan Fouquet (Superintendent) ile tanıştırılır. 1658 yılında babasını kaybeden La Fontaine, Fouquet'e, bir Ovid şiir uyarlaması olan *Adonis* adlı eserini sunar.

Bu tanışma La Fontaine'e 1659 yılında, yazacağı dizeler karşılığı 1000 livrelik bir maaş sağlar.

O, aynı zamanda, *Le Songe de Vaux* (Danaların Düşü) adlı düz yazı ve şiir karışımı bir eseri yazmaya başlar. Ayrıca, *Les Rieurs du Beau Richard* adlı bir "ballet" yazar.

Bu dönemde eşinin mali durumunu garanti altına almak amacıyla, sahip olduğu tüm varlığını satar.

Bundan böyle geçimini, sınırlı telif gelirlerinin yanı sıra varlıklı bazı dostlarının yardımlarıyla sağlar.

Fabllarında ve diğer eserlerinde açıkça dile getirdiği gibi, La Fontaine, mala mülke, unvanlara ve iktidar olmaya itibar etmeyen; değişikliğe, çeşitliliğe ve yenilikçiliğe odaklı bir kişiliğe sahiptir.

La Fontaine'in en canlı dizeleri Düşes Marie Anne Mancini'ye adanmıştır.

1660'lı Yıllar

1660'lı yıllar, Fransız edebiyat tarihinde oldukça ünlü olan *Rue du Vieux Colombier* dörtlüsünün oluştuğu dönemdir.

Bu "dörtlü" La Fontaine, Racine, Molière ve Boileu'yu içeriyordu. Chapelain de bu grubun dışarıdan bir üyesiydi.

Bu dörtlünün toplantılarına ilişkin birçok ilginç anekdot vardır.

La Fontaine bu çevrede, dalgınlığı, iş hayatına ilgisizliği, sessizliği, özel hayatında bilgece bir eksantrikliğe sahip oluşu ile bilinir.

Bu ortamda ona *bonhomme* ya da *bon* ("bizimki"; "bizim saf") adı takılmıştı.

1664-66 yılları arasında *Contes et Nouvelles en vers* (Öyküler...) adlı kitabının ilk iki bölümü yayımlanır.

Aynı yıllar içinde, Aziz Augustin'in Fransızcaya çevrilen *Tanrı'nın Kenti* (*La Cité de Dieu)* adlı ünlü eserinin şiirsel bölümlerini dizeleştirerek Fransızcaya aktarmıştır.

1668 yılının Mart ayında, La Fontaine'i ölümsüz kılan ünlü eseri *Fables*'ın (*Fables choisiés mises en vers*/ Şiirleştirilmiş Fabllar) birinci derlemesi yayımlanır.

Monseigneur Le Dauphin'e adanmış olan, 124 fabldan oluşan ve coşkuyla karşılanan bu eser, modern baskılardaki ilk altı kitaba tekabül eder.

İzleyen iki yıl içinde La Fontaine, *Les Amours de Psyché et de Cupidon* adlı romanını yayımlar ve üç ciltlik, *Şiirci Derlemesi* (*Recueil de poésies*) isimli esere büyük katkı sunar.

1671 yılında *Contes*'un (Öyküler) üçüncü bölümü yayımlanır.

Genel örf ve âdetlere uygunsuz bulunan ve polis tarafından satışı yasaklanan *Nouveaux Contes* (Yeni Öyküler) 1674'te yayımlanır.

Bu dönemde La Fontaine tekrar maddi sıkıntılar içine düşer. Borçlarını ödeyebilmek için, babasının ona devrettiği başkoruculuk unvanını bırakır.

Bu arada imdadına, çok güzel, yüksek karakterli ve entelektüel donanımlı bir kadın olarak bilinen Madame de la Sablière yetişir. Onu yirmi yıl boyunca evinde ağırlar.

La Fontaine böylece kendisini tümüyle edebi çabalarına, şiirsel ve tiyatral eserler vermeye adar.

1678-79 yıllarında *Fables*'ın ikinci derlemesi yayımlanır.

Mme. de Montespan'a adanan bu fabllar, modern baskılardaki yedi-on birinci kitapları içerir.

Seneca'dan Lucilius'a Kadar Mektuplar'ın (*Epîtres de Sénéque à Lucilius*) Fransızcaya yapılan çevirisinin şiirsel bölümlerinin uyarlamalarını 1681 yılında gerçekleştirir.

1682 yılında, altmış yaşını aşan La Fontaine artık Fransa'nın en önemli edebiyatçılarından biri olarak kabul edilir.

Dönemin en ciddi edebiyat eleştirmenlerinden biri olan Madame de Sévigné, 1678 yılında basılan *Fabllar*'ın ikinci altı kitabını "*divines*" (muhteşem, olağanüstü...) olarak değerlendirir.

Le Rendez-Vous (Randevu) adlı, metni daha sonra kaybolan komedi eseri, Comédie-Française'de ilk kez sahnelenir.

La Fontaine 1684 yılında l'Académie Française (Fransız Akademisi) üyeliğine seçilir.

Müziği Colasse tarafından yapılan *Astrée* adlı lirik trajediyi 1691 yılında yazar.

1692 yılında *Contes*'un (Öyküler) revize edilmiş yeni baskısı yayımlanır.

1693-94'te *Fables*'in son kitabı yayımlanır. Modern baskılarda on ikinci kitap olarak anılan bu eser 14 yeni fablı içerir.

Sağlığı giderek kötüleşen La Fontaine, (13 Nisan) 1695 yılında, 73 yaşında, bu dünyadan göç eder.

14 Nisan 1695 tarihinde Saint-Innocents mezarlığına gömülür.

Eserleri

La Fontaine'in eserleri, genellikle üç temel kategoriye ayrılır:

-Fabllar/ masallar (*Fables*)

-Öyküler (*Contes*)

-Çeşitli eserler (dramatik, tiyatral eserler/ roman ve çeviriler)

Bu çalışmada ana konumuz fabllar/ masallar olduğundan, La Fontaine'in eserleri arasında önemli bir yer tutan, dönemlerinde son derece popüler olan ve ilk kez 1664 yılında basılan Öyküler (*Contes*) ve diğer çeşitli eserleri üzerinde durulmayacaktır.

Burada önce fabl üstüne kısaca eğildikten sonra, La Fontaine'in fabllarının temel özelliklerine değinilecektir.

Fabl Üstüne

Fable sözcüğü, Latince'de "öykü"/ "söylem" anlamına gelen *fabula*'dan gelmedir.

Fabl'ın değişik sözlük ve ansiklopedilerde yer alan tanımlarından birkaç örnek aşağıda verilmektedir:

"*Fable: Poésie ou petit récit qui donne un enseignement, fait réflechir.*"

(Le Robert)
(Bir ders veren, düşündüren şiir ya da kısa öykü.)

"*Fable*: Ahlaki bir ders çıkartabilen, öğüt veren alegorik (kinayeli) öykü veya masal."

(Fransızca-Türkçe Sözlük, Haz: D. Yurdakul)

"Fable: A short narrative in prose or verse which points a moral."

(The Penguin Dictionary of Literary Terms and Literary Theory; ed. by J. A Cudden)

(Ahlaki bir öğüt veren, düzyazı ya da şiir biçiminde kısa bir anlatı.)

Fablda geçen karakterler, normal olarak, insan-olmayan varlıklar ya da cansız şeylerdir.

İnsani varlıkların hayvanlar üzerinden sunulması, edebi fablın temel karakteristiğidir.

Fablların birçoğunda –hepsinde olmasa da– insanbiçimsel (*anthropomorphe*) hayvanlar sahne alır ve bu fablların sonlarında, bazen başlangıçlarında, bir ahlaki öğüde, "kıssadan hisse" çıkartmaya yer verilir.

Üstat M. Fumaroli'nin ifade ettiği gibi:

"Fabllara doğru gitmek ihtiyacı içinde değiliz; onlar sürekli aramızdadır, konuştuğumuz dil ile aynı tözdendirler, haberimiz olmadan bile bizimledirler, 'hayatın şeyleri' ('*choses de la vie*') içinde bize hâlâ rehberlik eden bilgeliği oluştururlar."

(M. Fumaroli, 2009, "Introduction")

La Fontaine, *Fables* kitabının Önsöz'ünde belirttiği gibi, fabllar yalnızca bilgelik sunucu, doğru yargı ve değerlendirme oluşturucu ve ahlaki öğüt verici niteliklere sahip değildir.

Onlar, ayrıca, birçok yararlı bilgiler de sağlarlar. Ve onlar, aynı zamanda, "her birimizin içinde kendisinin resmedildiğini gördüğü bir tablodur."

Fablların okunması ve dinlenmesi tarih boyunca, birçok zaman ve mekânda, herkesçe ilgiyle ve sevgiyle karşılanmıştır.

Sürekli bir "bilgelik yolu" olarak algılanagelen bu kısa anlatılar, kuşaktan kuşağa aktarılmış ve bir tür halkların "bilgeliklerinin nakledicisi" olarak görülmüştür.

Fablın, bir edebiyat türü olarak, Eski Yunan'da ortaya çıktığı kabul edilir.

Bu bağlamda ilk fabl yazarlığı ve derlemesi Ezop'a (Aisopos) mal edilir.

İÖ altıncı yüzyılda yaşayan Ezop'un doğum yeri konusunda farklı görüşler vardır:

Frigya'dan Trakya'ya, Mısır'dan Bandırma'ya kadar. Ancak onun bir Küçük Asyalı olduğu konusunda herhangi bir kuşku yoktur.

Ezop'un masallarının kaynağı hakkında da değişik görüşler vardır:

Antik Yunan'dan Anadolu'ya kadar.

Üstat Pertev Naili Boratav, Ezop fabllarının Mezopotamya kaynaklı olduğunu söyler. (P. N. Boratav, 1969, s. 85)

Ezop'un en önemli izleyicisi olarak, İS birinci yüzyılda yaşayan Phaedrus bilinir.

Phaedrus, Ezop'un fabllarını büyük ölçüde korumuştur. Onuncu yüzyılda Phaedrus'un çevirilerinin bir adaptasyonu *Romulus* başlığı altında yayımlamış ve bu eser on yedinci yüzyıla dek popülaritesini sürdürmüştür.

Fabl geleneği, kuşkusuz, salt Batı dünyasına özgü bir olgu değildir.

Hindistan fabllarının ünlü bir derlemesi olan *Bidpai*, muhtemelen, (orijinal dili Sanskritçe olarak), İS 300 yıllarında ortaya çıkmıştır.

Bu derlemenin birçok versiyonu, düz yazı ve şiir olarak, İS üç ve on altıncı yüzyıl arasında, değişik dillerde üretilmiştir.

Batı fabllarına, kuşkusuz La Fontaine'de kaynaklık eden (özellikle son altı kitabına), Hint asıllı *Panchatantra* (sözlük anlamı beş kitap olan) adlı çok bilinen eserdir.

Bu eseri, Brahman filozof Beydaba'nın derlediği *Kelile* ve *Dimme* izler.

Kelile ve *Dimme*, Arap ve Fars coğrafyalarında büyük bir yaygınlık ve etkinlik edinir.

Batıda ortaçağ fabulistlerinin en yetkini olarak Marie de France gösterilir.

Bu yazar, yüz iki adet fablı, şiir biçiminde, İS 1200 yılında kompoze etmiştir.

Fabl türünün düzeyini, dünya ölçeğinde büyük ölçüde yükseltmiş olan ve bu türe engin bir yaygınlık kazandıran, on yedinci yüzyılın ikinci yarısında verdiği eşsiz eserlerle La Fontaine olmuştur.

La Fontaine'in birçok izleyicisi olmuştur.

Bunlar arasında, Eustache de Noble, Pignetti, John Gray ve daha sonra Lessing'e yer verilir.

İvan Krylov, Rusya'nın en büyük fabulisti olarak bilinir.

R. Kipling, *Just So Stories* (1902) (İşte Öyle Hikâyeler) adlı eseriyle bu türe önemli bir katkı sağlamıştır.

G. Orwell'in *Animal Farm* (1945) eseri de, fabl biçiminde yazılmış ilginç bir siyasal satire, hicivdir. *Animal Farm*'in (Hayvan Çiftliği) alt başlığı *A Fairy Tale*'dir (Bir Peri Masalı).

La Fontaine'in Fabl Anlayışı ve Fabllarının Temel Özellikleri Üstüne

La Fontaine'in fablları 1668 ile 1694 yılları arasında yayımlanan on iki kitaptan oluşmaktadır. Bu kitaplarda toplam iki yüz kırk üç fabla yer verilmiştir.

İlk altı kitabın öyküleri, büyük ölçüde Ezop, Phaedrus ve Horatius'tan alınmış; ancak güçlü ve etkileyici bir şiir biçimine dönüştürülerek dillendirilmiştir.

İkinci altı kitabın öyküleri ise daha yakın dönem kaynaklarından ve Doğu dünyası masal ya da anlatılardan derlenmiştir.

La Fontaine, yararlandığı geçmişin ve kendi döneminin tüm kaynak ve birikimlerini, yaşadığı zaman diliminin koşullarına ve kendi yaratıcı düşünsel ve edebi anlayışına uygun bir biçimde yeniden üretmiştir.

La Fontaine'in yararlandığı ve onu etkilemiş olması muhtemel kaynaklar arasında Antik Yunan, Roma, Latin mitolojileri, düşünür, edebiyatçı, şair ve yazarları; Fransız ve Avrupa hümanist kültürü ve onun sözcüleri (Ezop, Sokrates, Platon, Epiküros, Phaedrus, Horatius, Virgile, Ovide, Erasmus, Rabelais, Montaigne, La Rochefoucauld...) ve sınırlı ölçüde de olsa Eski Mısır, İbrani, Hint, Fars ve Arap edebiyatı sayılabilir.

Tüm bu düşünür ve yazarlar arasında, La Fontaine için Ezop, Sokrates ve Epiküros özel birer yere sahiptirler.

O, Ezop için şöyle der: "Dillendirdiğim kahramanların babası Ezop'tur." (A Monseigneur le Dauphin, Birinci Kitap'ın Sunuşu)

Fabllarn "Önsöz"ünde Platon ve Sokrates üzerinde önemle durur. Sokrates'in şiir-masal (fabl) birlikteliğine yaptığı vurguyu över. Ayrıca Sokrates'in etiko-politik felsefesini ve Sokratik diyalog anlayışını da kendi dünya görüşü ve kendi yazım dilinin temeli olarak alır.

Epiküros'un felsefesi, bilgi kuramı, dil anlayışı ve yaşama bakışı ile La Fontaine'in bu alanlardaki yaklaşımları arasında önemli benzerlikler ya da paralellikler vardır: Bunların içinde, akademik retorik, bilgiçlik ve politik demogoji karşıtlığı; sade, duru ve söyleşmeci bir dil savunuculuğu; hayattan haz, neşe almayı göz ardı etmeme vurgusu; dostluğa, paylaşmacılığa odaklanma yaklaşımı ilk akla gelenlerdir.

Bu öykülerde temelde gözlemlediğimiz: Sade, kolaylıkla bellekte kalabilen dizeler aracılığıyla, insan doğasını derinlemesine kavrayıcı görüş ve düşüncelerdir.

Bunlara ayrıca, etkin ve "yumuşak" bir ironi de eşlik eder.

La Fontaine fabl türüne genel yaklaşım, dil, biçim ve içerik açılarından önemli katkılar getirmiştir.

La Fontaine'in *fable yaklaşımının* temel öğeleri arasında özetle şunları sayabiliriz:

-İnsanlara "bilgelik" sunma; doğru yargı ve değerlendirme becerisi kazandırma. (Önsöz)

-Bilgi sağlama. (Önsöz)

-"Kendini bilme", kendini tanımaya katkıda bulunma. (Önsöz)

-Hem "öğretici" hem de "eğlendirici", "hoşluk yaratıcı" olma. (Çoban ve Aslan; Oduncu ve Hermes)

-Yol gösterici olma. (Çoban ve Aslan)

-Örnek oluşturma ve verme. (Sarhoş ve Karısı)

-Kötülüğü gülünç gösterme. (Oduncu ve Hermes)

-Sadeliği, yalınlığı temel alma ve uzun sözden kaçınma. (Önsöz; Epilogue-Altıncı Kitap'ın Sonu)

-Yenilikçilik ve güler yüzlülüğe yönelik olma. (Önsöz)

-Yararlılık ve özü temel ölçü olarak alma. (Önsöz)

-Düz yazı ve şiir birlikteliğini sağlama. (Önsöz)

-Şiir ve masal kardeşliğini pekiştirme.

-Düşünce, duygu ve davranış empoze edici olmama.

-Ahlakçı, ahlak kurallarını koyucu, buyrukçu, katı ilkeci ve vaizci olmak yerine, gözlemciliğe öncelik verme.

-Herhangi bir sistemin, devlet ya da kilisenin resmi doktrininin hizmetinde bulunmama.

-Doğaüstücü ya da metafizik bir yaklaşım yerine, sağduyuyu, yorumlamayı ve bu dünyalılığı temel alma.

-İnsan doğasına, insan-doğa ve insanlar arası ilişkiye odaklanma.

-Hayvanlara yeni bir yaklaşımla bakma; onları bir "şey" ya da bir "makine" gibi görmeme. Onlarda da bir tür bilgelik ve duyarlılık arama.

La Fontaine'in *dili*, Anatole France'ın haklı olarak söylediği gibi "verimli" bir dildir. O, sözcükleri seven ve onları nasıl kullanacağını çok iyi bilen bir yazardır.

Ve büyük bir dil ustasıdır. Döneminin Fransız dilinin tüm incelikleri, hiçbir toplumsal kesimin (köylülükten aristokrasiye dek) anlatımı dışlanmadan, epigramik ve özdeyişsel bir üslupla burada harmanlanır.

La Fontaine fabllarında, düz anlatı ya da tipik konuşmadan çok diyalojik bir dil, bir söyleşme dili kullanımına öncelik vermiştir. (Bilindiği gibi, "konuşma" kendini ifadeye, bilgi sunmaya, bazen paylaşmaya ve anlaşılma çabasına odaklıdır. O, kişinin ya da diğer kişilerin duygu ya da düşüncelerini zorunlu olarak değiştirmez.

"Söyleşme" ise dinleme ve bilgi alıp vermeden çok daha fazla bir şeydir. O, "dünyayı birlikte pişirme ve tadını daha az acı yapma konusunda hemfikir" olduğumuz bir macera, bir çabadır. Burada, sağırlar diyaloğundan, nutuk atmalardan, belagat gösterilerinden, salt kişisel ilerleme arayışlarından ya da saygınlık kazanma çabalarından uzak durulur.

Söyleşme, eşitlik yaratıcı, diğerlerine kendimizi açıcı, bizlere cesaret verici ve yeniden yaratıcılığımıza katkıda bulunucu niteliklere sahiptir. Burada yarışma değil, paylaşma; kendi görüşünü egemen kılma, ikna etmeye çabalama değil, anlamaya çalışma esastır. Ayrıca "ne ilk söz ne de son söz" vardır söyleşmede.)

Burada, okur ya da dinleyici ile doğrudan, aracısız diyaloğa giren bir yöntem söz konusudur. Okur veya dinleyicinin kim olduğuna bakılmaz; o bir prens ya da herhangi bir saraylı veya sıradan bir insan ya da varlık olabilir.

La Fontaine'in diyalog anlayışı; her tür didaktik, pedantik, retorik ve demagojik yaklaşımları reddeden; ironi ve hoşlukla zenginleştirilmiş, gülümseyen bir Sokratik "maïeutique" yöntemine benzetilir.

(Bu, Sokrates'in muhataplarına ayrımında olmadan taşıdıkları düşünceleri buldurup dile getirtme, doğurtma yöntemidir.)

Ayrıca, burada Montaigne'in *Denemeleri'nin* ve La Rochefoucauld'un *Özdeyişler'inin* genel havasını solumak, özgün ve ince tatlarını almak güç olmasa gerek.

La Fontaine yazdığı fabların *biçimine* ilişkin ünlü Önsöz'ünde şöyle der:

"Fabl, iki parçadan oluşur; bunlardan biri beden (*le corps*), diğeri ruh (*l'âme*) diye adlandırılabilir.

Beden fablın kendisi, ruh ondan çıkarılabilecek derstir (*la moralité*)."

La Fontaine'in fabllarının büyük bir bölümünü içlerinde yer yer düz yazıya da yer verilen düzensiz dizeler (*vers irréguliers*) biçiminde yazmıştır. Burada sıklıkla kafiyeye başvurulduğu ve büyük bir metrique ustalığın ortaya konduğu görülür.

Bu tür bir yazımın sağladığı özgürlüğün, yazarın belirli bir stilistik yöntemden yararlanmasını olanaklı kıldığı söylenir:

Bu yöntem, gerçek öyküde yazarı ahlakçı, ahlak buyurucu (*moralisateur*) olmaktan kurtarır ve onu gözlemci (*observateur*) konumuna yerleştirir.

La Fontaine fabllarında klasik fabl, pastoral ve destan-şiir (épopée) gibi üç ayrı stili birlikte kullanma ustalığını göstermiştir.

Onun, ayrıca, bu edebi türe "şiirleştirilmiş ironi"yi ve "melankolik bir neşelilik ruhu"nu katkı olarak getirdiği, genel kabul gören bir yaklaşımdır.

La Fontaine, fabllarının *içeriğini* en iyi kendisi özetlemiştir.

Fablların Beşinci Kitap'ında yer alan "Oduncu ve Hermes" adlı fablda, kendi eserinin "yüz farklı perdeden oluşan büyük bir komedi" olduğunu ve bu komedinin sahnesinin "tüm evreni kapsadığını; burada "insanlar, tanrılar, hayvanların tümünün" belirli bir rol aldığını dile getirir.

Dokuzuncu Kitap'ında yer verdiği "Sadakatsiz Emanetçi" başlıklı fablda, eserlerinde hayvanların (insanların, diğer canlı ve cansız varlıkların da) "çeşitli kimliklere bürünerek farklı kişilikler oluşturduğunu"; "bazılarının deli, bazılarının akıllı" olduğunu; ayrıca "düzenbazları, vicdansızları, zorbaları, iyilikbilmezleri, düşüncesiz aptalları, dalkavukları, yüzsüzleri" sahneye koyduğunu; "bunlara yalancıların tümenlerini" ekleyebileceğini söyler.

Kuşkusuz tüm bunlara, değişik fabllar içinde ayrıntıları ve örnekleriyle işlenen adaletsizlik, özgürlük yoksunluğu,

sevgisizlik, dayanışma eksikliği, bencillik, hilekârlık, bilgiçlik, gösterişçilik, açgözlülük, kibir, kendini beğenmişlik, softalık, cimrilik, gevezelik, belagatçılık, sömürücülük, dost yoksunluğu ve benzeri; bir tür evrensel "İnsanlık Komedyası" *(La Comédie humaine)* sunan birçok diğer konuları da ekleyebiliriz.

La Fontaine'in fabllarının dizelerinde özetlenen insanlık komedyası engin, derinlikli, dayanıklı ve güçlü bir komedyadır.

La Fontaine'in fabl konularını, büyük oranda başkalarından (Ezop ve diğerleri) aldığı bir gerçektir. Ancak bu durum onun dünya edebiyatının en büyükleri arasında yer almasına engel olmamıştır.

Bunun temel nedenlerinden biri; La Fontaine'in bu konu ya da metinleri tekrar etmeden, yeni ve beklenmedik bir yorumla ve yeni açılımlarla dile getirmesi, diğer bir deyişle bu konuları "yeniden bulması", "keşfetmesi" ya da "yeniden üretmesi" olsa gerek.

kaynakça

Aisopos, Masallar: *Bütün Ezop Masalları*, Ed: Io Çokona, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2016.

Aisopos, *Ezop Masalları*, Giriş ve Çeviri: E. J. Kaç, Herdem Kitap, Ankara, 2016.

Avianus (Flavius), *Fables*, texte établi et traduit par F. Gaide, Les Belles Lettres, Paris, 1980.

Bared, R. *La Fontaine*, Seuil, Paris, 1995.

Barrius-Phaedrus, *Fables*, translated with an historical introduction and a comprehensive survey of Greek and Latin Fables in the Aesopic tradition by G.E. Perry, Harward University Press, Cambridge, USA, 1975.

Boratav, P. N, *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, Gerçek Yayınları, İstanbul, 1969.

Clarac, P. "Préface et Commentaires", en *La Fontaine, Fables*, 1972 içinde.

Collinet, J.P., *Le Monde Littéraire de La Fontaine*, puF, Paris, 1970.

Dandrey, P. *Dans La Fabrique des Fables poétique de La Fontaine*, puF, Paris, 1996.

Fumaroli, M. "Introduction" en *La Fontaine, Fables*, 2009 içinde.

La Fontaine, *Fables*, Préface et Commentaires de P. Clarac, Le Livre de Poche, Paris, 1972.

La Fontaine, *Oeuvres complètes de Jean de La Fontaine: Fables et Contes*, ed: J.P Collinet, Gallimard, Paris, 1991.

La Fontaine, *The Complete Fables of Jean de La Fontaine*, trans: N. Shapiro, University of Illınois Publication, 2007.

La Fontaine, *Fables*, Edition établie, présentée et annotée par Marc Fumaroli de l'Académie Française, avec les gravures de J.-B. Oudry (1783) Le Livre de Poche, Paris, 2009 (1985).

La Fontaine, *La Fontaine'in Masalları*, Çeviren: Orhan Veli, YKY, İstanbul, 2016 (1948).

La Fontaine, *Masallar*, Çeviri: Selahattin Eyüboğlu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2016.

La Poésie Française, ed: Max-Pol Fouchet, Seghers, Paris, 1958.

The Penguin Dictionary of Literary Terms and Literary Theory, ed. by J.A. Cudden, London.

101 fabl

birinci kitap'tan

LA CIGALE ET LA FOURMI. Fable I

1
ağustosböceği ve karınca

Ağustosböceği, şarkı söyleyerek geçirmiş
Bütün yazı,
Hazırlıksız yakalanmış tümüyle.
Kuru soğuk aniden geldiğinde.
Bulamamış yiyecek küçük bir dilimini bile
Bir sineğin ya da bir kurtçuğun.
Gitmiş aç ve bitap bir durumda ricaya,
Komşusu olan karıncaya.
Ödünç vermesi için ona birkaç şey;
Varlığını sürdürebilecek,
Yeni mevsime dek.
Şöyle demiş karıncaya: "Ödeyeceğim geri her şeyi size,
Ağustostan önce, hayvan sözüyle,
Faizi ve anaparasıyla birlikte."
Karınca pek ödünç vermeyi seven biri değildir;
Bu da onun en küçük hatasıdır.
"Ne yaptınız peki sıcak havalarda?"
Diye sormuş bu ödünç isteyiciye, karınca.
"Gece ve gündüz şarkı söyledim herkese,
Umarım rahatsızlık vermemiştir size."
"Şarkı mı söylediniz? Ondan bir sıkıntım yok kesinlikle
Şimdi de dans edin öyleyse!"

LE CORBEAU ET LE RENARD. Fable II.

2
karga ile tilki

Bay karga, tünemiş bir ağaç üstüne,
Gagasında bir peynirle.
Bay tilki, aldığı kokuyla iştahı kabarmış
Aşağı yukarı şu dille ona yaklaşmış:
"Günaydın, sayın karga
Ah ne kadar hoşsunuz! Ne kadar güzel görünüyorsunuz!
Gerçekten, eğer sesiniz de
Tüylerinizin güzelliğine sahipse,
Siz eşsiz bir Anka Kuşu'sunuz bu ormanda kesinlikle."
Bu sözler kesmiş zevkten karganın nefesini,
Ve göstermek için güzel sesini,
Açmış kocaman gagasını ve düşürmüş ağzındaki avını.
Tilki hemen kapmış peyniri ve kargaya şöyle demiş:
"Ah sevgili bayım,
Şunu öğren ki tüm dalkavuklar
Onları dinleyenlerin sırtından geçinir.
Bu ders kaptırılmış bir peynir dilimize değer, kuşkusuz."
Onuru kırılan ve kafası karışan Karga,
Aklını toplamış başına,
Fakat iş işten geçtikten biraz sonra.

LA GRENOUILLE QUI SE VEUT FAIRE AUSSI GROSSE QUE LE BOEUF. Fable III.

3
öküz kadar kendisini büyük yapmak isteyen kurbağa

Günlerden bir gün,
Kurbağa bir öküz görmüş,
Bayılmış onun boyuna bosuna,
Kendi toplam büyüklüğü bir yumurta kadar bile olmayan
kurbağa,
Kıskançlığa kapılarak başlamış gerinmeye ve şişmeye
Erişebilmek için büyük hayvanın ölçülerine.
Bu arada durmadan sormış kız kardeşine.
"İyice bak bana, kız kardeşim;
Yeterli mi bu ölçü söyle bana; o noktaya varmadım mı
henüz?"
-Hayır, demiş kız kardeş.
Biraz daha şiştikten sonra,
-Ya şimdi?
-Hiçbir biçimde.
-Peki şimdi?
-Onun daha çok uzağındasın.
Aptal, cılız varlık o kadar şişmiş ki
Sonunda çatlayıp ölmüş.
Dünya bu tür ahmak insanlarla doludur:
Her burjuva büyük feodaller gibi yapılar yapmak ister,
Her küçük prensin büyükelçileri olacaktır ille de.
Her marki birçok genç uşağının olmasını ister.

LE LOUP ET LE CHIEN Fable V.

4
kurt ve köpek

Bir kurt bir deri bir kemiğe dönüşmüş açlıktan
Nedeni, köpekler bu çevrede çok iyi bekçilik yaptığından.
Bu kurt, hem güçlü hem de yakışıklı bir köpeğe rastlamış
yolda
Parlak tüylü, iyi besili olan bu köpek sanki yolunu şaşırmış
yanlışlıkla.
Saldırıp parça parça etmek onu,
Aslında sayın kurt büyük bir memnuniyetle yapardı bunu,
Fakat bu, büyük bir çatışmayı gerektirirdi.
Ve iri köpeğin, boyu bosundan kendini çok iyi savunacağı
belliydi.
Bu nedenle kurt dökmüş işi alçakgönüllülüğe
Sohbete girişip ona iltifatta bulunmuş
Hayranlık duyduğu, iyi besili durumu üstüne.
"Güzel bayım, bu sizin elinizde,
Benim gibi besili olmak" demiş köpek.
"Terk edin şu ormanları, emin olun iyi bir iş yapmış
olacaksınız.
Sefalet bu sizin hayatınız,
Perişanlık, yoksulluk ve zavallılık,
Bunun sonucu da açlıktan ölmeye mahkûm olmak.
Ne için bütün bunlar? Hiçbir şeyin güvende değil:
ne rahat dinlenme, ne rahat yiyecek.
Her şey kılıcın ucunda.
İzleyin beni: Çok daha iyi bir geleceğiniz olacak."

Sormuş kurt: "Peki orada ne iş yapmak durumunda kalacağım?"
"Neredeyse hiçbir şey" demiş köpek: Değnek taşıyanları ve dilencileri kovalamak,
Ev sahiplerine şirin görünüp kuyruk sallamak, efendine yağ çekmek;
Tüm bunlara karşılık çok iyi bir karşılık almak.
Ne olursa olsun tüm artıklar sana ait:
Tavuk kemikleri, güvercin kemikleri;
Ayrıca sürekli okşanmak da bir yana."
Kurt, şimdiden ona sevinçten gözyaşı döktüren büyük bir mutluluk duymuş.
Yürürlerken yolda, kurt köpeğin tüm boynunu çevreleyen bir iz görmüş.
"Bu da ne?" diye sormuş.
"Hiç" demiş köpek.
"Nasıl hiç?"
"Önemli bir şey değil."
"Söyleyin şunun ne olduğunu."
"Bağlandığım tasmanın izi olmalı gördüğün şey."
"Bağlanma mı?" demiş kurt, "Öyleyse istediğiniz yere gitmekte özgür değilsiniz?"
"Her zaman böyle değil, fakat bunun ne önemi var?"
"Çok önemi var bunun, bu koşulla olacaksa, istemem asla bu tür bir şey
Ve bir hazine karşılığında da olsa istemem bunu."
Böyle söylemiş Sayın Kurt ve koşup gözden kaybolmuş.
Koşması hâlâ sürüyormuş.

LA GENISSE LA CHEVRE ET LA BREBIS EN SOCIETE AVEC LE LION Fable V.

5
genç inek, keçi ve koyunun aslan ile ortaklığı

Genç inek, keçi ve kız kardeşleri koyun,
Ve çevrenin efendisi kibirli bir aslan,
Kurmuşlar bir ortaklık, evvel zaman.
Anlaşmışlar paylaşmayı, kâr ve zararı.
Bir gün, keçinin kurduğu tuzağa düşmüş bir geyik
O da hemen haber salmış ortaklarına.
Bir araya geldiklerinde, aslan cırnaklarıyla saymış hepsini tek tek
Ve demiş: "Dört kişiyiz paylaşacak bu avı";
Ardından parçalamış dörde geyiği,
Almış birinci parçayı, efendi olma sıfatıyla.
Demiş: "Bu parça bana ait olmalı, nedeni ise
Benim adım aslan,
Buna karşı, herhangi bir şey diyeceğinizi sanmam.
İkinci parça da, yasa nedeniyle, benim hakkım.
Bilirsiniz, bu yasaya göre hak en güçlü olanındır.
Üçüncü parçayı aranızda en yiğit ben olduğum için alıyorum.
Dördüncü parçaya gelince, eğer ona içinizden biri el sürerse,
Anında boğarım onu bilesiniz, kesinlikle.

101 fabl

6
kurt ve kuzu

Haklı sayılır her zaman, en güçlü olan;
İspatıysa aşağıda anlatılan.

Bir kuzu susuzluğunu gideriyormuş
Pırıl pırıl akan bir derede.
Macera peşinde aç bir kurt çıkıvermiş ortaya,
İhtiyaç duyuyormuş kesinlikle bir ava.
"Kim oluyorsun sen, benim içeceğimi bulandıran?"
Demiş, öfkeyle dolu hayvan.
"Cezalandırılacaksın bu aldırmazlığın yüzünden."
Kuzu demiş ki: "Efendim, lütfen
Kızmayınız;
Fakat göz önünde tutunuz
Nerede su içtiğimi
Bu derede,
Sizden yirmi adımdan fazla aşağıda bir yerde,
Ve öyleyse, hiçbir biçimde,
Bulandıramam sizin içeceğinizi."
"Bulandırıyorsun" demiş bu zalim hayvan,
"Ve ayrıca geçen yıl beni çekiştirdiğini de biliyorum."
"Nasıl yapabilirim bunu, ben o zaman doğmamıştım bile?
Daha süt kuzusuyum" demiş kuzu.
"Eğer sen değilsen, kardeşindir öyleyse."
"Kardeşim yok ki benim."
"Öyleyse sizinkilerden biridir:

Sizler bana hiç iyi davranmıyorsunuz.
Siz, çobanlarınız ve köpekleriniz.
Bunu bana söylediler. İntikamımı almalıyım."
Kapmış kuzuyu kurt, ormanın derinliklerine
Götürmüş ve sonra da yemiş bitirmiş,
Başka bir yargılama biçimine başvurmadan.

7
insan ve onun imgesi

Yalnızca kendini seven adamın biri
Dünyanın en güzeli olarak görüyormuş kendini.
Suçluyormuş sürekli aynaları hatalı olmakla,
Yaşıyormuş memnuniyetle kendi derin yanılgısında.
İyileştirebilmek için bu adamı, herkesin yardımına koşan
yazgı
Sürekli koyuyormuş gözlerinin önüne
Kadınlarımıza hizmet veren dilsiz danışmanları:
Evlerdeki aynaları, dükkânlardaki aynaları,
Çapkın erkeklerin ceplerindeki
Hoş kadınların kemerlerindeki aynaları.
Peki, ne yapmış bizim narsis? Kalkmış gitmiş
Hayal edilebilecek en saklı yerlere,
Aynaların sınamasına artık dayanamadığından.
Fakat, tertemiz bir kaynağın oluşturduğu bir akarsu yatağı
Karşısına çıkmış bu sapa yerde,
Kendini görmüş yine, kızmış hiddetle kendi kendine
Tahriş olmuş gözleriyle
Düşünmüş boş bir kuruntu gördüğünü
Yapmış yapabileceği her şeyi kaçınmak için bu sudan;
Fakat o kadar güzelmiş ki suyun görüntüsü
Ayrılamıyormuş bizimkisi başından bir türlü.
Görüyorsunuz iyice nereye gelmek istediğimi.
Herkese söylüyorum, bu aşırı yanılgı
Herkesin sürdürmekten hoşlandığı bir kötülüktür.

Gönlümüz, şu kendine âşık adam,
Birçok ayna, başkasının budalalıklarıdır der.
Aynalar, gerçekte kendi kusurlarımızın ressamlarıdır.
Ve akarsu yatağına gelince, o
Herkesin bildiği şeydir, (La Rochefoucault'un) *Özdeyişler* kitabı.

101 fabl

8
hırsızlar ve eşek

İki hırsız, birlikte çaldıkları bir eşek nedeniyle kavgaya
tutuşmuş:
Birisi onu saklamak, diğeri satmak istemiş.
Yumruklaşmaya girişmişken
Ve bizim şampiyonlar kendi kendilerini savunduklarını
sanırken,
Bu üçüncü hırsız türemiş
Eşeği kapmış götürmüş.
Buradaki eşek, bazen acınası bir ülkedir.
Hırsızlar da şuradan ya da buradan sultanlar;
İster Transilvanyalı, ister Türk, ister Macar.
İki yerine, üç örnek sundum onlardan
Dünyada yeteri kadar çok olduğu için şu malдan.
Hiçbir şey kalmaz ellerinde çok kez elde ettikleri ülkeden;
Kavgaya tutuşunca onlar, dördüncü hırsız çıkar ortaya,
Uysal eşeğe el koymaya.

101 fabl

9
çocuk ve öğretmen

Bu anlatıda göstermek istiyorum
Gereksiz paylamasını bir ahmağın.

Bir küçük çocuk düşmüş suya,
Şaka yapıp oynarken Sein Nehri'nin kenarında.
Allah'tan bir söğüt ağacı varmış orada
Dallarıyla onu kurtarabilecek olan Tanrı'dan başka.
Çocuk bu söğüdün dallarına sıkıca yapışmışken,
Bir öğretmen geçiyormuş o çevreden.
Çocuk bağırmış ona: "İmdat, boğuluyorum!" diye.
Öğretmen, döndürürken başını bu bağırtılara
Başlamış güçlü bir tonda yersiz paylamalarda
Bulunmaya: "Ah! Arsız çocuk!
Gör işte, budalaca davranışının sonunun nereye vardığını!
Artık belki dikkat edersin bu tür yaramazlıklar
yapmamaya.
Ne yapsın acınası anne babalar,
Sürekli başınızda mı beklesinler?
Siz eğlenin, onlar çeksin ha!"
Tüm bu sözlerden sonra, çıkarmış çocuğu nihayet nehrin
kenarına.
Kınıyorum burada birçok insanı,
Tüm gevezeleri, tüm yargılayıcıları, tüm bilgiçleri
Tanımışlardır kendilerini anlattığım öyküde.
Bu üçlünün her birinin oldukça fazladır sayıları;

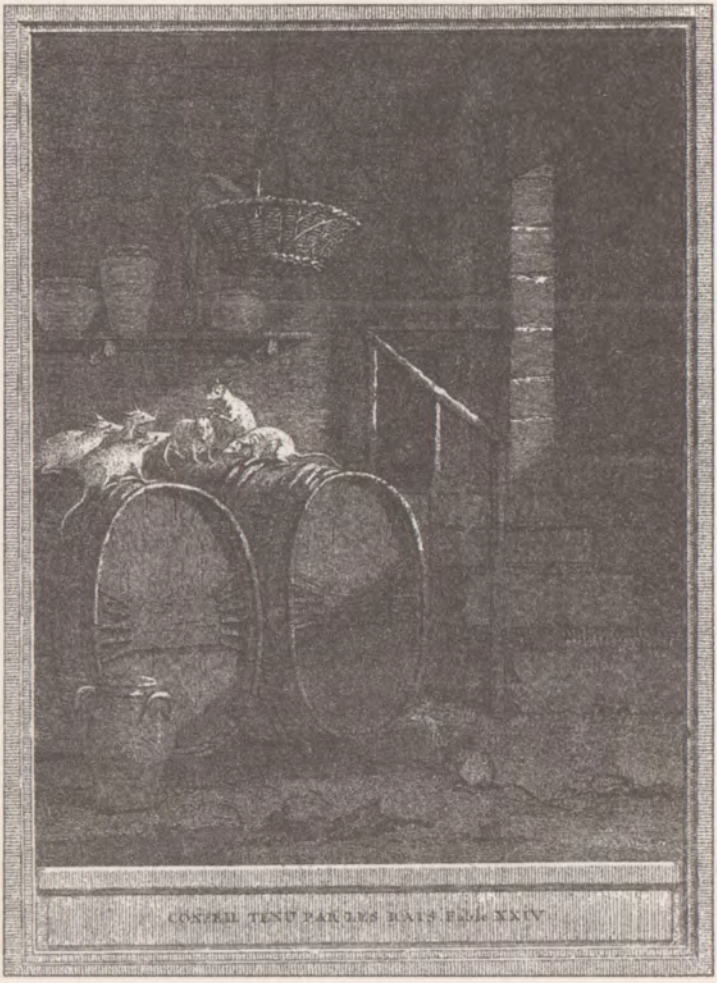
Yüce Tanrı bol kılmıştır soylarını.
Her işte tek yaptıkları
Sürekli işletmektir ağızlarını.
A be dostum, bir kurtar beni önce,
Sonra atarsın nutkunu gönlünce.

LE COQ ET LA PERLE. Fabl. XX.

10
horoz ve inci

Günlerden bir gün bir horoz
Bir inci aşırmış,
İlk rastladığı kuyumcuya girmiş,
"İyi bir şey bu sanırım" demiş ve devam etmiş:
"Bir darı karşılığında
Verebilirim bunu sana."
Kör cahilin birine miras kalmış
Eski bir el yazması.
Götürmüş onu komşu bir kitapçıya:
"Sanırım, iyi bir şey bu" demiş:
"Bir lira karşılığında
Verebilirim bunu sana."

ikinci kitap'tan

CONSEIL TENU PAR LES RATS FABLE XXIV

11
fareler toplantısı

Bir erkek kedi varmış, adı Rodilardus'ymuş.
Çevredeki fareleri canlarından etmiş,
Neredeyse artık hiç görünmez olmuşlar
Bu kedi birçoğunu toprağa gömdüğünden.
Kalan pek azı da, cesaret edememiş çıkmaya deliklerinden,
Bulamamışlar hiçbir şey yemeye ellerinde kalan pek az
şeyden başka.
Ve Rodilard, bu acınası varlıkların gözünde,
Bir kedi değil, fakat bir şeytan olarak görünür olmuş.
Günlerden bir gün
Bir dişi kedi aramaya çıkmış bu çapkın,
Bulmuş da aradığını çok geçmeden.
Bu sırada, farelerin geri kalanları toplanmışlar bir köşede
Zorunlu bir durum değerlendirmesi yapmak üzere.
Aralarında en ihtiyatlı, En Kıdemli olan,
Söylemiş düşüncesini baştan:
"Mümkün olduğunca erken, asmalı Rodilard'ın boynuna
bir çıngırak hemen.
Böylece, bize saldırmaya kalkışıp harekete geçtiğinde
Çıngırak ötüp uyarır bizi, herkes de bulur gireceği deliği
Bundan başka bir çare görmüyorum" demiş.
Tüm fareler, En Kıdemli'nin düşüncesine katılmış,
Bu hepsine en doğru yaklaşım olarak gelmiş.
Ancak, asıl güçlük: Çıngırak kedinin boynuna nasıl
takılacak?

Birisi demiş ki: "Ben yokum bu işte, bu kadar ahmak
değilim ben."
Diğeri: "Beni karıştırmayın buna sakın!" demiş
Böylece hiçbir sonuca varamadan toplantı sona ermiş.
Ben ne çok toplantılar gördüm bu türden,
Toplanır dururlar tamamen hiçten.
Yalnız farelerin toplantıları değil, fakat papazlarınkiler de.
Başpapazlarınkiler de aynı,
Konuşmak söz konusu olunca.
Sarayda akıl veren danışman bolca,
İş uygulamaya gelince,
Gel de bul, bulabilirsen herhangi bir kimse.

101 fabl

12
iki boğa ve bir kurbağa

İki boğa girişmiş kavgaya, kim sahip olacak diye
Genç ve güzel bir ineğe.
Çevredeki bir kurbağa ise nefes nefese.
"Neyin var senin?" demiş ona
Kurbağa halkından biri.
"Görmüyor musun?" demiş telaş içindeki kurbağa,
"Bu kavganın sonu
Boğalardan birinin sürgünü demek,
Ve yenen boğa onu çayır çimenden kesinlikle sürecek
O da artık yiyecek bir şey bulamayınca,
Sazlar üstüne egemenlik kurmak üzere bizim bataklığa
gelecek,
Ve suların dibine dek ayağının altında ezileceğiz biz,
Bugün birimiz, yarın öbürümüz.
Göreceksin neler getirecek başımıza
İnek Hanım üzerine girişilen bu kavga.
Kurbağanın çekincesi sağduyuluymuş.
Kavgayı kaybeden boğa
Gitmiş saklanmış kurbağalara ait sazlığa
Ve saat başı ezilmeye başlamış yirmi kurbağa.
Yazık! Her zaman gördüğümüz bu:
Büyüklerin ahmaklıklarının hep küçükler çeker cezasını.

101 fabl

13
kanatlı ok ile yaralanan kuş

Kanatlı bir okla ölümcül bir durumda yaralandığında,
Bir kuş yakınmış üzücü yazgısından
Ve büyük bir acı içinde kıvranırken, şöyle demiş:
"Kişi, kendi yıkımına katkıda mı bulunmalı?
Ey zalim insanlar, bizim kanatlarımızı kullanıyorsunuz,
Bu öldürücü makineleri uçurtmak için;
Ne acımasız bir şey bu, fakat hiç alaya kalkmayın:
Bizim başımıza gelen, sıkça sizin başınıza da gelir."
Yafes'in çocuklarının bir yarısı
Diğer yarısının baş belası.

101 fabl

14
dişi köpek ve arkadaşı

Doğurmak üzere olan bir dişi köpek
Yer arıyormuş bu ağır yükünü hemen boşaltacak.
Sonunda razı etmiş bir arkadaşını,
Ödünç vermesi için ona kulübesini.
Ve yerleşmiş oraya gebe köpek.
Bir süre sonra kulübe sahibi arkadaşı gelmiş kapıya;
Konuk köpek demiş ki: "Ne olur on beş gün daha kalayım
burada,
Çünkü yavrularım henüz duramıyor ayakta."
Kısa kesecek olursak, bu isteği de yerine gelmiş dişi
köpeğin.
İkinci dönemin bitiminde, ödünç veren kedi istemiş geri,
Evini, odasını ve yatağını.
Dişi köpek bu kez göstererek dişlerini demiş ki:
"Çıkmaya hazırım ama içerideki tüm sürümle,
Eğer kapıya koyabileceksen bizi böyle."
Yavruları çoktan güçlenmişti dişi köpeğin.
Kötülere ne verirse insan, sonra hep olur bundan pişman.
Verdiğin ödüncü geri alabilmek için,
Gırtlak gırtlağa gelmek durumunda kalırsın;
Artık dava açmak, vuruşmak zorundasın.
Bir ayaklarının evinize girmesine izin verdiğinizde,
Dört ayaklarıyla dalarlar içeri teklifsizce.

101 fabl

15
aslan ve fare

Herkes, yapabildiğince herkesi hoşnut etmeli:
Her varlık sıkça kendinden daha küçük birine ihtiyaç duyar.
Bu gerçek üstüne iki fabl sunuyorum burada,
Daha niceleri bulunabilir bu konuda.

Bir aslanın pençeleri arasında
Oldukça sersemlemiş bir fare çıkmış topraktan.
Hayvanlar âleminin kralı, bu sefer
Göstermiş aslanlığını ve bağışlamış fareye hayatını.
Bu iyilik getirmemiş hiçbir zarar ona,
İnanır mı kimse asla,
Bir aslanın küçük bir fareye ihtiyaç duyacağına?
Bir gün bu aslan ormanın dışına dolaşmaya çıktığında
Düşmüş aniden ağlardan bir tuzağa
Oradaki kükremeleri hiçbir yarar getirmemiş ona.
Sayın Fare koşmuş hemen yardıma, girişmiş dişleriyle işe
Bir bir kemirince ilmikleri, kurtarmış koca aslanı.
Sabır ve zaman,
Daha çok işe yarar güçlü ve öfkeli olmaktan.

101 fabl

16
güvercin ve karınca

Diğer bir örnek ise alınmadır daha küçük hayvanlardan.
Saydam bir derenin kenarında bir güvercin su içiyormuş,
Bu sırada su içmeye eğilen bir karınca dereye düşmüş;
Onun için okyanus sayılabilecek su içinde
Çırpınıp duruyormuş zavallı boşuna,
Ulaşabilmek için kıyıya
Güvercin hemen koşmuş yardıma:
Ve bir ot sapını atmış suya,
Bu sap kıyıya ulaşabilecek bir çıkıntı oluşturmuş karıncaya.
Böylece kurtarmış kendini; ve bu arada alttan
Geçiyormuş yalınayak yürüyen, kaba saba bir adam.
Bu kaba saba adamın tesadüfen varmış yanında eski bir tüfeği.
Görür görmez bu çok güzel güvercini
Tenceresindeymiş gibi düşünerek onu, çoktan başlatmış şölenini.
Tam bu kaba saba köylümüz güvercini vurmaya hazırlanırken,
Karınca sokmuş onu topuğundan.
Bizim kaba sabanın uf deyip altüst olmuş kafası.
Bunu duyan güvercin, çoktan çekmiş gitmiş uzaklara.
Kaba sabanın akşam yemeği de uçmuş gitmiş onunla.
Azıcık bir yemek senin neyine yetmiyor, canım güvercin yerine!

101 fabl

17
bir kuyuya düşen astrolog

Bir astrolog düşmüş bir gün
Bir kuyunun dibine, herkes söylenmiş ona:
"Acınası salak, daha henüz ayaklarının altındaki yeri
göremezken,
Başının üstündekileri okuyabileceğini düşünmen neden?"
Bu macera daha fazla uzağa gitmeden,
Ders verebilir birçok insana kendiliğinden.
Siz şarlatanlar, yıldız falına bakanlar,
Terk edin Avrupa prenslerinin saraylarını;
Götürün tüm üfürükçüleri de kendinizle.
Bu tiplerden daha büyük bir değere sahip değilsiniz siz de.

Biraz ileri gittim sanırım: dönelim şimdi öyküsüne
Şu kuyuya düşen vurguncunun.
Kullandığı yalan söyleme sanatının boşunalığının dışında,
Ham hayallerin peşinde olanların tam bir imgesidir o,
Onlar ki, içlerinde bulundukları tehlikeyi görecek yerde,
Sürekli dolaşırlar çözüm peşinde gökte.

üçüncü kitap'tan

LE LOUP DEVENU BERGER Fable XIV

18
çoban olan kurt

Bir kurt ancak çok küçük bir parça almaya başlayınca
Yakın çevresindeki koyunlardan,
Düşünmüş ki tilkinin postu yardım edebilir ona
Girebilmek için bir başka kılığa.
Giyinmiş çoban gibi, geçirerek sırtına bir tür kepenek,
Ve edinmiş ayrıca ucu sivri bir değnek.
Unutmadan yanına almayı bir de gaydayı;
Sonuna kadar taşımak için aldatmacayı.
Gönülden isteyecekti şapkası üstüne şöyle yazmayı:
"Benim asıl Guillot, bu sürünün çobanı."
Kılığını bu duruma soktuktan
Ve ön ayaklarını değneği üstüne yasladıktan sonra,
Dolandırıcı çoban Guillot yaklaşmış sürüye yavaşça.
Gerçek çoban Guillot uzanmış çimenin üstüne
Uyuyormuş derince.
Köpeği de uyuyormuş, heybesi de öyle.
Koyunların büyük bir çoğunluğu da uyuyormuş aynı biçimde.
Bizim sahtekâr bırakmış onları öylece.
Ve alıp götürebilmek için koyunların en semizlerini
Eklemek istemiş yeni kılığına bir de sözcükleri.
Gerekli görmüş çoban sesini de kullanmayı.
Fakat bu girişim bozmuş bütün işini:
Beceremeyiş çobanın sesini taklit etmeyi.
Kullandığı ses tonu çınlatmış tüm çevreyi.

Ve açığa çıkmış tümüyle sahte çobanın gizemi.
Uyanmış bu sese herkes anında,
Koyunlar, köpek, ayrıca çoban da.
Zavallı kurt, o karmaşanın içinde,
Ayrıca kepeneği de üstünde,
Ne kaçıp gidebilmiş ne de kendini savunabilmiş.

Sahtekârlar ele verirler kendilerini bir taraftan her zaman.
Bir kimse kurt ise davranmalı kurt gibi:
Bence budur işin en garantisi.

101 fabl

19
tilki ve teke

Kaptan tilki bir gün koyulmuş yola
En uzun boynuzlu dostu tekeyle.
O ki burnunun ucunu göremeyen biri;
Tilkiyse bilindiği gibi, aldatmacaların piri.
Duydukları susuzluk inmeye zorlamış onları bir kuyuya.
Her biri içmişler orada suyu doya doya.
Susuzluklarını iyice dindirdikten sonra
Tilki tekeye demiş ki: "Ne yapacağız şimdi, ortak?
Kuyudan su içmesi değil, asıl sorun buradan çıkmak.
Kaldır ayaklarını yukarı ve boynuzlarını da öyle:
Koy onları duvara karşı, sırtının üstüne
Tırmanacağım ben önce;
Sonra boynuzlarının üstünde yükseleceğim tepeye
Bu düzenlemenin sayesinde
Bir çıktım mı buradan dışarıya,
Sonra seni de çekeceğim yukarıya."
"Yazıklar olsun sakalıma" demiş teke. "Bu iyi bir fikir,
Kutlarım candan senin gibi akıllıları.
Bana gelince, itiraf etmeliyim ki,
Ben asla bulamazdım böyle bir sırrı."
Tilki böylece çıkmış kuyudan, bırakarak onun dibinde
dostu tekeyi;
Sabır dilemek için eski dostuna,
Ve uzun bir söylev çekmiş ona:
"Eğer Tanrı çenendeki sakal kadar

Düşünce yeteneği de vermiş olsaydı sana,
İnmezdin asla, düşüncesizce
Bu kuyuya.
Ben kuyudan çıktım. Hoşça kal!
Sen de çıkabilmek için elinden geleni kullan.
Benim ise ivedi işlerim var,
Yollarda vakit geçirmeme izin vermeyen."
Her şeyde işin sonunu düşünmeli.

20
kartal, dişi yabandomuzu ve dişi kedi

Bir kartal yerleştirmiş bebelerini oyuk bir meşe ağacının
tepesine,
Dibine dişi yabandomuzu kendisininkileri, ikisinin arası
da düşmüş dişi kediye.
Ve hiç rahatsız etmeden birbirini,
Anneler ve bebeler sürdürüyorlarmış bu bölüşme yoluyla
düzenlerini.
Dalavereci dişi kedi bozmuş bu uzlaşmayı.
Çıkmış kartalın yuvasına ve demiş ki ona: "Hayatımız
tehlikede
(En azından yavrularımızınki, ki bu biz analar için daha
da acı).
Gecikmeyeceğe benzer.
Görüyor musun ayaklarımızın dibini sürekli nasıl
kazdığını
Ve derin bir çukur oluşturduğunu, şu lanetli dişi
yabandomuzunun,
Amacı, kesinlikle meşe ağacını kökünden sökmek,
Ve bebelerimizin yok olmasına yol açmak.
Devrilince ağaç, iştahla yiyip bitirecektir onları:
Eğer onlardan bir tane bile hayatta kalabilse bana,
şikâyetlerimi geri almaya hazırım anında."
Korkuyla doldurduğu bu yerden ayrıldıktan sonra,
Bu güveni kötüye kullanan varlık inmiş hemen aşağıya
Dişi yabandomuzunun yattığı mekâna.

Sessizce eğilmiş kulağına, "Sana bir haber vereceğim"
demiş ona:
"Yakın dostum, sevgili komşum,
Eğer çıkarsan yuvandan, bilesin ki yukarıdaki kartal, kara
bulut gibi çökecek yavrularının üstüne:
Benden duyduğunu sakın söyleme ona,
Yoksa tüm öfkesini yağdırır başıma."
Bu aileyi de uğrattıktan sonra korkudan dehşete
Çekilmiş dişi kedi kendi deliğinde istirahata.
Kartal ne cesaret edebilmiş yuvadan dışarı çıkmaya,
Ne de yavrularının ihtiyaçlarını karşılamaya.
Dişi domuza gelince, o da kalmış benzeri bir durumda.
En çok özen göstermeleri gereken şeyin
Açlıktan kaçınmak olduğunu
Görememiş bir türlü bu şaşkınlar.
Israrla yuvalarında kalarak beklerken:
Kartal açılması olası çukur yüzünden ağacın devrilmesini,
Dişi domuz, muhtemel ani bir baskını.
Açlık yok etmiş hepsini: Kalmamış hiç kimse geriye
Yabandomuzcukları ve kartalcıklar türünden
Göçmüşler tümden öbür dünyaya.
Büyük güç sağlanmış böylece kedi soyuna.
Kötü niyetli bir dil, ne tezgâhlar örer kişinin başına,
O tehlikeli söylemi aracılığıyla.
Pandora'nın kutusundan
Çıkan tüm kötülükler arasından
Bütün evrenin, haklı olduğu nefret etmekte
Hilekârlıktır benim kanaatimce.

101 fabl

21
sarhoş ve karısı

Huylu huyundan asla vazgeçmez:
Arsızlık ne korku tanır ne de çare.
Bu konu üstüne, bir öykü geldi aklıma:
Ben örnek vermeden,
Hiçbir şey söylemek istemem.

Baküs'ün (Eski Yunan Şarap Tanrısı) kulu olmuş bir içki düşkünü
Bozmuş fiziksel sağlığını, aklını ve malvarlığını.
Bu tür insanlar ömürlerinin varmadan yarısına,
Ulaşırlar malvarlıklarının sonuna.
Bu kişi, bir gün öyle çok içmiş ki şarabı,
Terk etmiş bir şişenin dibinde aklını.
Karısı kapatmış onu mezarımsı bir yere.
Burada yeni şarabın buharı
Sızdırıp uyutuyormuş insanı. Uyanınca bizim ahbap
Vücudunun çevresinde ölüm araç gereçleri bulmuş.
Bir aydınlatıcı mum, bir tabut örtüsü.
"Ah! Nedir bu?" demiş. "Yoksa eşim dul mu kaldı?"
Bu arada karısı, zebani giysileri içinde,
Yüzü maskeli ve sesinin tonu bozulmuş bir biçimde,
Gelmiş sözde ölünün başına, yaklaşmış tabutuna,
Şeytana özgü bir kaynar yiyecek sunmuş ona.
Hiçbir kuşkusu kalmamış artık kocanın
Cehennem yurttaşı olduğuna.

"Sen kimsin?" diye sormuş bu hayalete
"Ben Şeytan Krallığı'nın kilercisiyim
Ve kara mezarlarda yatanlara yemek taşırım" demiş
hayalet.
Koca atılmış hemen:
"Onlara içki de taşımaz mısın?"

22
bir insanın yendiği aslan

Bir resim sergileniyormuş
Çizmiş bu resimde ressam
Tek bir insan tarafından yere serilen
Dev gibi bir aslan.
İzleyiciler övünç payı alıyormuş bundan.
Oradan geçen bir aslan fiyakalarını bozmuş aniden:
"Görüyorum ki" demiş, "anlaşılan
Birisi burada size galibiyet vermiş,
Fakat bu işi yapan ressam sizi yanıltmış.
Uydurma özgürlüğünü kullanmış.
Biz galip gösterilirdik kesinlikle,
Eğer benim meslektaş, aslanlar da resim yapmayı bilse."

23
tilki ve üzümler

Kimine göre Gaskonyalı kimine göre Normandiyalı bir
tilki,
Nerdeyse açlıktan ölmek üzereyken, bir yüksek asma
çardağında görmüş
Dıştan bakıldığında pekâlâ olgunlaşmış
Ve parlak kırmızı kaplı üzümleri.
Yüce gönüllü tilki kuşkusuz yapardı onlardan bir yemek
kendine memnuniyetle
Fakat ne yapsın yetişemeyince yükseğe:
Demiş: "Bunlar henüz yemyeşil, bana değil, hödüklere göre."
Daha mı iyi ederdi sanki, şikâyet edip dursaydı?

LE LION DEVENU VIEUX. Fable XV

24
yaşlanan aslan

Vaktiyle ormanlarda terör estiren bir aslan,
Yaşlanmış artık geçince bunca zaman.
Ve iç çekerken eski şanlı günleri için,
Sonunda ona saldırmaya başlamış bizzat kendi eski kulları,
Güç kazanabilmek için onun güçsüzlüğünden
At yaklaşmış atmış bir çifte,
Kurt gelmiş ısırmış iyice, öküz gelmiş bir boynuz atmış
derince
Acınası koca aslan, bitkin, üzgün ve pür perişan,
Kükreyemez olmuş aşırı yaşlanmaktan.
Beklerken kaçınılmaz sonunu hiçbir şikâyette
bulunmadan,
Bir eşek görmüş onu tekmelemeye hazırlanan.
"Hayır! Artık yeter!" demiş. "Ölmeye hazırım, tamam,
Fakat senin tekmelerinin acısını çekmek, iki kez ölmek
demek."

25
bir ambara giren gelincik

Genç, soylu bir gelincik, vücudu olmuş bir deri bir kemik,
Çok dar bir delikten, bir gün bir ambara girmiş.
Hastalıktan yeni çıkmış, hâlâ bitkin olan bizimki
Yeniden hayat bulmuş, yiyecek dolu bu ambarda,
Ortalıkta kimsenin görünmediği bu yerde,
Yedikçe yemiş, içtikçe içmiş.
Ve sonuç olarak da
Yağlı, şişman bir varlığa dönüşmüş bu incecik gelincik.
Haftanın sonunda, karnını iyice doyurduktan sonra,
Bir tıkırtı duymuş ve hemen çıkmak istemiş girdiği
delikten,
Sığıp çıkamayınca, onun yanlış delik olduğuna inanmış.
Birkaç tur attıktan sonra ambarda
"Doğru delik burası" demiş, "neden şaşırdım ki?
Buradan geçmiştim beş altı gün önce."
Gelinciğin tedirginliğini gören bir fare,
Ona şöyle demiş: "O zaman bu karnınızdan daha az dolu,
ince bir karnınız vardı.
Zayıf girdiniz, zayıf çıkmanız gerekir."
Burada size söylediğim, birçok diğerlerine de söylenmiştir.
Fakat daha derinleştirerek karıştırmayalım,
Onların işleriyle sizinkileri.

dördüncü kitap'tan

26
Âşık aslan

Hayvanların konuşabildiği eski zamanlarda
Onların arasından, özellikle aslanlar
İstemişler biz insanlarla evlenmek.
Neden istemesinler ki? Çünkü onların soyu da
Bizimkiyle aynı değerdeymiş o zamanlar
Sahip oldukları cesaret, zekâ
Ve ayrıca güzel çehreleri de işin cabası.
İşte bakın nasıl gidiyormuş işler o zaman.

Yüksek soylu bir aslan,
Geçerken bir çimenlikten,
Karşılaşmış tümüyle gönlüne uygun bir çoban kızla.
Hemen evlilik teklif etmiş ona.
Arzularmış gerçekte kızın babası,
Damadının da az korkunç biri olmasını.
Ancak güç görünmüş ona, kızını bir aslana vermek;
Kolay bir şey mi aslana "hayır" demek?
Ayrıca "hayır" demeyi göze almış olsa da
Acaba kim önleyebilir erken bir sabah vakti
Gizli gerçekleştirilen bir evliliği?
Kendi kızının kurumlulara vurgunluğu bir tarafa,
Genç kızlar delice gönüllerini kaptırıyorlar
Uzun ve gür saçlı aslanlara.
Bu nedenle de baba açıkça,
Bizim âşığı geri göndermeye cesaret edemediğinden,

Şöyle demiş ona: "Benim kızım nazik, dayanıksızdır;
Pençeleriniz onu yaralayabilir
Onu her okşamak istediğinizde.
Bunun için, izin veriniz, pençeleriniz kırpılsın önce.
Dişlerinize gelince, aynı zamanda onları da eğelemek
gerek,
Bu durumda öpücükleriniz da az sert olacağından,
Onlar size daha çok haz verirken
Kızım da onlara daha iyi karşılık verecektir
Hiçbir tedirginlik duymadan."
Aslan kabul etmiş tüm bu koşulları,
Öylesine kör edici bir tutkuyla!
Böylece kalmış aslan dişsiz ve pençesiz
Surları yıkılmış bir kale gibi.
Salmışlar üstüne birkaç güçlü köpek,
Nerede kaldı artık onda direnmek?
Aşk, aşk, eline geçirince bir kez bizi
Yerinden edersin hemen aklımızı.

27
maymun ve yunus balığı

Yaygın bir âdetmiş eski Yunanlarda
Her deniz yolculuğuna çıktıklarında
Kendi yanlarına almak
Onları eğlendirici maymunlar ve köpekler.
Bir gün bu tür yolculuklarla dolu bir gemi
Atina'nın yakınlarında neredeyse buluyormuş denizin dibini;
Eğer yunus balıkları olmasa, hepsi boğulup kalmayacakmış onlardan hiç kimse geri.
Bu hayvan, güçlü bir dostudur
Biz insan türünün: Tarih kitabında
Öyle der Plinius, ki inanılmalıdır ona.
Yunus, kurtarabileceği kadar çok insan kurtarmış o gün.
Hatta bu fırsatta
Benzerlikten yararlanan bir maymunu bile
Kurtarmak üzereymiş, neredeyse.
Yunus, bu maymunu bir insan sanmış,
Ve sırtına alıp kıyıya çıkartacakmış.
Öyle bir kurulmuş ki Yunus'un üstünde bu taklitçi maymun,
Sanırsınız oradan ünlü biri geçiyormuş.
Yunus onu hemen geri bırakmış geminin güvertesine
Tesadüfen ona sorduğu şu sorulara aldığı cevapları görünce:

"Büyük Atina'dan mısınız?" diye sormuş Yunus.
"Evet" demiş maymun, "Çok iyi tanırlar beni orada,
Eğer bir işiniz düşerse,
Hemen söyleyin bana
Çünkü ailem ve yakınlarım tüm yüksek yetki ve görevlere
sahiptirler.
Bir kuzenim yargıç-belediye başkanıdır."
Yunus: "Çok teşekkür ederim" demiş ve devam etmiş:
"Öyleyse, Pire de sizi tanımak onuruna sahip olsa gerek?
Onu da sık sık görürsünüz sanırım?"
"Her gün" demiş maymun, "yakın bir dostumdur,
Dostluğumuz çok eskiye dayanır."
İşte tam o anda
Bir limanın adını bir insan adı sanarak
Çıkmış bizim uyanığın tüm foyası ortaya.
Böyle insanlardan çok vardır dünyada,
Paris'teki Vaugirard'ı Roma'da sanırlar;
Ve hiçbir şey görmedikleri halde,
Her şey hakkında durmadan konuşurlar.
Yunus gülmeye başlamış, başını geri çevirince,
Batmaktan kurtarıp sırtında taşıdığının
Bir maymundan başka
Bir şey olmadığını görmüş.
Hemen atmış onu suya ve gitmiş aramaya,
Başka insanları kurtarmaya.

LE GEAY PARE DES PLUMES DU PAON. Fable LXIX.

28
tavus kuşu kanatları takan alakarga

Bir tavus kuşu tüy değiştirmek üzereymiş;
Bir alakarga da toplamış tavustan dökülen tüyleri.
Kendi üstüne taktıktan sonra onları
Gitmiş diğer tavusların yanına, kendinden emin bir tarzda,
İnanarak çok güzel biri olduğuna.
Tanımış onu birisi bu arada:
Alay, takılma, dalga geçmenin bini bir para
Ve ayrıca bay tavuslar da, yolarak tüylerini döndürmüşler
onu bir garip varlığa.
Kendi soydaşları yanına sığındığında da,
Onlar da anında koymuş onu kapıya.

Onun gibi, iki ayaklı niceleri vardır,
Onlar ki sıkça başkaları üzerinden geçinirler.
Ve eser hırsızları denir böylelerine.
Bilirim, onların birçoğunu fakat onlarla ilgilenmem.
Benim işlerim değil bunlar.

29
deve ve yüzen sopalar

Bir deveyi ilk kez gören bir kişi
Hemen kaçıp uzaklaşmış bu yeni mahluktan.
İkinci gören biraz yaklaşmış ona; üçüncü ise cesaret etmiş
Yular takmaya bu koca hörgüçlüye.
Alışkanlıktır gerçekte, yakınlaştıran bizi her şeye.
Bize başlangıçta korkunç ve tuhaf görünen bir şey
Alışkanlık yaratır gözlerimizde
Onu sürekli gördükçe.
Ve mademki söz bu konudan açıldı
Bakın bir zamanlar bir deniz kenarında ne olmuş:
Sahile yerleştirilen gözcüler,
Su üstünde ta uzaktan belirli bir nesne görmüşler,
Güçlü ve büyük bir gemi olmalı bu demişler.
Bir süre sonra, bu nesne olmuş bir yanıcı madde atan savaş gemisi,
Daha sonra sandal olmuş
Sonunda sahile vuran suda yüzen sopalar olduklarını görmüşler.

Bu dünyada çok şey bilirim bu türden,
Uzaktan bakınca bir şey sanılan, yakından ise hiçbir şeye benzemeyen.

101 fabl

30
geyikten öç almak isteyen at

Atlar, insanların hizmetçisi değilmiş her zaman.
İnsan türünün ot yemekle yetindiği dönemlerde,
Eşek, at ve katır yaşarmış ormanlarda özgürce.
Ve, bizim çağımızda olduğu gibi, görülmezmiş asla,
Bunca eyer ve bunca semer,
Bunca koşum takımı silahlı çatışmalar için
Bunca sandalye, bunca saltanat arabası
Ayrıca yapılmazmış bunca şölen ve bunca düğün.
Bir at anlaşmazlığa düşmüş o günlerde
Çok hızlı koşan bir geyikle,
Ve koşup ulaşamayınca ona
Gelip başvurmuş, yardım etmesi için insanoğluna.
İnsanoğlu önce gem koymuş atın ağzına ve sonra binmiş sırtına,
Ve geyiği yakalayıp öldürene kadar,
Hiç soluk aldırmamış ona.
Ve iş hallolunca, at teşekkür ettikten sonra
Ona yardım eden insanoğluna,
Demiş: "Minnettarım size, kalın sağlıcakla, ben tekrar dönüyorum evcilleşmemiş hayatıma."
"Olmaz bu" demiş insanoğlu, "bizde kalman daha iyi.
Sizin çok yararınız dokunur bize.
Gelin kalın bizimle, iyi davranacağız size.
Ve ayrıca yiyip içip yatabilirsiniz istediğinizce."
Yazık! İyi yemek içmenin yararı neye,

Özgür olmadığın sürece?
At anlamış sonunda büyük bir hata yaptığını;
Fakat iş işten geçmiş, ahırı çoktan
Hazırlanmış ve iyice düzenlenmiş her şey.
Ve sonunda yaşayarak onca yıl kölelik bağı altında, ölmüş
orada.
Daha öngörülü davranmış olurdu, kuşkusuz eğer bu küçük
öç alma işine hiç koyulmasaymış.
Öç almanın zevki ne denli büyük olursa olsun,
Satın almak çok pahalıya gelir sonunda
Hele yapılıyorsa bu iş özgürlük pahasına.

31
tilki ve büst

Büyükler çoğunlukla, birer tiyatro maskesidir yalnızca,
Onların dıştan görünüşleri hayranlık yaratır, tapınmayı
seven sıradan insanlarda.
Eşek gördüğü şeyi değerlendirmeyi bilmez.
Tilki ise aksine, inceler gördüklerini derinlemesine,
Bakar onlara her yönden ve ayırdına varınca
Onların iyi bir mal olmadıklarının
Onlar için bu bağlamda bir kahraman büstünün
Ona söylettiği
Aşağıdaki sözcükleri tekrarlar:
Bu, içi boş bir büstmüş, doğal olanından çok büyükmüş.
Tilki bir yandan heykeltıraşın eserini överken, diğer yandan:
"Güzel kafa; fakat içinde bir beyin yok" demiş.
Büyük beylerin ne kadar çoğu, aynen bu büst gibidirler!

LE LOUP LA CHEVRE ET LE CHEVREAU. Fable LXXV

32
kurt, keçi ve oğlak

Anne keçi, yere sürünen şişkin memelerini doldurmak
için,
Taze ot yemeye giderken,
Kapısını sıkıca kapamış ve oğlağına şu tembihte
bulunmuş:
"Kesinlikle kimseye açma kapıyı
Söylemedikçe sana aşağıdaki parolayı:
'Kahrolsun kurt ve onun soyu!'"
Keçi bu sözcükleri söylerken,
Kurt da oradan geçiyormuş tesadüfen.
Uzaktan bu parolayı duymuş,
Ve hemen belleğine yerleştirmiş.
Anne keçi, anlaşılacağı gibi,
Görmemiş bu canavarı.
Kurt, keçinin ayrıldığını görür görmez, onun sesini taklit
ederek,
Ve keçi gibi meleyerek
Kapının açılmasını istemiş, "Kahrolsun kurt!" diyerek,
Ve hemen içeriye gireceğini düşünerek.
Oğlak, kapının aralığından bakıp kuşkulanmış.
"Beyaz pabuç göster bana, yoksa asla kapıyı açmayacağım"
demiş.
(Beyaz pabuç, bilindiği gibi, kurtlarda pek kullanımda
olmayan bir nesnedir.)

Kurt, duyduğu bu dil karşısında büyük şaşkınlığa uğramış,
Ve geldiği gibi, evine geri dönmüş.
Eğer inansaydı, neler gelirdi bizim oğlağın başına
Bizim kurdun tesadüfen duyduğu
Parola sözcüklerine yalnızca?
Çifte güvenlik bir güvenlikten daha değerlidir;
Ve bundan daha fazlasının da zararı yoktur.

PAROLE DE SOCRATE. Fable LXXVII.

33
sokrates'in sözleri

Sokrates, bir gün bir ev yaptırmış kendine
Yakınlarından her biri bir kusur bulmuş bu esere:
Birisi evin içinin böyle bir kişiliğe yakışmadığını,
Onun yüzüne karşı açıkça söylemiş;
Diğeri dış cephesini kınamış ve tümü
Evin iç bölmelerinin çok küçük olduğu konusunda aynı düşüncedeymiş:
"Ona göre bir ev mi bu? Kim sığacak bu küçük yere?" diye yakınıyorlarmış.
Bunların üzerine Sokrates demiş ki:
"İnsanın keşke bu küçük evi dolduracak sayıda
Gerçek dostları var olsa!"
Üstat Sokrates haklıymış
Kendi evini büyük bulmada.
Herkes kendinin dost olduğunu ileri sürüyor; fakat ahmak olmalı, buna inanacak olan.
Dünyada dost adından çok başka bir şey yok,
Fakat bu nesneden daha az bulunur başka bir şey de yok.

LE VIEILLARD ET SES ENFANS

34
yaşlı kişi ve çocukları

Her güç, birleşik olmadığı sürece zayıftır.
Bakın aşağıda Ezop bunu nasıl anlatıyor.
Eğer onun eserine bir şeyler katıyorsam burada; yalnızca konuyu
Bizim gelenek ve göreneklerimize uyarlamak içindir.
Böyle bir ihtirasın çok uzağındayım ben...
Şimdi gelelim masalımıza, daha doğrusu öyküsüne,
Tüm çocuklarının birlik olmasına çabalayan bir babanın.
Ölüm'ün çağrısına gitmeye hazır yaşlı bir kişi:
"Sevgili çocuklarım" demiş (erkek çocuklarına hitap etmiş)
"Bakalım kırabilecek misiniz birbirine bağlı şu mızrakları.
Sonra açıklayacağım size onları birlikte tutan bağı."
Büyük oğlu almış onları önce ve denemiş kırmayı bütün gücüyle,
Ve geri vermiş, diyerek: "Bu iş benim çok üstümde."
Ortanca oğlu izlemiş büyüğünü, o da denemiş
Fakat boşuna. En küçükleri de kalmış aynı sonuçla.
Hepsi kaybetmiş hiç yere zamanlarından, fakat bu demet direnmiş yılmadan;
Birlikte bağlanmış bu mızraklardan, çatlamamış hiçbiri.
"Güçsüz gençler!" demiş baba;
"Göstermeliyim size benim gücümün ne yapabileceğini böyle bir durumda."
Şaka yaptığını sanmışlar, gülmüşler fakat yanılmışlar.
Baba önce mızrakları birbirinden ayırmış ve sonra da güçlük çekmeden teker teker kırmış.

"Gördünüz mü" demiş; "birlik olmanın nasıl güçlü bir etki yarattığını;"
"Çocuklarım, siz de böyle birlik içinde kalın, bol sevgiyle."
Hastalığı devam ettiği sürece, sarf etmemiş başka bir sözce.
Sonunda yaşayabileceği günlerin bitmekte olduğunu anlayınca demiş ki:
"Sevgili çocuklarım, gidiyorum artık atalarımın olduğu yere.
Hoşça kalın, şimdi söz verin bana yaşayacağınıza birlik içinde kardeşçe.
Esirgemeyin bu iyiliği şu ölmekte olan babanızdan."
Her üç oğlu da, gözyaşları içinde söz vermiş babalarına.
Baba, hepsinin ellerini ayrı ayrı sıkmış ve göçmüş bu dünyadan.
Oldukça çok mal mülk kalmış bu üç kardeşe; fakat bir o kadar da sorunlu iş.
Bir alacaklı çıkmış ortaya, bir komşu koyulmuş davaya.
Bu üçlü önceleri başarıyla çıkmış işlerin içinden.
Fakat çok seyrek rastlanan bu dostlukları kısa ömürlü olmuş.
Kan bağı birleştirmiş onları, çıkar ise ayırmış.
Gözü doymazlık, kıskançlık ve danışmanlar
Dalmışlar kalan mirasın içine, aynı zamanda her bir taraftan.
Bitmez tükenmez dava dava üstüne.
Yargıç bir birini, bir ötekini mahkûm ediyormuş.
Alacaklılar ve komşular fırlamışlar ortaya yeniden
Tutturmuşlar taleplerini, tümü bir yandan.
Birbirlerinden kopmuş kardeşlerin hepsi ayrı görüşte.
Birisi uzlaşmak isterken, diğeri koyulmuş hiçbir şey yapmamaya.
Sonunda kaybetmişler tüm malvarlıklarını ve çok geç kalmışlar
Bu birbirine bağlı mızraklar dersinden yararlanmaya.

L'AVARE QUI A PERDU SON TRESOR. Fable XXX.

35
hazinesini kaybeden cimri

Sahip olmayı anlamlı kılan yalnızca sahip olduğun şeyi
kullanmaktır.
Sorarım tek tutkuları yemeden içmeden sürekli mal mülk
biriktirmek olan
Şu insanlara;
Ne üstünlükleri var, diğer bir insanın sahip olmadığı?
Orada, aşağıda küpü içinde yaşayan Diyojen aynı ölçüde
zengindir,
Burada, yukarıda köşkünde yaşayan şu cimriden.
Ezop'un bize anlattığı hazinesini saklayan adam öyküsü
Örnek oluşturabilir bize.
Bu acınası adam beklermiş,
Bir ikinci hayat, malını mülkünü kullanmak için;
Altına sahip değilmiş, altınmış ona sahip olan.
Gömmüş toprağa hazinesini
Kendi kalbiyle birlikte, yapamazmış başka bir şey
Gece gündüz onu düşünmek dışında.
Ve kendi gömüsünü kutsal bir şey haline getirmiş
neredeyse.
Nereye gitse, ne yese ya da ne içse,
Hemen telaşa kapılırmış, hazinesini gömdüğü yeri
göremezse.
Bu yere o kadar gidip gelmiş ki, bir mezarcı onu görüp,
Bu durumdan kuşkulanmış ve kazıp çıkarmış hazineyi ses
çıkarmadan.

Bizim cimri de günlerden bir gün geldiğinde
Çukurdan başka bir şey bulamamış gömünün yerinde.
Başlamış hemen ağlamaya, inlemeye, iç çekmeye,
Kendini hırpalamaya, kendini parçalamaya.
Oradan geçen biri neden ağlayıp sızladığını sormuş ona,
"Hazinemi aldılar, yok olup gitmiş yerinden" demiş.
"Hazinen mi? Neredeydi hazinen?" diye sormuş oradan
geçen adam.
"Şu taşın bitişiğinde" demiş bizimki.
Devam etmiş adam:
"Hay Allah! Savaş zamanında mıyız ki?
Taşırsın paranı bu kadar uzaklara! Daha iyi etmez miydin
Bıraksaydın onu kendi evinde, mekân değiştirmek yerine?
Zahmete katlanmadan, çıkarıp harcayabilirdin onu her an."
"Her an mı? Aman Tanrı korusun.
Paranın harcaması kolay ama kazanması kolay mı?
Asla el sürmezdim onlara" demiş cimri adam. "Öyleyse
söyle bana Tanrı aşkına,
Neden yırtınıyorsun bu kadar,
Mademki bu paraya hiç el sürmeyecektin,
O yere bir taş koy,
Senin için ne fark eder?" demiş oradan geçen adam.

beşinci kitap'tan

36
oduncu ve hermes

Monsieur Le Comte de Brienne'e

Sizin beğeninizi ilke olarak aldım kendi eserime.
Onun onamasını edindirici araçlar kullanmaya giriştim.
Aşırı meraklı bir titizlikten sakınılmasını istersiniz
Ve gereksiz süslemeleri, ihtiraslı bir çaba olarak
görürsünüz.
Ben de sizin gibi yaklaşırım bu konuya; yaramaz hiçbir işe
böyle bir çaba.
Bir yazar, çok iyiyi yazmaya koyulduğunda, o her şeyi
bozar.
Belirli ince çizgilerin ortadan kaldırılması anlamına
gelmez bu:
Bilirim siz seversiniz bu çizgileri ve ben de nefret etmem
asla onlardan.
Ezop'un saptadığı temel amaca gelince,
Benim en azından becerebildiğim ölçüde yapmak
istediğim bu.
Eğer bu şiirlerde hoşluk yaratmaz ve eğitici olmazsam
sonunda
Yine de ortaya kalıcı bir şey koymuş olurum, elimden
geldiği kadar.
Güç kullanmaya
Hiçbir eğilimim olmadığından,

Kötülüğü gülünç göstermeye çabalıyorum,
Ona Herkül'ün kollarıyla saldıramayacağımdan.
Budur bütün elimden gelen, bunun yeterli olup olmadığını ise bilmiyorum.
Çok kez bir öyküde resmettiğim
Kıskançlıkla birleşmiş ahmakça kibirleridir insanların.
Bu iki temel öğe eksendir bugün hayatımızın üstlerinde seyrettiği.
Buna örnektir cılız hayvan.
Hani şu öküz gibi büyük olmaya kalkan.
Bazen, çifte bir imajla birbirinin karşısına koyarım
Kötülüğü iyilikle, ahmaklığı sağduyuyla,
Kuzuları, onları kapıp kaçıran zalim kurtlarla,
Sineği karıncayla; yaparak bu eserimi
Yüz farklı perdeden oluşan büyük bir komedi.
Ki tüm evrendir onun sahnesi.
İnsanlar, tanrılar, hayvanlar, tümü burada belirli bir rol alırlar:
Zeus da rol alır diğerleri gibi. Burada bir de o tanrıyı, Hermes'i takdim edelim.
Hani şu Zeus adına güzellere haberler taşıyan.
Fakat bugün üstleneceği uğraş bu olmayacak.
Oduncunun biri, geçimini sağlayan aracını kaybetmiş,
Bu onun baltasıymış ve onu boşuna arayıp duruyormuş,
Bu durum, acınası adamı içler acısı bir hale getirmiş.
Kullanabileceği başka bir aracı da yokmuş.
Tüm varlığını bu balta üzerine kurmuş.
Bilemeyince artık umudunu nereye bağlayacağını,
Tutamaz olmuş sel gibi akan gözyaşlarını.
"Ah baltam! Ah zavallı baltam!"
Diye yakarmış Zeus'a: "Lütfen ver bana baltamı geri;
Böylece yeniden yaratmış olacaksın beni."
Bu yalvarış ve yakarış duyulmuş Olympos'tan.

Hermes gelmiş. Ve bu tanrı ona demiş ki:
"Kaybolmadı senin baltan, onu iyi tanıyor olmalısın.
Hemen şu yakınlarda buldum onu."
Ve oduncuya altından bir balta göstermiş.
Oduncu: "Bu benim değil" demiş.
Ardından gümüşten bir balta göstermiş.
Oduncu onu da kabul etmemiş. Sonunda odun saplı bir balta göstermiş:
"İşte bu benimki. Onu alabilirsem çok memnun olurum" demiş.
"Her üçü de senin olsun" demiş tanrı Hermes.
"Böylece dürüstlüğün ödüllendirilmiş olur."
"Bu durumda hepsini alırım" demiş oduncu.
Bu haber anında yayılmış her yana.
Ve birden iş araçlarını kaybettiklerini ileri sürüp
Onları geri almak için ağlayıp sızlayanlar hızla artmış ortalıkta.
Tanrıların kralı Zeus hangi birini dinlesin ki!
Onun oğlu Hermes tekrar ağlaşanların arasına gelmiş,
Her birine bir altın balta göstermiş.
Ahmak yerine konmamak amacıyla
"Benim değil bu" dememiş hiçbiri.
Hermes, altın baltayı vermek yerine,
Ağır bir yumruk vurmuş tepelerine.
Yalan söyleme asla, yetinmeyi bil kendinin olanla,
Budur en güvenilir olan: Bununla birlikte
Yalan yanlış söyleyerek mal edinmeye çalışıyor insanlar.
Neye yarar bu? Zeus ahmak mı?

LE POT DE TERRE ET LE POT DE FER Fable LXXXIX

37
çömlek ve tencere

Tencere bir geziye çıkmayı
Önermiş çömleğe.
Özür dilemiş çömlek:
"Benim için ateşin dibinde kalmak,
Daha akıllıca olur" diyerek.
Kuşkusuz haklıymış çömlek
Çünkü küçük, en küçük bir şeye çarpmak onu
Paramparça edebilirmiş,
Ondan tek bir parça bırakmadan geri.
"Senin derin çok daha sert benimkinden,
Senin sahip olduğun hiçbir şeyi göremiyorum
Ben kendimde" demiş çömlek.
"Seni korumaya alırım" diye
Seslenmiş tencere.
"Eğer sert herhangi bir madde
Tehlike yaratırsa sana,
Girerim hemen aranıza
Ve kurtarırım seni anında."
Bu öneri, ikna etmiş çömleği.
Yoldaşı tencere
Almış çömleği yanına.
Bizimkiler yürümeye başlamışlar yavaş yavaş ve aksayarak,
Yapabilecekleri her şeyi yaparak
Ancak çarpıyorlarmış birbirlerine
En küçük bir engelle karşı karşıya gelince.

Bundan çok acı çekiyormuş çömlek,
Daha yüz adım bile sürmeden gezileri,
Parça parça etmiş tencere, yoldaşı çömleği.
Kendi eşitlerimiz dışında kimseyle yola çıkmayalım.
Yoksa çekinmek durumunda kalırız
Bu çömleklerin birinin yazgısına benzemekten.

LE LABOUREUR ET SES ENFANS. Liv. V. Fab. XI.

38
çiftçi ve çocukları

Çalış, güçlüklere karşı diren:
En az risk taşıyan fon budur.
Ölümünün yaklaştığını hisseden varlıklı bir çiftçi,
Çağırmış çocuklarını yanına ve konuşmuş onlarla, hiçbir tanık bulundurmadan.
Demiş ki: "Sakın satmayın atalarımızın
Bize miras bıraktığı bu toprakları
Bir hazine saklıdır onların içinde.
Tam yerini bilmiyorum, fakat biraz cesaretle
Arayıp ulaşabilirsiniz ona ve varabilirsiniz mutlu sonuca.
Kazmaya başlayın topraklarınızı, orak bitiminden itibaren,
Sürün, belleyin, arayıp tarayın
Elden geçmeyen ve tekrar geçmeyen hiçbir yer bırakmayın."
Baba ölmüş, erkek çocukları didik didik etmişler tarlayı
Orasını, burasını, her yanını; öyle iyi kazmışlar ki her yeri,
Yılın sonunda çok bol ürün elde etmişler.
Herhangi bir hazine bulamamışlar.
Fakat babaları, akıllılık etmiş, ölümünden önce onlara göstererek
Çalışmanın gerçek bir hazine olduğunu.

LA MONTAGNE QUI ACCOUCHE. Fable XLIII.

39
doğuran dağ

Doğurmak üzere olan bir dağ
Öylesi yüksek bir bağırtı çağırtı çıkarmış ki
Gürültüye koşuşan herkes
Kesin olarak inanmış bu dağın,
Paris'ten daha büyük bir kent doğuracağına:
Dağ ise doğura doğura küçük bir fare doğurmuş ancak.
Öyküsü uydurma
Düşüncesi doğru olan
Bu masal üstüne düşündüğüm zaman,
Bir yazar tasarlarım kafamda
Şöyle diyen: "Bir savaş destanı yazacağım
İçinde devlerin, göklerin efendisiyle kapıştığı."
Bu fazla iddialı olmaktır: Fakat çok kez içinden ne çıkar
bunun?
Hiçbir şey.

LES MEDECINS Fable XCIV.

40
doktorlar

Doktor Vahvah bir hastayı görmeye gitmiş,
Meslektaşı Doktor Ohoh da aynı hastaya bakıyormuş.
Bu sonuncuya göre hasta iyileşecek, yoldaşı Vahvah'a göre ise
Hasta çok geçmeden atalarının yanına gidecekmiş.
İki doktor hastaya iki farklı tedavi uygulamış,
Hastaları bu dünyadan göçüp Doğa'ya dönmüş...
Her iki doktor da hâlâ bir zafer kazanmış hava içindeymiş.
Birisi: "Öldü, zaten ben bunu önceden söylemiştim" demiş.
Diğeri: "Eğer bana inansaydı, şimdi hâlâ hayatta olurdu" demiş.

101 fabl

41
altın yumurtlayan tavuk

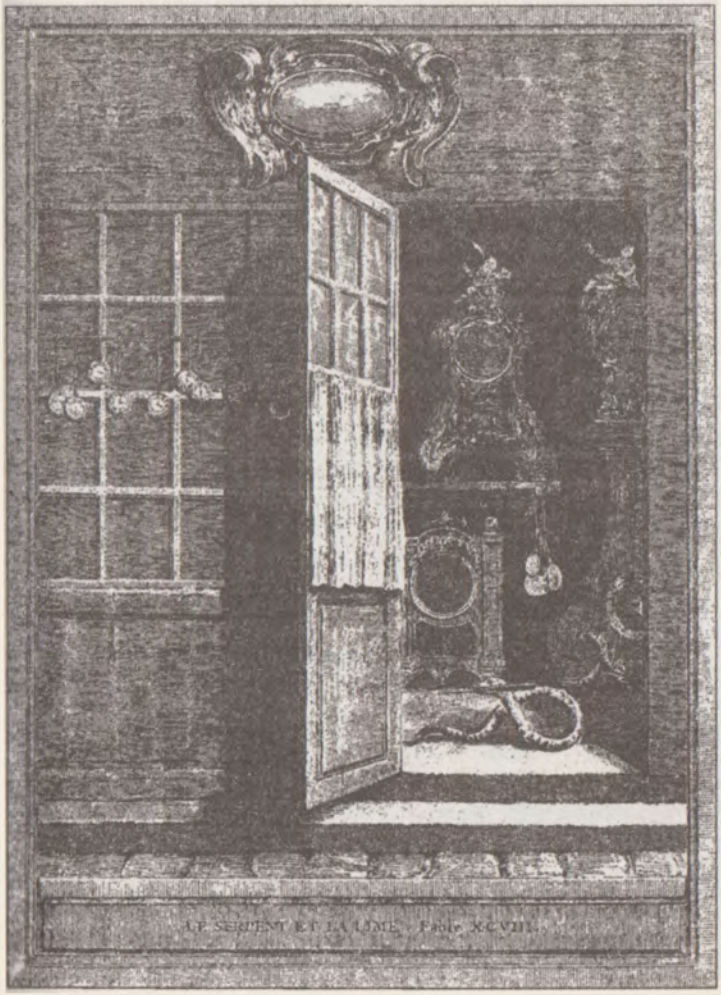
Açgözlü, her şeyi kazanmak isterken, her şeyi kaybeder.
Masalın birine başvurarak bunu kanıtlamak istiyorum:
Bir adamın tavuğu her gün,
Altın bir yumurta yumurtlarmış.
Adam tavuğun içinde bir hazinenin var olduğunu sanmış.
Tavuğu kesmiş, içini açmış, öteki tavuklardan
Farklı bir şey bulamamış.
Yalnızca kazanç kapısını kaybetmiş.
Gözü doymak bilmez insanlar için iyi bir ders:
Şu son zamanlarda çoklarını gördük böylelerinin,
Hızla çok zengin olmak isteyip,
Akşamdan sabah yoksulluğa düşenlerin.

L'ANE PORTANT DES RELIQUES Fable XCVI

42
kutsal kalıntılar taşıyan eşek

Kutsal kalıntı yüklü bir eşek
Kendine hayran olunduğunu sanarak
Bu düşünce içinde kuruntuya kapılarak
Yakılan tütsülerin ve söylenen dini şarkıların kendisi için yapıldığı fikrine saplanmış.
Birisi bu yanılgıyı görmüş ve ona demiş ki:
"Eşek Bey, çıkarınız hemen aklınızdan!
Böylesine çılgınca bir boş kendini beğenmişliği,
Size değil, fakat taşıdığınız putadır
Gösterilen tüm bu saygı
Ve hürmet."
Cahil bir yargıcın,
Kendisine değil, cüppesinedir verilen selam.

101 fabl

43
yılan ve eğe

Bir yılan komşusuymuş bir saatçinin
(Bu, saatçi için kötü bir komşuluk ilişkisiymiş.)
Bu yılan bir gün girmiş saatçinin dükkânına, yiyecek bir şey aramaya
Bulamamış hiçbir şey orada,
Hemen kemirmeye başladığı, çelik bir eğeden başka.
Eğe, hiçbir kızgınlığa kapılmadan, ona demiş ki:
"Acınası cahil, ne yapmaya çalışıyorsun?
Kendinden çok daha sert bir şeyle uğraşıyorsun.
Çılgın kafalı, küçük yılancık.
Benden bir kıl bile koparamayacağın gibi,
Ayrıca kıracaksın tüm dişlerini.
Beni ancak zamanın dişleri kaygılandırabilir."
Bu öykü size sesleniyor, siz kalın kafalı insanlara,
Sizler ki hiçbir şeyde iyi değilsiniz, ayrıca sürekli her şeyi ısırma peşindesiniz.
Boş yere kendinize işkence edersiniz.
İnanıyor musunuz dişlerinizin iz bırakabileceğine
İnsanoğlunun bu denli güzel eserleri üstünde?
Onlar sizin için tunç, çelik, elmas gibi güçlüdür.

101 fabl

44
savaşa giden aslan

Aslanın kafasında bir savaş girişimi varmış.
Savaş Konseyi'ni toplamış, habercilerini gönderip
Tüm hayvanları bilgilendirmiş:
Her biri, kendi gücü ölçüsünde bu girişime katkıda
bulunmaya koyulmuş.
Fil kendi sırtında
Gerekli araç ve gereci taşıyacak
Ve kendi usulünce savaşacak,
Ayı, saldırıları yönlendirecek;
Tilki gizli servisleri yönetecek,
Ve maymun, çeşitli oyunlarıyla, düşmanı eğlenceye
daldırıp oyalayacakmış.
Bu arada, birisi ortaya çıkıp şöyle demiş:
"Geri gönderelim eşekleri, onlar çok yavaşlar.
Ve tavşanlar da katılmasın, onlar hemen paniğe kapılırlar."
Bunu üzerine kral demiş ki:
"Hayır, asla olmaz, onları da çalıştırmak istiyorum.
Onlar olmadan tam olmayacak ordumuz.
Eşek trompet çalarak ürkütür düşmanı.
Ve tavşan da kurye hizmeti verir bize."
Temkinli ve bilge kral
En küçük uyruklardan bile yararlanmasını bilir,
Ve onların farklı yeteneklerini tanır:
Sağduyulu kişiler için yararsız olan bir şey yoktur.

101 fabl

45
aslan postu giyen eşek

Aslan postu giyen bir eşek,
Çepeçevre her yerde korku kaynağı olmuş,
Erdemden yoksun olan bu hayvan,
Tüm dünyayı titretip durmuş.
Bir gün kulağının küçük bir ucu talihsizlikle posttan dışarı
çıkınca
Ortaya çıkmış bu dalavereci ve uygunsuz davranış.
Ve sürülmüş eşek değirmene.
Bu kurnazlığı ve kötülüğü bilmeyenler
Şaşırıp kalmışlar eşeğin
Aslanı değirmene sürdüğünü görünce.
Fransa'da da bu tür gürültü çıkaran çok insan var,
Bu öğüt verici öykü onlar için oldukça tanıdık.
Bir kavalye giyimi
Oluşturur onların yiğitliğinin dörtte üçünü.

altıncı kitap'tan

LE PASTRE ET LE LION Fable CIV.

46
çoban ve aslan

Masallar kesinlikle hafife alınmamalı.
Onlarda en basit bir hayvan bile bize yol göstericilik yapar.
Salt bir ahlaki öğüt can sıkıntısı yaratır insanda;
Masal ise öğüdünü kendi içinde taşır.
Bu tür eserler hem öğretici hem de eğlendirici olmalı,
Ve masal olsun diye masal anlatmak önemsiz bir iş gibi
geliyor bana.
Bu öğreticilik ve eğlendiricilik nedeniyledir
Birçok ünlü insanın bu türde eserler vermeleri.
Aşırı süslemeler ve uzun sözlerden kaçınır bu insanların
tümü.
Boşa harcanmış söz göremezsiniz onlarda.
Phaidros kısa ve özlü anlatımı nedeniyle kınanmıştı
birilerince.
Ezop ifade etmişti kendini daha da az sözcükle.
Ama belirli bir Yunan daha da ileri giderek ve
Başvurarak az sözcükle çok şey anlatan inceliğe,
Masalını her zaman dört dize içinde sundu.
İyi mi kötü mü bu yol, bunun değerlendirmesini
uzmanlara bırakıyorum.
Geliniz benzer konuyu bir Ezop'tan, bir de ondan
dinleyelim.
Biri bir avcıyı, diğeri bir çobanı almış masalına kahraman
olarak.
Ben burada onların tasarısını izledim,

Ve buna yalnızca bir iki nokta ekledim.
İşte Ezop'un anlatısı aşağı yukarı şöyle:
Bir çoban koyunlarından bazılarını eksik bulmuş,
Tüm gücüyle hırsızı yakalamanın peşine düşmüş.
Kurtlardan kuşkulanarak,
Bir mağaranın yakınına gitmiş ve çevresinde
Onları yakalayabilecek ilmikli tuzaklar yerleştirmiş.
Bu mekândan ayrılmadan önce şu yakarışta bulunmuş:
"Ey Tanrılar Tanrısı, eğer
O rezili gözlerimin önünde bu tuzağa düşürürseniz
Ve bu zevki bana tattırırsanız,
Yirmi dana arasından seçeceğim
En yağlısını size kurban olarak sunacağım."
Bu sözlerin ardından mağaradan büyük ve güçlü bir aslan çıkmış.
Çoban kendini hemen yere atmış ve yarı ölü bir halde şöyle demiş:
"Ah! İnsanoğlu ne istediğini pek bilmiyor
Sürümü darmadağın eden hırsızı bulmak,
Ve buradan ayrılmadan önce onu bu kurduğum tuzakta görmek için,
Ey Tanrılar Tanrısı, size bir dana kurban etme sözü vermiştim,
Bir öküz sunarım size uzaklaştırırsanız o hırsızı tuzağımdan."
İlk yazar böyle anlatmış öyküyü.
Geçelim şimdi benzeri diğer anlatıya.

101 fabl

47
aslan ve avcı

Avlanma heveslisi bir kabadayı bozuntusu,
Soylu bir köpeğini kaybedince,
Bir aslandan kuşkulanmış önce,
Çobanın birini görünce, şöyle demiş ona:
"Bilgilendir beni, Tanrı aşkına,
Şu benim hırsızın yeri hakkında,
Oraya gidip de göstereyim gününü ona."
Çoban demiş ki: "Şu karşıki dağda
Ona bir koyun vererek haraç olarak,
Her ay dolaşırım bu kırlarda,
Kendi keyfimce ve rahatlık içinde."
Tüm bu konuşmalar sırasında,
Çevik bir aslan çıkmış ortaya
Kabadayı bozuntusu yok olmuş ortadan anında
Diyerek: "Aman Tanrım, göster bana bir sığınak
Kendimi kurtaracak."
Cesaretin gerçek sınanması,
Tehlike karşısında bulunulduğunda gösterir kendini.
"Önceleri ölçüsüz atıp tutanların
Çok görülmüştür hemen ortadan kayboldukları,
Ciddi bir tehlike ortaya çıktığında.

LE RENARD, LE SINGE ET LES ANIMAUX. Fable CIX.

48
tilki, maymun ve hayvanlar

Hayvanlar, aslanın ölümü üzerine
Toplanmışlar bir araya yeni kralı seçmeye.
Çıkarmışlar krallık tacını kutusundan
Bir ejderhanın onu beklediği bir sığınaktan.
Tümünün başında denedikten sonra
Görmüşler ki taç uymuyor hiçbir başa.
Birçoğu ufak bir başa sahipmiş,
Bazılarının başı büyük gelmiş, bazılarının boynuzları
engelmiş.
Maymun da gülerek girmiş sıraya,
Ve başlamış keyif için tacı başında denemeye;
Bu sırada çeşitli oyunlar sergilemiş,
Her türlü maymunca yeteneklerini göstermiş
Sonunda evirip çevirip tacı başına yerleştirmiş.
Bu, hayvanlara çok güzel gelmiş
Ve tümünün oylarıyla kral seçilmiş: Herkes ona ayrı ayrı
saygı duruşunda bulunmuş.
Yalnızca tilki, içine sindirmeden ona oy vermiş
Kuşkusuz bu duygusunu da hiç belli etmemiş.
Tebrik iltifatlarını sunarken krala
Şöyle demiş ona: "Efendim, ben bir gömü biliyorum,
Ve benden başka hiç kimsenin onu bildiğini sanmıyorum.
Kraliyet hukukuna göre, tüm defineler
Size, siz Ulu Efendimize aittir."
Yeni kral hemen düşmüş paranın peşine,

Aldatılmamak için, kendi koşmuş defineyi çıkartmaya.
Bir tuzakmış aslında bu: Kralı avlamaya yönelik.
Tüm hayvanlar adına, tilki demiş ki:
"Bizi yönetmeye kalkışacak mısın bundan böyle
Daha kendi kendini yönetmeyi öğrenememişken?"
Maymun indirilmiş krallıktan ve hayvanlar hemfikir
olmuş
Ancak çok az kişinin taç ile baş olmayı birlikte
götürebileceği konusunda.

49
ihtiyar ve eşek

Bir ihtiyar eşeğinin üstünde giderken,
Çayır çimen dolu bir yer görmüş aniden.
Durdurmuş hayvanını ve salmış eşeği çayıra.
Eşek taze otlar içinde
Keyifle yemiş, eşinmiş, kaşınmış,
Yatmış, uzanmış, atlayıp zıplamış, şarkı söylemiş,
Ve orada çok mutlu olmuş.
Tam bu sırada bir düşman görünmüş karşıdan gelen.
"Gel, hadi kaçalım" demiş ihtiyar.
"Neden?" demiş keyfi yerinde eşek.
"O kişi çifte semer mi koyar sırtıma, çifte yük mü taşıtır bana?"
"Hayır, taşıtmaz" demiş kaçmak üzere olan ihtiyar.
"Öyleyse, benim için hiçbir önemi yok, kime ait olacağımın" demiş eşek.
"Siz kendinizi kurtarın, otlamaya devam edeyim, beni rahat bırakın."
Her kimse bizim efendimiz,
Odur bizim düşmanımız.
Daha iyi bir Fransızcada söylemem gerekirse.

LE LIEVRE ET LA TORTUE Fable CXIII

50
tavşan ve kaplumbağa

Koşmak hiçbir işe yaramaz, zamanında çıkmalı yola.
Tavşan ve kaplumbağanın aşağıdaki öyküsü tanıklık eder buna.
Kaplumbağa tavşana demiş ki: "Şu karşı uca senden önce varacağım konusunda,
Haydi, gel bir iddiaya girelim."
"Benden önce mi? Aklın başında mı senin?"
Demiş çok hızlı koşan bir hayvan olan tavşan:
"Dostum, dört birim hint yağı ile
Senin aklını başına toplatmak gerek!"
Kaplumbağa: "Akıllıyım ya da değilim, ben hâlâ iddiamı sürdürüyorum." demiş.
Böylece bu ikili başlamış yarışa;
Koymuşlar karşı ucun yanına, iddiayı kazanan her ne alacaksa:
Oraya ne koyduklarının önemi yok burada,
Ne de bir önemi var kimi yargıç olarak belirlediklerinin.
Bizim tavşan için karşı uca varmak dört adımlık bir iş;
Burada adımdan bahsettiğim, tavşan adımı:
Hani şu köpeklerden kurtulmaya çalışırken, onları bir hayli geride bırakan
Ve onları engin ovalar arşınlatan adımlar.
Söylemek istediğim; tavşanın otlanmak,
Uyumak ve rüzgârın nereden geldiğini
Dinlemek için yeterli zamanı varmış.

Bırakmış kaplumbağayı yürüsün
Kendi senatör tarzı yürüyüşüyle.
Yola koyulmuş bizim kaplumbağa, emekleye emekleye;
Acele ederek, ağırlıkla.
Tavşan ise kendine yakıştıramamış
Böyle kolayca elde edilebilecek bir zaferi;
Onurunun zedelenmemesi için, geç başlamaya karar
vermiş yarışa.
Otlanmış, dinlenmiş,
Yarış dışında diğer her şeyle kendini eğlendirmiş.
Sonunda, görünce
Kaplumbağanın neredeyse karşı uca varmakta olduğunu,
Bir ok gibi fırlamış yerinden;
Fakat tüm giriştiği çabalar gitmiş boşuna:
Kaplumbağa önce varmış karşı tarafa.
Ve demiş ki: "Gördün mü, haklı değil miymişim?
Ne işine yaradı senin süratin?
Ve acaba ne olurdu senin halin
Eğer bir de ev yüklenseydin sırtında?"

LE SOLEIL ET LES GRENOUILLES Fable CXXXVII

51
güneş ve kurbağalar

Acımasız bir zorba yöneticinin düğününde
Halk tümüyle dalmış içmeye, eğlenceye ve sevince.
Yalnızca Ezop, insanların böylesi bir sevinç
Göstermesini yersiz ve sorunlu bulmuş.
Ve şu öyküyü anlatmış:
Bir zamanlar, güneş evlenmeyi düşünmüş
Bu haber yayılır yayılmaz ortalığa,
Şikâyete başlamış yazgılarından
Göllerin yurttaşları kurbağalar:
"Ne olacak halimiz bizim? Ne yapacağız biz, eğer onun çocukları da olursa?
Bir tek güneş yetiyor zaten bunca acı çekmemize,
Yarım düzinesi kurutacaktır suları, denizi ve tüm içinde yaşayanları.
Bataklıklara ve sazlara artık güle güle: Soyumuz yok edilecek demektir bundan böyle.
Çok geçmeden halimiz olacak darmadağın."
Bana göre; kurbağa gibi acınası bir hayvan için,
Hiç de fena değil böyle bir akıl yürütme.

101 fabl

52
at ve eşek

Bu dünyada birbirimize yardım etmemiz gerek.
Eğer komşunuz ölürse,
Yükünü taşımak düşer sizin üstünüze.

Bir eşek, pek nazik olmayan bir atla yola çıkmış.
At, sırtındaki basit eğerinden başka hiçbir şey
taşımıyormuş;
Acınası eşek ise onu düşürecek derecede ağır yüklüymüş.
Attan ona biraz yardım etmesini istemiş;
Yoksa kente varamadan ölecekmiş.
"Lütfen, yalvarıyorum size" demiş; "uygarlık dışı sayılmaz
bu istek;
Eminim bu yükün yarısı size oyuncak gibi gelecek."
At reddetmiş eşeğin isteğini, konuşup davranarak ileri geri
Ve uzun uzun yellenmeye.
Ancak, ağır yükün altında ölünce yoldaşı
Anlamış at yaptığı yanlışı.
Vurmuşlar atın sırtına eşeğin tüm yükünü
Ayrıca, onun postunu.

LE CHIEN QUI LACHE SA PROYE POUR L'OMBRE Fable CXX

53
avını bırakıp onun yansısının peşine düşen köpek

Herkes yanılır şu ölümlü dünyada.
Gölgenin peşinden koşan
Nice kaçıklar görürsünüz
Çok defa sayılarını sayamazsınız.
Ezop'un bahsettiği şu köpek,
Olsun onlara örnek.

Bu köpek, suda kendi avının yansısını görünce
Avını bırakıp atlamış yansısının peşine;
Irmak bir anda başlamış çalkalanmaya, olmuş allak bullak.
Köpek büyük bir güçlükle ulaşınca kıyıya,
Avın ne yansısı kalmış ne de aslı ortada.

101 fabl

54
şarlatan

Şarlatanlardan asla yoksun olmamıştır bu dünya.
Tüm zamanların bu biliminin
Hep bol olmuştur öğreticileri.
Kimisi zehirle ölüme çare olmak oyununu oynar,
Ve diğeri kendini kentte
Bir sözde Cicero olarak pazarlar.

Bu sonunculardan biri kendisinin
Güzel konuşma sanatının büyük bir ustası olduğunu ileri sürüyor,
Bir hımbılı, bir mankafayı, bir hödüğü,
Bir bülbül gibi konuşabilecek birine dönüştürebileceğini söylüyormuş.
"Evet, beyler, bir hödük, bir hayvan, bir eşek:
Bir eşeğin eşeğini alıp getirin,
Bir konuşma ustasına dönüştürürüm onu;
Ve cüppe giyebilir istenirse" diyormuş.
Kral bunu duymuş; üstadı huzuruna çağırtmış ve ona şöyle demiş:
"Benim ahırımda
Güçlü, güzel, boz bir eşeğim var:
Onun bir söylev çekici olmasını istiyorum."
"Emredersiniz efendim" demiş hemen bizim adam.
Kendisine belirli bir para ödenmiş.
On yılın sonunda

Eşeği kürsüye çıkarma sözü vermiş.
Eğer başaramazsa, bir kamu meydanında,
Sırtında tüm mesleki diplomalarıyla,
Ve başında bir eşeğin kulaklarıyla,
Asılmaya razı olduğunu söylemiş.
Bu arada, saraylılardan biri, şarlatanın kulağına eğilip;
Onu asılırken görmek istediğini,
Tam da darağacına yakışacak biri olduğunu,
Özellikle oturaklı ve dokunaklı bir söylev çekmeyi
hatırlamasını
Ve onun formülünün, bazı Ciceroların,
Kabaca hırsızlar diye adlandırılanların kulaklarına küpe
olmasını söylemiş.
Şarlatan onu şöyle cevaplamış: "On yıl geçmeden
İçimizden biri, ya kral, ya eşek ya da ben ölürüz zaten."
Adam haklıymış. Çılgınlık demek,
Hayatın on yıl sonrası için hesap yapmak.
Asıl sorun bugün iyi hayat yaşayabilmek.
On yıl içinde kim öle, kim kala?

55
sondeyiş

Artık bitirelim burada bu uğraşı
Uzun eserler korkutur hep beni.
Bir maddeyi tümüyle tüketmek şöyle dursun,
İnsan onun yalnızca çiçeğini almakla yetinmeli.
Ayrıca, zamana ihtiyacım var,
Biraz güç kazanmak ve soluklanmak gerek,
Diğer projelere girişmeden önce:
Aşk, hayatımın şu zorbası
Konularımı değiştirmemi istiyor:
İsteğini hoşnut etmek zorundayım...

yedinci kitap'tan

56
vebaya yakalanmış hayvanlar

Bir hastalık terör saçıyormuş dünyaya,
Bu hastalığı, kızgın anında, Tanrı
Yeryüzünün günahkârlarını cezalandırmak için icat etmiş.
Veba (çünkü adıyla anmalı onu) onun ismi,
Bir gün içinde doldurabilir cehennemi:
Başlamış hayvanlar teker teker bu hastalığa yakalanmaya.
Öldürmemiş gerçi hepsini; fakat yere sermiş neredeyse
tümünü.
Bir yarar görmemiş hiç kimse,
Can çekişen bir hayatın desteklenmesinde.
Hiçbir şey heyecan vermez olmuş onlara;
Ne kurtlar ne tilkiler düşüyormuş artık
Yumuşak ve masum avlarının ardına.
Sevişen kumrular bile kaçıp gitmiş!
Aşk olmayınca,
Neyine gerek bu dünya?
Aslan toplamış hayvanlar meclisini ve şöyle demiş:
"Değerli dostlarım, inanıyorum ki
Tanrı günahlarımız yüzünden bu hastalığı sardı başımıza,
İçimizde en çok günahı olan
Kendini kurban etmeli ki, dinebilsin Tanrı'nın öfkesi.
Böylece, bir iyileşme sağlanabilir belki de.
Tarih öğretiyor bize bu tür güç durumlarda,
Kişilerin nasıl benzer özverilerde bulunduklarını.
Haydi, sahteciliğe kaçmadan, içtenlikten sapmadan

Sorgulayalım ve görelim kendi vicdanlarımızın halini.
Öncelikle benden başlayalım; şu korkunç iştahım yüzünden
Oburcasına çok koyunlar yiyip bitirdim ben,
Bana ne zararları dokundu ki zavallıların? Hiç.
Koyunlar bir yana, bazen çoban bile yedim.
Cezalandırın beni, eğer gerekliyse; fakat düşünüyorum ki
En iyisi herkesin kendini sorgulamasıdır, benim yaptığım gibi.
Tümüyle adil davranılmalıdır ki,
En suçlu olan bulabilsin cezasını."
Bu arada, tilki atılmış ortaya ve şöyle demiş:
"Efendimiz, siz çok iyi bir kralsınız,
Erdemleriniz sizi fazla inceltip yumuşatıyor.
Peki! Sizin koyunları, şu sünepe, ahmak mahlukları yemeniz,
Bir günah mı bu? Hayır, kesinlikle hayır! Efendim
Aslında iyilik etmişsiniz onlara, çokça onurlandırarak onları.
Çobanı yeme konusuna gelince, denebilir ki
Çoktan hak etmişti o, tüm bunları
Hayvanların üzerinde haksız
Bir kuruntucu egemenlik kurarak."
Tilki bunları söyler söylemez, çevreyi alkışa boğmuş dalkavuklar.
Bu andan sonra kimse derinleştirmeye cesaret edememiş
Kaplanın, ayının ve diğer güçlü hayvanların
Daha az affedilebilir olan suçlarını.
Tüm kavgacılar, basit iri çoban köpeklerine dek,
Sanırsınız birer küçük ermiş olmuşlar.
Söz sırası eşeğe geldiğinde, şöyle söylemiş:
"Günlerden bir gün, keşişlerin çayırından geçerken,
Açlık, fırsat, yumuşak ot ve sanıyorum
Bir şeytanın beni itmesiyle,

Bu çimenliğe bir dil attığımı hatırlıyorum.
Buna hiçbir hakkım yoktu, bunu biliyorum,
Fakat açık konuşmak gerek."
Bu sözler üstüne, eşeğin üstüne bir hurra,
Bir yüklenme, bir yuhalama başlamış.
Sözde aydın bir kurt verdiği söylevde:
"Bu kötü hayvanı feda etmek gerekli,
Bu dazlaktan, bu uyuzdan geliyor bütün hastalıklar"
demiş.
Eşeğin bu küçük suçunun cezası asılmak olmuş.
Başkasının otunu yemek! Ne ürkünç bir suç!
Ölümden başka hiçbir şey ödeyemezmiş karşılığını bu
alçakça cinayetin:
Ve bu yüzden boylamış öbür dünyayı bizim eşek.
Güçlü ya da güçsüz olmanıza göre,
Sarayın adaleti ya siyah kılar sizi ya da beyaz.

57
genç kız

Kendini beğenmiş bir genç kız
Bir eş bulmak istiyormuş kendine,
Genç, iyi yapılı ve güzel, nasıl davranacağını bilen biri
olacakmış,
Asla soğuk ve kıskanç olmayacakmış.
Bu genç kız ayrıca
Müstakbel eşinin varlıklı, soylu
Ruh sahibi biri olmasını; kısaca her şeyi istiyormuş.
Fakat kim her şeye sahip olabilir?
Gerçi talih elinden geleni ardına koymamış:
Görmezlikten gelinemez adaylar sunmuş bu güzel kıza.
Genç kız beğenmemiş hiçbirini
Ve şöyle demiş:
"Ne, benim için mi bunlar? Nasıl olur da bu tipleri bana
uygun bulup önerebilirler?
Sanırım yakınlarım akıllarını yemiş!
Yazık, şu bana eş olarak düşünülen acınası varlıklara
bakın!"
Birisi incelikten yoksun beyinsizin biriymiş;
Diğeri tuhaf bir burna sahipmiş;
Kimileri öyle, kimileri böyleymiş,
Hiçbiri ona layık değilmiş.
Böylece iyi adaylar elenip ayrıldıktan sonra sıradan tipler
girmiş sıraya.
Genç kız tümüyle alay etmeye başlamış:

"Ah! Böylelerine kapıyı açacak biri miyim ben?
Tek başıma yaşayamayacağımı mı düşünüyorlar?
Gerçekte; Tanrıya şükür gecelerim sorunsuz geçiyor,
Biraz yalnızlık içinde olsa da" demiş.
Güzel kız tüm bu duygular içinde
Yetinmiş kendi haliyle.
Bu arada yaşlanma gelmiş çatmış: Elveda tüm sevgililer!
Bir yıl geçmiş ve ikinci gelmiş tedirginlikle.
Arkasından basmış kasvet.
Her geçen gün gülüşmelerin, oynaşmaların ve ardından
Aşkların ortadan kaybolduğunu daha yoğun hissetmeye
başlamış.
Sonra yüzünde beliren şoke edici ve sevimsiz izler;
Bunlarla mücadele etmek için bin bir çeşit sürmeler,
makyajlar.
Tüm bu çabalar hiçbir işe yaramamış,
Zaman'ın, bu acımasız baş hırsızın çaldığı şey karşısında.
Bir evin yıkıntıları onarılabilir,
Aynı şey yapılabilir mi, bir yüzün yıkıntıları için?
Kadının salon kibarlığı değiştirmiş artık dilini.
Aynası demiş ki bizimkine: "Hızla bir koca bul kendine!"
Bilmiyorum başka hangi arzunun da aynı şeyi söylediğini
Arzu salon kadınında da bulunabilir kuşkusuz.
Bizimki kimsenin asla inanmayacağı bir seçimde bulunmuş.
Sonunda tam rahatlık ve mutluluk içinde
Razı olmuş karşılaştığı bir hödüğe.

101 fabl

58
aslanın sarayı

Kral aslan öğrenmek istemiş bir gün
Tanrı'nın onu hangi varlıkların efendisi yaptığını.
Bu nedenle elçileri aracılığıyla davet etmiş
Her tür uyruğunu
Göndererek her tarafa
Yazılı bir ferman
Üstünde de mührünü taşıyan.
Bu fermana göre; kral otuz gün sürecek
Bir kurultay toplayacakmış ve kurultayın açılışında
Herkesin yiyip içip eğlenmesi için,
Büyük bir şölen düzenleyecekmiş.
Bu muhteşem düzenleme aracılığıyla da
Kral uyruklarına gücünü gösterecekmiş.
Sarayına davet etmiş onları.
Aman ne saray! Gerçek bir ölü kemikleri mahzeni,
korkunç bir koku
Geliyormuş burunlarına ilk girenlerin. Önce giren ayı
hemen tıkamış burnunu.
Böyle bir görüntü yaratmak,
Kızdırmış koca aslanı. Öfkelenen kral
Gördürmüş hemen ayının işini, göndererek onu öbür
dünyaya.
Maymun tümüyle onaylamış kralın bu sertliğini,
Ve krala yaranmak için, bu sarayın ve bu kokunun

Mis gibi, çiçek gibi güzel olduğunu söylemiş, bu aşırı dalkavuk.
Maymunun bu ahmakça yaltaklanması, kötü bir başarı getirmiş ona,
Ve hemen onun da bakılmış icabına.
Bu aslan farklı bir aslan.
Caligula soyundan.
Bu kez aslan yakınındaki bir tilkiye sormuş:
"Nasıl bir koku alıyorsunuz buradan? Söyleyin bana bayım. Açıkça, saklamadan konuşun."
Tilki anında özür dilemiş.
Ağır nezle olduğunu ileri sürmüş, koku konusuna hiç değinmeden,
Kısaca işin içinden sıyrılmış.
İşte bu size ders olsun.
Saraya gitmeyiniz, eğer orada tatsız bir dalkavuk ve çok içten konuşan
Biri olarak hoşa gitmek istiyorsanız;
Ve bazen de cevaplarınızı Normandiyacada veriniz.

59
yolcu arabası ve sinek

Dik, kumlu, zahmetli bir yolda,
Ve güneşin her yanı yaktığı bir anda,
Altı güçlü at bir yolcu arabası çekiyormuş.
Kadınlar, papaz, ihtiyarlar, tümü inmiş arabadan.
Koşulmuş atlar, güçlükle soluk alıyorlarmış ve bitkin bir durumdaymışlar.
Bu sırada bir sinek ansızın çıkagelmiş ve atlara yaklaşmış,
Vızıldamasıyla onları yüreklendirme havasına girmiş.
Bir birini, bir ötekini ısırmış ve sürekli
Arabayı kendisinin yürüttüğünü sanmış.
Arabanın devamlı oku ve burnu üstüne konmuş.
Arabanın hareket ettiğini
Ve insanların yürümeye başladığını görür görmez,
Zaferi yalnızca kendisine mal etmeye çalışmış.
Durmadan oraya buraya öyle sabırsızca gidip geliyormuş ki;
Her yöne koşuşan, askerlerini ilerletip zaferi elde etme peşinde olan
Savaştaki bir çavuş sanırsınız onu.
Bu sinek sürekli şikâyet ediyormuş.
Tek başına bırakıldığını, bütün yükün onun üzerinde olduğunu,
Ondan başka hiç kimsenin atlara yardıma gelmediğini söylüyormuş.
Papaz derinden dalmış dua kitabına;

Hiçbir acelesi yok! Bir kadın şarkı söylüyormuş;
Şarkı söylemek iyi de, ama bir şeyler yapmak lazım!
Bayan sinek kulaklarına vızıldayarak şarkıya başlamış,
Ve bunun gibi yüz budalalıkta bulunmuş.
Zorlu bir çabadan sonra, araba varmış yukarıya.
"Biraz soluk alayım şimdi" demiş sinek:
"Çok çaba göstermem sayesinde insanlarım sonunda düze
çıktı.
Sayın atlar, ödeyin şimdi bana zahmetimin karşılığını."
Böyle insanlar vardır çevremizde,
Her işe karışan, şikâyetçi, her şeye burnunu sokan,
Can sıkıcı ve bıktırıcı olan
Ve hemen baştan atılmalıdır onlar.

LES DEUX COQS. Fable CXXXVII.

60
iki horoz

İki horoz barış içinde yaşarken; bir tavuk çıkagelmiş,
Ve işte size patlayan savaş.
Ah aşk! Sen ki Truva'yı yıkansın!
Ve sen ki o azgın kavgaya neden olansın:
Hani şu Ksanthos Nehri'ni tanrıların kanı ile lekeleyen.
Bizim horozlar arasındaki çatışma sürmüş uzun süre:
Çıkardıkları gürültü yayılmış bütün çevreye
İbik taşıyan herkes bu savaş gösterisini seyre koşmuş.
Birçok güzel tüylü Helena,
Kazananın ödülü olmuş. Yenilen horoz ise ortadan
kaybolmuş;
Saklamış kendini bir köşeye,
Ağlayıp durmuş eski zafer ve sevdalarını hatırlayarak,
O sevdalar ki onun yenilgisinden gurur duyan rakibinin
Gözünün önünde elde ettiği sevdalarmış.
Her gün gördüğü bu manzara kinini ve cesaretini yeniden
canlandırmış.
Bilemiş gagasını, hızla kanat çırpmaya başlamış
Kızgın rüzgârlara karşı ve kıskançlıkla donatmış kendini.
Ancak bütün bunlara gerek kalmamış: Onu yenen horoz
Bir gün çıkmış damlara ve başlamış zafer şarkıları
söylemeye.
Bu arada duymuş sesini bir akbaba:
Artık aşklara ve zafere elveda.
Tüm o kibir yok olmuş akbabanın pençesi altında.

Sonunda kaderin bu karşı konulmaz cilvesiyle
Rakibi, yenilen horoz, dönmüş tekrar tavukların arasına.
Başlamış horozlanmaya, kendini beğendirme
girişimlerine:
Bunların ne tür işveler olduğunu bırakıyorum sizlere
Çünkü sarılmıştı çevresi dişilerle.
Talih bu tür vuruşlar yapmaktan hoşlanır.
Tüm küstah galipler kurbanı olabilir böyle kayıp davaların,
Meydan okumalıyız bu yazgıya ve dikkatli davranmalıyız,
Bir mücadeleyi kazandıktan sonra.

sekizinci kitap'tan

61
ölüm ve ölmek üzere olan insan

Ölüm asla şaşırtıcı gelmez bilge kişiye
O, her zaman hazırdır göçmeye.
Anlar o uyarısını,
Bu geçişe karar vermenin zamanının geldiğinin.
Bu zaman ki, heyhat! Tutuşturur tüm zamanları:
Günlere, saatlere, anlara bölseniz de onu
Fark etmez hiçbir şey onun için; çünkü ölüm,
El koymuştur tüm zaman ve mekânlara.
Kralın çocukları, gözlerini ışığa açıkları ilk an
Kapatabilir ölüm onları sonsuza dek, haberleri bile olmadan.
Büyük de olsanız
Çok güzel, erdemli bir genç de olsanız,
Aldırmadan alır götürür sizi ölüm.
Bir gün tüm dünya artıracak zenginliğini onun.
Kuşkusuz bilir bunu herkes,
Fakat söylemek zorundayım ki
Hiçbir varlık kendini ölüme hazır hissetmez.
Ölmek üzere olan, yüz yaşını aşmış bir insan
Şikâyette bulunmuş ölüme:
Henüz vasiyetini bile yapmadan,
Ve onu uyarmadan
Aceleye getirdiği için ölümünü.
"Adil mi insanın hazırlıksız ölmesi? Bekleyiniz biraz. Önce,
Karım istemez onsuz bu dünyadan göçmemi,

Torunumun torununun doğumunu göreceğim yakında; ayrıca
Bir bölüm daha eklemek istiyorum evime.
Çok aceleci davranıyorsunuz. Ey zalim tanrıça!" demiş.
Bunun üzerine ölüm demiş ki: "Bak ihtiyar, sana asla sürpriz yapmış değilim.
Benim sabırsızlığım konusunda boşuna şikâyet ediyorsun.
Yüz yaşını aşmış biri değil misin? Hadi bul bana,
Bu kadar yaşlı iki ölümlü Paris'te, bul bana bunlardan on tane Fransa'da.
Diyorsun ki seni önceden uyarmalıymışım:
Ölümünü, vasiyetini tamamlayana;
Torununun torununun doğumunu görene,
Evine bir bölüm daha yaptırana dek ertelemek konusunda.
Peki, uyarmadık mı biz seni?
Yürüyemez ve hareket edemez hale geldiğinde,
Ruhun, duyguların, aklın
Artık köreldiğinde? Tat alma yok, işitme yok;
Her şey senin için yitip gitmiş görünüyor.
Senin için güneşin doğduğunu görmek çoktan gereksiz işler arasına düşmüş.
Artık dokunamadığın şeyler için yeriniyorsun.
Dostlarını gösterdim sana
Ölen, ölmekte olan, hasta yatan
Bir uyarıdan başka, nedir tüm bunlar?
Haydi, gidelim ihtiyar, tartışmaya gerek yok.
Cumhuriyet için önemsiz
Senin vasiyetnameni tamamlaman."
Ölüm haklı gerçekte. İsterim ki;
Belirli bir yaşa gelince çıkmalı hayattan insan, bir şölenden çıkar gibi,
Ayrıca teşekkür etmeli ev sahibine, ölmeye hazırlanırken:
Daha ne kadar erteleyebilir bu seyahati insan?

Homurdanıp duruyorsun ihtiyar, gel gör şu genç ölenleri,
Gör nasıl yürüdüklerini, nasıl koştuklarını
Görkemli ve güzel,
Fakat kuşkusuz aynı zamanda kıyıcı olan ölüme.
Bunu bağırarak söylemek sana; gereksiz bir ateşli çaba:
Hayattayken ölülere en çok benzeyenler, en çok pişman
olanlardır ölürken.

62
eskici ve para babası

Bir eskici varmış, sabahtan akşama dek şarkı söylermiş:
Onu görmek, onu dinlemek insanı hoşnut kılarmış.
Yedi Bilgeler'in her birinden daha mutlu bir halde
Gelip geçermiş.
Komşusu ise tam aksine,
Az şarkı söyleyen, ondan da az uyuyan biriymiş.
O bir para babasıymış.
Eğer gün ağarmasına doğru uykuya dalarsa bazen,
Bizim eskici şarkılarıyla uyandırırmış onu hemen.
Para babası şikâyete başlayarak demiş ki:
"Şu Yaratan'ın yaptığına bak!
Pazarda uyku satılmasına izin verilmiyor
Yiyecek ve içecek çok satıldığı halde."
Günlerden bir gün, konağına çağırmış
Para babası eskiciyi ve ona sormuş:
"Gregoire Bey, söyler misiniz,
Yıllık kazancınız nedir sizin?"
"Yıllık mı?" demiş eskici gülerek;
"Benim tarzım değil, bu tür ince hesaplara girişmek;
Bir günün hesabını diğer günle karıştırmam:
Yılın sonuna böylece ulaşmak bana yeter ve artar.
Her gün getirir kendi ekmeğini."
Bu kez para babası tekrar sormuş eskiciye:
"Peki! Günlük kazancınız ne kadar?"
Eskici: "Bazen çok, bazen az: İşsiz günler oluyor;

(Onlar olmasa kazancımız fena sayılmaz doğrusu.)
İşin en kötüsü, bizi boş boş oturtan işsiz günlerin varlığı;
Bayramlar, ah bizi mahvediyor o bayramlar.
Biri bitmeden başlıyor diğeri. Ve Papaz Efendi de
Sürekli yeni bir ermiş çıkarıyor ortaya."
Para babası, kişinin saflığına gülerek,
Şöyle demiş ona: "Bugün size bir iyilik yapmak istiyorum.
Alın şu yüz altını, koyun bir köşeye.
İhtiyacınız olduğunda yarar işinize."
Eskici bu kadar parayı görünce, düşünmüş ki;
Bütün insanları geçindirir bu para,
Yüzyıldan bile fazla.
Dönünce eskici evine, gömmüş bir mahzenin içine
Parayı ve kendi neşesini hep birlikte.
Ne şarkı söylemesi kalmış ne de söyleyecek sesi,
Girince evine tüm acılarımızın ana yaratıcısı.
Uyku, artık terk etmiş evini
Sayısız tasalar almış onun yerini:
Ürkütücü kuşkular, boş telaşlar.
Gün boyu tetikteymiş gözleri ve geceleri.
Eğer bir gürültü çıkartırsa kedisi,
"Yazık! Paralar gitti" diye zıplarmış.
Sonunda, acınası hale gelen adam,
Koşmuş evine eskiden uyuyamayan para babasının
Ve şöyle demiş ona: "Verin bana uykumu ve şarkılarımı
Ve alın geri altınlarınızı."

101 fabl

63
masalların gücü

Eski Atina'da, insanlar uçarı ve kibirliymiş.
Ülkesini tehlikede gören bir söylev çekici,
Kürsüye koşmuş ve kullanarak bu buyurganca sanatı,
Tüm gücüyle etkilemek istemiş kalplerini bu topluluk
içindeki insanların.
Ortak kurtuluş üstüne vurgu yapmış.
Fakat kimse onu dinlemiyormuş. Bunun üzerine, söylev
çekici
En ağıra alan yürekleri bile heyecanlandırabilecek
Daha yaman sözcüklere başvurmuş:
Ölümlerden, türlü güçlüklerden söz açmış, elinden geleni
söylemiş.
Hepsini rüzgâr almış götürmüş: Kimse aldırmıyormuş.
Ciddiyetten uzak kafalılar,
Tüm bunların karşısında, tenezzül etmiyormuş hiçbir şey
dinlemeye.
Hepsi bakıyormuş başka bir yere.
Çocuk kavgalarıyla ilgileniyor fakat onun sözlerine kulak
vermiyorlarmış.
Ne yapmış söylev çekici? Başka bir yola başvurmuş.
Şöyle demeye başlamış: "Bir gün Tanrıça Demeter,
Yılanbalığı ve kırlangıçla birlikte gezintiye çıkmış:
Bir ırmak önlerini kesmiş ve yılanbalığı yüzerek,
Kırlangıç uçarak,
Irmağı geçmiş hemen."

Anında, topluluk hep bir ağızdan başlamış çığlık atmaya:
"Ee, Demeter, o ne yapmış peki?"
"Ne mi yapmış?" diye sormuş söylev çekici;
"Ne yapacaktı? Sizlere karşı sert bir kınamada bulunmak
olmuş kuşkusuz ilk işi.
Nasıl olur da Atina halkı yalnız çocuk masallarıyla
ilgilenir?
Ve onu tehdit eden tehlikeyi
Tüm Yunanlar arasında yalnız bu kent görmezden gelir?
Filip'in (Atina'yı yıkmak amacıyla) ne yaptığını niçin
sormuyorsunuz?"
Söylev çekicinin bu kınaması
Uyandırmış ders alınacak bir öykü aracılığıyla, Atinalıları.
Tümüyle kulak vermişler ona,
Bir masal anlatımı neden olmuş buna.
Tümüyle Atinalıyız bu açıdan;
Ve ben, kendim öğüt vericilik yaptığım şu anda,
Eğer biri gelip de Eşek Postu masalını bana anlatsa,
Büyük bir zevk tattırırdı bu bana.
Dünya yaşlandı diyor birileri, katılıyorum ben de bu
düşünceye,
Bununla birlikte, dünyayı hâlâ bir çocuk gibi eğlendirmek
gerek.

LE RENARD ET LES POISSONS. Page 177.

64
şakacı ve balıklar

İnsanlar şakacıların sürekli peşine düşer, bense onlardan
sakınırım.
Bu sanat, her şeyin ötesinde üstün bir yetenek gerektirir.
Tanrı yalnızca ahmaklar için yaratmıştır
Hoş sözcükler diye boş sözcükler söyleyenleri.
Ben bir masalda
Sunacağım bunlardan birini;
Bakarsınız başarılı bulur birisi beni.
Bir şakacı yemek masasındaymış
Bir para babasının; kendi önünde
Yalnızca küçücük balıklar varmış; büyüklerse uzaktaymış.
Küçük balıkları eline almış, sonra kulaklarına bir şeyler
fısıldamış,
Ve sonra, yapmacıkla, aynı biçimde,
Onların yanıtlarını dinliyormuş gibi yapmış.
Sofradakiler şaşırıp kalınca
Şakacı, bir bilge havası içinde,
Demiş ki: "Dostlarımdan biri,
Hindistan'a gitmişti. Acaba son bir yıl içinde bir deniz
kazasına uğradı mı
Diye bilgi alıyordum bu balıkçıklardan.
Fakat hepsi, kendilerinin henüz çok küçük yaşta
olduklarını
Ve dostumun yazgısını gerçekte bilemeyeceklerini,

Ancak büyük balıkların bunu bilebileceklerini söylediler.
Bu nedenle bir büyük balıkla konuşabilir miyim, baylar?"
Masadakilerin
Onun şakasını beğenip beğenmedikleri konusuna gelince:
Bundan kuşkuluyum; fakat sonunda önüne koymuşlar
Yeterince yaşlı, çok iri bir balığı,
Ona söylemesi için
Henüz geri dönmeyen
Bilinmeyen dünyaların tüm araştırmacılarının adlarını
Ve yüzyıldan bu yana, engin deniz imparatorluğu dibinde,
Nelere tanık olduğunu.

65
fare ve istiridye

Bir tarla faresi varmış, biraz beyinsiz olan,
Bir gün gelmiş, bıkmış atalarının diyarında yaşamaktan,
Bırakmış arkada tarlayı, buğday tanesini ve ekini,
Koyulmuş yola ulaşmak için başka dünyalara.
Kapısından çıkar çıkmaz,
"Dünya ne kadar büyük ve genişmiş!
İşte şurası İtalya, şurası Kafkasya olmalı" demiş.
En küçük bir köstebek yuvası, bir dağ gibi görünüyormuş gözlerine.
Birkaç günün sonunda, bizim gezgin varmış
Dalgaların kıyıya attığı kocaman istiridyelerin bulunduğu kumsala.
Başlangıçta bizim fare onları yiyecek yüklü gemiler sanmış.
"Kesinlikle benim babam acınası biriymiş!
Geziye çıkmaya cesaret edememiş, ürkeklikten aynı yerde takılıp kalmış.
Bense daha şimdiden deniz imparatorluğunu gördüm:
Nice çöllerden geçtim fakat bir yudum su bile içmedim."
Fare tüm bu şeyleri bir bilgili öğretmenden öğrenmiş,
Ve o, bunları kırlar boyunca gezer söylermiş.
O, hani şu kitap kurdu olan ve her şeyi bildiğini sanan
Bilgiç farelerden değilmiş.
İstiridyelere gelince: Hepsi kapalı olan bunca istiridye arasında,
Yalnızca biri açıkmış, güneş banyosu yapıyormuş;

Tatlı bir meltemin altında
Temiz havayı içine çekiyor, soluk alıyor, keyfine keyif katıyormuş.
Beyaz, yağlı ve kuşkusuz çok da lezzetli görünüyormuş.
Fare uzaktan bu esneyen istiridyeyi görür görmez
"Ne görüyorum ben?" demiş. "Yiyecek bir şey olmalı
Eğer yanılmıyorsam gördüğüm şu güzel renkler üstüne
Bugün mükellef bir ziyafet çekeceğim, kendime."
Bay fare, umut dolu bir durumda,
Yaklaşmış istiridyeye, uzatmış boynunu biraz kabuğun içine,
Kendini göle düşmüş sanmış;
Çünkü istiridye yeniden kapanıvermiş.
Ve işte cehaletin kişinin başına getirdiği.
Bu masal birden çok alınacak dersi içeriyor.
Birincisi,
Dünyada hiçbir deneyime sahip olmayanlar
Karşılaştıkları en küçük nesne karşısında şaşkınlığa uğrarlar.
İkinci alabileceğimiz ders ise
Kaptığını sanan kişi, gerçekte kapılmıştır.

66
iki dost

Monomotapa'da iki gerçek dost yaşarmış:
Birinin nesi varsa ötekinin de osu varmış.
Bu ülkede dostluk anlaşılan
Bizde olduğundan çok başkaymış.
Bir gece herkes uyumakla meşgulken,
Ve güneşin yokluğundan keyiflerince yararlanırken,
Bizim iki dosttan birisi fırlamış yatağından kaygı içinde.
Koşmuş dostunun konağına, uyandırmış hemen
hizmetçileri.
Telaş doldurmuş bu konağın eşiğini.
Uyuyan dost, uyanmış şaşkınlık içinde, yanına alarak
cüzdanını ve kılıcını.
Koşmuş karşılamaya evine gelen dostunu.
Ve şunları söylemiş ona: "Sen pek koşmazsın,
İnsanlar uykudayken; ayrıca uykuya ayrılan zamanı iyi
değerlendiren birisin.
Tüm paranı kumarda kaybettiysen, işte cüzdanım!
Eğer bir çatışma içindeysen
İşte ben ve kılıcım, haydi gidip vuruşalım.
Sürekli yalnız yatmaktan bıktıysan,
En güzel cariyemi alıp götürmen için, çağırmamı ister
misin?"
"Hayır" demiş dostu, "ne o, ne de diğeri sorunum.
Seni şunun için telaşa soktum:
Rüyamda biraz üzgün gördüm seni;

Bir sorunun olup olmadığını göreyim diye, koşup geldim
evine.
Şu lanet rüya, her şeyin nedeni."
İki dostun hangisi daha iyi dost gibi geliyor size, sevgili
okur?
Bu sorunun üstüne eğilmeye değer.
Gerçek bir dost çok güzel bir şey.
İhtiyaçlarınızı sizin kalbinizin derinliklerinde araştırır.
Çekinmeniz ihtimalini gözeterek
Onları kendi arayıp bulur.
Bir rüya, bir hiç, onu ürkütür
Sevdiği insan söz konusu olunca.

101 fabl

67
dişi aslanın cenaze töreni

Bir gün aslanın eşi ölmüş:
Krala karşı görevlerini yerine getirmek için
Hemen herkes saraya koşmuş;
Derin üzüntüyü daha da artırıcı
Yapmacıklı iltifatlarla dolu başsağlığı dileklerini sunmuş.
Kral tüm ülkesine ferman göndermiş:
Büyük cenaze töreninin yapılacağı
Gün ve yeri bildirmiş
Ve yüksek görevlilerinden
Her işi bir yana bırakıp
Töreni düzenlemelerini,
Ve gelenleri karşılayıp ağırlamalarını istemiş.
Böyle bir törene gitmemek yürek ister.
Kral kükreyerek kendini kapıp koyuvermiş,
Ve dopdolu olan salon korkunç bir biçimde çınlamış.
(Aslanların sarayları ile tapınakları aynı yermiş.)
Diğer saraylılar da onu örnek alarak
Tuhaf taşra şivelerinde bağırıp çağırmışlar.
Ben sarayı şöyle tanımlarım: Saray öyle bir ülkedir ki
Orada insanlar ister üzgün, ister keyifli; ister her şeye hazır, ister her şeye ilgisiz olsunlar,
Tek görevleri sultanı hoşnut etmektir, eğer bunu yapamıyorlarsa,
Hoşnut etmiş gibi görünmektir.
Bunlar gelgeç insanlardır, maymun iştahlılardır.

Sarayda bir ruh, bin beden can verir.
Burada, insanlar sultanın emrinde yalnızca basit araçlardır.
Şimdi kendi işimize dönersek:
Törende herkes ağlarken, bakmışlar ki geyik ağlamıyor.
Nasıl ağlayabilsin ki?
Bu ölüm ona öç aldırmış: Ölen bu dişi aslan vaktiyle
Onun kadınını ve oğlunu boğmuş.
Kısaca, geyik hiç gözyaşı dökmemiş.
Bir dalkavuk durumu hemen krala yetiştirmiş,
Ve ona geyiğin cenaze töreninde güldüğünü söylemiş.
Kralın öfkesi, Hz. Süleyman'ın dediği gibi,
Korkunçtur ve özellikle de aslan kralınki.
Fakat geyiğin okuma yazması olmadığı için bunu bilmiyormuş:
Hiddetlenen kral geyiği çağırıp ona demiş ki: "Seni cılız orman kibarı,
Bu acı karşısında sen gülersin ha! İzlemeden şu inleyen sesleri.
Atmayacağım murdar bedenin üstüne,
Kendi kutsal pençelerimi. Hadi gelin kurtlar,
Alın kraliçenin öcünü, parçalayın tümüyle
Şu sirk soytarısı ruhlu haini."
Geyik demiş ki: "Ulu efendim, ağlama vakti
Çoktan geçti, buradaki acı boş yere.
Sevgili eşiniz çiçekler içinde yatarken göründü bana
Buranın çok yakınında,
Ve anında tanıdım kendilerini.
Şöyle dedi bana: 'Dostum, üzülme bu cenaze alayına,
Artık tanrılar arasındayım, sen ağlama sakın!
Cennet bahçelerinde bin bir güzellik tattım,
Benim gibi ermişlerle sohbete daldım.
Bırak, yalnızca kral biraz üzülsün, bu bana yeter.

Onun üzülmesi beni mutlu eder.'"
Bu sözleri duyanlar hemen çığlık atmış: "Mucize, mucize!" diye.
Geyik cezalandırılmak yerine, bir hediyeyle dönmüş evine.
Kralları bu tür düşlerle eğlendirin;
Övün onları, hoşlanacakları yalanlar söyleyin onlara:
Kalpleri ne kadar hoşnutsuzluk dolu olsa da,
Bunları yutarlar ve sizi de dost tutarlar.

101 fabl

68
fare ve fil

Kendini beğenmişlik çok yaygındır Fransa'da:
Çok önemli bir kişi sanır kendini,
Gerçekte yalnızca burjuva olan biri.
Bu bir Fransız hastalığıdır.
Bu ahmakça kibir tümüyle bize özgüdür.
İspanyollar da kibirlidir fakat başka bir tarzda.
Onların böbürlenmesi çok daha çılgınca olmasına rağmen
O kadar çok ahmakça gelmiyor bana.
Her ulusun kibri, kuşkusuz farklı birbirinden
Biz bir örnek verelim şimdi kendimizden:
Küçücük bir fare dev gibi bir fil görmüş
Ve hemen alaya koyulmuş yavaş yavaş
Büyük bir takım taklavat taşıyan
Yüksek soylu bu hayvanın ağır ağır yürümesiyle.
Filin üstünde üç katlı bir köşk,
Onun içinde meşhur bir sultan,
Köpeği, kedisi ve maymunu
Papağanı, dadısı ve tüm evi,
Hac yolcusuymuş hepsi.
Fare şaşırıyormuş, insanların
Bu ağır kütleyi görünce nasıl etkilendiklerine.
Ve diyormuş ki: "İş mi bu kadar yeri işgal etmek,
Biz fareler, küçücük bir yer tutarken,
Neyine hayranlık duyarsınız şu filin, siz insanlar?
Çocukları korkuya boğan şu koca bedenine mi?

Biz fareler, çok küçük olmamıza rağmen,
Daha önemsiz görmeyiz kendimizi fillerden."
Devam etmek isterken konuşmaya;
Kafesten fırlayan bir kedi
Gösterivermiş ona bir anda,
Bir farenin bir fil olmadığını.

69
eşek ve köpek

Birbirine yardım etmek gerek: Doğa'nın yasası bu.
Eşek uymamış bu yasaya günün birinde.
Bilemiyorum bunu nasıl yaptığını,
Çünkü hepimiz biliriz eşeğin iyi bir yaratık olduğunu.
Bir gün bir köpeğin eşliğinde yola çıkmış,
Hiçbir şey düşünmeden ciddiyetle yürüyormuş.
İkisinin arkalarından da ortak efendileri geliyormuş.
Bu efendi uykuya dalmış. Eşek de otlamaya başlamış:
Bir çayırlığın içindeymiş,
Buranın otları da tümüyle onun keyfinceymiş.
Her ne kadar hiçbir devedikeni yoksa da ortalıkta;
Her zaman çok seçici olmamalı demiş
Ve var olan ziyafeti afiyetle yemiş.
Bizim eşek bu kez, elindekiyle yetinmiş.
Bu arada açlıktan ölmekte olan köpek,
Ona demiş ki: "Sevgili yoldaşım, biraz eğilir misin lütfen,
Sırtındaki heybeden yiyeceğimi alacağım."
Hiçbir cevap yok eşekten, bir sözcük bile duymamış sanki:
Duymuş olsa, bir anını kaybedecek
Ot yemeden onu alıkoyacak.
Uzun bir süre sağır kulağı oynadıktan sonra;
Sonunda şu cevabı vermiş: "Dostum, sana
Efendinin uykusunun bitmesini beklemeni tavsiye ederim;
Çünkü uyandığında verecektir sana eksiksizce
Her zamanki yiyeceğini.

Çok gecikmeyecektir, eminim."
Tam bu anda, bir kurt
Çıkagelmiş ormandan; işte sana bir başka aç hayvan.
Eşek hemen yardımına çağırmış bizim köpeği.
Bu kez köpek hiç kıpırdamamış yerinden ve şöyle demiş
eşeğe:
"Dostum, sana hemen kaçmanı tavsiye ederim,
Efendimin uyanması
Çok gecikmeyecektir; çabuk hareket et ve koş.
Eğer kurt yetişecek olursa sana, tekmeleyip kır çenesini.
Yeni nalladılar seni, bana inanacak olursan,
Kolayca yere serersin onu."
Bu güzel söylevin sonuna doğru
Bay kurt boğmuş bizim çaresiz eşeği.
"Birbirine yardım etmek gerek" görüşüyle bitiriyorum bu
öyküyü.

101 fabl

70
bilimin yararı

Bir kentin iki sakini arasında
Anlaşmazlık bitmezmiş asla:
Birisi yoksul fakat bilgeymiş
Diğeri zengin fakat cahil.
Bu zengin bay, avantaj elde etmek istiyormuş
Rakibinin üstünde;
Ona göre tüm bilge insanlar
Ona saygı göstermeliymiş.
Budalanın biriymiş bu adam: Neden saygı duyulsun ki sana,
Yalnızca malın mülkün varsa?
Bu pek akıllıca gelmiyor bana.
Bu zengin adam sıkça söylermiş bilgin olana:
"Bak üstat, kendini önemli görüyorsun,
Ama misafir çağırabiliyor musun sofrana?
Neye yarıyor sürekli okumaları senin gibilerin?
Onlar her zaman kötü evlerde otururlar,
Temmuz ayında, aralık ayında giydikleri elbiseleri giyerler.
Uşakları değil, yalnızca gölgeleri gelir arkalarından.
Cumhuriyete ne yararı dokunur,
Hiç para harcaması olmayan insanların?
Pek çok iyi şey
Zenginliğin ortaya saçtığı kaynaklarla gerçekleşiyor.
Tanrı biliyor ki zenginliğimizi bize zevk veren
Sanatçı, satıcı, giysileri diken, dikilenleri giyenleri finanse etmek için kullanıyoruz.

Ya siz yazarlar nasıl sürdürürdünüz hayatınızı
Yazdığınız kötü kitapları iyi para ödeyip zenginler satın
almasa!"
Bu sözcükler, densizliğin tepe noktasıydı,
Bunları söyleyenler er geç hak ettiklerini bulurdu.
Bilge, söyleyeceği çok şey olmasına rağmen kendini
tutmuş.
Savaş, bir hicivden daha iyi bir biçimde onun öcünü almış.
Savaş Tanrısı Mars yerle bir etmiş bizimkinin oturduğu
yeri:
Herkes bir bir kenti terk etmiş.
Bizim cahil zengin yersiz yurtsuz kalmış;
Artık kimse yüzüne bakmaz olmuş,
Bilge ise her yerde sıcak bir karşılama, saygı görmüş.
Bu da anlaşmazlıklarını sonlandırmış.
Bırakınız ne derse desin ahmaklar, bilgelik her zaman
daha değerlidir.

DEMOCRITE ET LES ABDERITAINS. Fable CLXVIII

71
demokritus ve abderialılar

Tiksinirim hep halk arasında yaygın bayağı düşünce
biçiminden.
Saygıdan yoksun, adaletsiz ve biraz tehlikeli gelir bana bu.
Bu düşünce biçimi hep yanlışa düşerek şeyleri birbirine
karıştırır,
Ve kendi ölçüsüyle ölçer herkesi!
Epicuros'un ustası (Demokritus) da almıştır bu anlayıştan
payını.
Ülkesi insanları deliye çıkarmıştır adını.
Küçük kafalılar! Fakat ne yaparsınız?
Hiç kimse peygamber değildir kendi ülkesinde.
Gerçekte bu insanlar ahmak, Demokritus bilgin olmasına
rağmen,
Abderialıların bu yanlışı gitmiş çok uzaklara,
Hekim Hipokrates'e doğru. Ve davet etmişler onu,
Mektuplar ve elçiler aracılığıyla,
Gelip hastayı iyileştirsin diye.
Ağlayarak demişler ki: "Yurttaşımız,
Aklını yitirdi: Çok okumak Demokritus'u bu hale getirdi.
Daha çok sayardık onu, eğer okumaz, cahil olsaydı.
Diyor ki: Sayısız dünyalar varmış;
Ayrıca, bu sayısız dünyalar belki de
Sayısız Demokritus'larla doluymuş.
Bu saçma düşle de yetinmeyip, bir de buna atomlar denen,

Bir anlamsız beynin çocuklarını, gözle görünmez
hayaletleri ekliyor.
Ve bulunduğu yerden hiç kıpırdamadan, gökleri
ölçebiliyormuş,
Daha kendini bilmeden, evrenin tümünü biliyormuş.
Önceleri başkalarıyla tartışmayı kabul ediyordu,
Şimdi yalnızca kendi kendiyle konuşuyor.
Geliniz hemen yüce ölümlü insan, onun deliliği had
safhaya ulaştı."
Hipokrates bu insanlarla aynı fikirde değilmiş:
Bununla birlikte kalkmış gene de gelmiş.
Lütfen, talihin hayatta insanı nelerle karşılaştırdığına
bakınız:
Hipokrates yanına vardığında, aklını yitirdiği söylenen kişi,
Gerçekte ister kalpte olsun ister kafada,
Aklın asıl yerini arıyormuş insan ve hayvanlarda.
Oturmuş bir dere kenarında, bir gölgeliğin altında,
Bir beynin labirentlerini inceliyormuş.
Ayakucunda ise sayısız belge varmış.
Neredeyse görememiş dostunun yaklaştığını,
İşine aşırı ölçüde odaklandığı için.
Oldukça kısa sürmüş hoşbeşleri,
Bilge kişiler boşa harcamazlar zaten vakitlerini ve sözlerini.
Boş dedikoduları ivedi bir kenara koyduktan sonra,
İnsan ve düşünce üstüne çokça söyleşmişler.
Ahlak üzerine de eğilmişler.
Gerek yok sanırım, her iki bilgenin
Tüm söylediklerini ayrıntılarıyla burada anlatmama.
Yukarıdaki öykü yeterlidir sanırım
İnsanların nasıl yanlış yargılarda bulunabileceğini göstermeye.
Bir yerlerde okumuştum
"Halkın sesi, Hak'kın sesidir" diye.
Bir gerçeklik olabilir mi sizce, bu sözde?

dokuzuncu kitap'tan

72
sadakatsiz emanetçi

Bellek Tanrıçası'nın kızlarının sayesinde
Hayvanları şiirsel masallara döktüm
Belki de başka kahramanlar
Daha az ün kazandırırdı bana.
Kurt, tanrıların diliyle konuşur köpekle
Benim eserlerimde.
Hayvanlar ellerinden geldiğince çeşitli kimliklere
bürünerek
Farklı kişilikler oluşturur:
Bazıları deli, bazıları akıllı.
Bu türler arasında
Deliler daha büyük ağırlıktadır.
Çünkü onlarda bereket daha boldur nasılsa.
Sahneye koyarım, aynı zamanda ayrıca;
Düzenbazları, vicdansızları aldatıcı zorbaları
Düşüncesiz ve iyilikbilmezleri
Yüzsüzleri ve dalkavukları.
Bunlara, ayrıca ekleyebilirim istersem,
Yalancıların tümenlerini.
Bilge der ki: "Yalan söyler her insan."
Eğer yalnızca aşağılık insanlar söylese
Herkesi rahatsız ederdi
İnsanların bu kusuru.
Fakat küçük büyük hepimiz yalan söylermişiz.
Eğer başka biri çıkıp söyleseydi

Aksini savunurdum kesinlikle;
Fakat biri Ezop ve Homeros gibi yalan söylemişse,
O gerçek bir yalancı olmayacaktır kesinlikle.
Onların ortaya koydukları güzel sanat aracılığıyla
Sayısız düşlerin tatlı çekiciliği
Yalan görünümü altında
Gerçeği sunarlar bize.
Her biri birer kitap yazmışlar
Ki onları sonsuza dek, eğer mümkünse ondan da uzun
Yaşamaya değer bulurum ben.
Kimse onlar gibi yalan söyleyemez kuşkusuz istese de.
Fakat bir de gelin,
Tam doğru sözcükle adlandırmak gerekirse,
Kötü ve budala bir emanetçinin
Yalan söylemesine bakın.
İşte olan: İranlı bir kaçakçı tüccar
Ticaret yapmaya giderken bir gün
Yüz demir emanet etmiş komşusuna.
Geri döndüğünde "Demirlerim lütfen" demiş. Emanet ettiği
Komşusu: "Demirleriniz mi? Artık yok onlar.
Üzülerek size söylemek zorundayım ki bir fare tümünü kemirip bitirdi.
Bu yüzden adamlarımı epey azarladım; fakat ne yapabilirsiniz?
Bir ambarda her zaman bir delik oluyor."
Kaçakçı şaşmış böyle bir olağanüstü duruma; fakat inanır gibi yapmış.
Birkaç gün sonra, kaçırtmış çocuğunu
Yalancı komşusunun ve bunun ardında yemeğe davet etmiş çocuğun babası komşusunu.
Komşu baba özür dilemiş ve ağlayarak ona demiş ki:

"Lütfen bağışlayın beni
Benim için tüm keyifler yok oldu.
Hayatımdan daha çok seviyordum oğlumu;
Ondan başka kimsem yoktu. Ne yazık ki ona sahip değilim artık.
Kaçırdılar onu. Şu bahtsızlığıma bakın!"
Kaçakçı tüccar demiş ki: "Dün akşama doğru
Bir baykuş kaptı götürdü oğlunuzu.
Bir eski konağa doğru götürdüğünü gördüm onu."
Baba demiş ki: "Nasıl inanmamı istiyorsunuz
Bir baykuşun böyle bir avı, kaldırıp götürebileceğine?
Oğlumun baykuşu kaldırdığını söyleseniz neyse."
"Nasıl yaptığını size söyleyemem" demiş diğeri.
"Fakat gördüm onu, kendi gözlerimle gördüm diyorum size,
Ve bir an bile size söylediğimden kuşkulanmanızı gerektirecek
Hiçbir şey göremiyorum.
Tuhaf mı bulmalısınız
Tek bir farenin bunca demiri yediği
Bir ülkenin baykuşlarının,
Onların yarısı kadar ağırlığı olmayan bir çocuğu kaldırmasını?"
Sadakatsiz emanetçi bu aldatma macerasının nereye yöneldiğini anlamış.
Demirleri hemen tüccara geri vermiş,
Tüccar da emanetçiye oğlunu iade etmiş.

73
iki güvercin

Birbirlerini çok seven iki güvercin varmış.
Bir gün ikiliden biri yaşadığı yerden sıkılmış.
Ve oldukça çılgınca davranıp
Çok uzak bir ülkeye yolculuğa çıkmaya girişmiş.
Bunun üzerine diğer güvencin ona şöyle demiş:
"Ne diye gidiyorsun?
Kardeşini burada yalnız mı bırakmak istiyorsun?
Yoksunluk kötülüklerin en büyüğüdür:
Belki senin için değildir ama acımasızlık bu. Ayrıca,
Muhtemel tehlikeler, yolculuğun tedirginlikleri
Kırabilir bir miktar cesaretini.
Bunun yanında, bu mevsim de hiç uygun değil.
Bekle tatlı yelleri. Ne acele ediyorsun?
Hem bir karga, biraz önce, bir kuşun başına kötü bir şey geleceğini bildirdi.
Uğursuz şeyler düşüneceğim yalnızca hep ardından,
Hani şu şahinler, atmacalar, türlü şebekeler vb.
Yağmur yağdığında, 'Eyvah!' diyeceğim. 'Kardeşim ihtiyaç duyduğu her şeye sahip mi?
İyi yiyip içebildi mi, yatıp dinlenecek bir yeri var mı?'"
Bu sözcükler sarsmış olsa da kalbini bizim yolcu güvercinin
Yeni yerler görmek, yeni deneyimler yaşamak isteği
Üstün gelmiş sonunda.
Ve dostuna şöyle demiş: "Ağlama sakın!
En çok üç gün dolaşmak tatmin edecektir gönlümü.

Sonra geri dönüp anlatırım sana,
Tüm maceralarımı.
Gezip görmeyen bir kişinin anlatacak pek bir şeyi de olmaz.
Yolculuğumu anlatmam sana da büyük zevk verecek.
Diyeceğim: 'Şuradaydım, şöyle bir şey başıma geldi.'
Sen de aynı şeyleri görmüş ve yaşamış gibi hissedeceksin kendini."
Bu sözlerden sonra, ağlayarak hoşça kal demişler birbirlerine.
Yolcu güvercin uçmuş yuvadan ve hemen bir kara bulut,
Onu sığınacak bir yer bulmaya zorlamış.
Bir ağaç bunu ona sağlamış.
Fakat güçlü fırtına, yapraklara rağmen
Güvercini bir miktar sarsmış.
Hava düzelmiş, soğuktan büzülüp kalmış halde, yolculuğa başlamış tekrar
Yağmurdan sırılsıklam olan vücudunu kurutabildiğince kurutarak.
Uzakta bir tarlada saçılmış buğdaylar
Ve yanlarında da bir güvercin duruyor gibi görmüş; bu durum onu heveslendirmiş.
Oraya uçmuş, konar konmaz da tuzağa yakalanmış.
Bu buğdaylar altlarında tuzak ilmiklerini saklıyormuş.
Şans eseri ilmikler eskiymiş!
Kanatları, ayakları ve gagasıyla koparmış onları sonunda.
Biraz tüy kaybetmiş kuşkusuz orada ve işin kötüsü,
Amansız pençeli bir akbaba görmüş bizim bahtsızı,
O ki, ayaklarına yapışmış sicimlerle
Küçük bir kürek mahkûmu gibi, uçma çabası içindeymiş.
Akbaba tam güvercinin üstüne çullanmak üzereyken,
Bu kez güçlü kanatlarıyla bir kartal çıkıvermiş ortaya bulutların içinden.
Bu yırtıcı haydutların kavgasından yararlanan güvercin,
Uçup kaçmış oradan ve bir yıkıntı kulübenin yanına gidip konmuş.

Yolcu güvercin, bu macerasındaki talihsizliklerinin
Bittiğini sandığı anda,
Yaramaz bir çocuk (bu yaş onların acımasızlık dönemidir)
Almış eline sapanı ve bir vuruşta yok etmiş yarıdan
çoğunu güvercinin.
Bizim talihsiz kuş,
Meraklılığını lanetleyerek,
Kolları ve ayakları yaralar içinde
Yarı ölü ve yarı diri,
Doğru dönmüş yuvasına:
İyi ya da kötü başka bir
Tatsız macera artık gelmeden başına.
İşte böylece tekrar birleşmiş bizim güvercinler;
Ne kadar mutluluk duyduklarının takdirini ise
bırakıyorum size.
Sevenler, mutlu sevgililer, yolculuğa mı çıkmak istiyorsunuz?
Bırakın uzakları,
Yanınızdaki yerlere gidin;
Birbirinize her zaman güzel olan bir dünya olun
Her zaman farklı, her zaman yeni;
Ben de sevdim bir zamanlar, o dönemde değişmezdim asla,
Louvre'a ve hazinelerine,
Sevecen ve genç o çoban kızın
Adımları tarafından onurlandırılan, gözlerince
aydınlatılan ormanları ve yerleri.
Bayılıyordum ona, her şeyimdi o benim,
Onaydı ilk antlarım.
Ah! O benzer anlar ne zaman geri gelecek tekrar?
Bu denli tatlı ve çekici bunca nesne,
Bırakmalı mıydı beni yaşamaya, gönlüm böyle tedirgin
halde?
Ah! Kalbim yeniden alevlenmeye cesaret etse keşke!
Çekiciliği hissetmemek mi engelliyor beni?
Yoksa aşk dönemimi mi geçtim?

LE SINGE ET LE LEOPARD. Liv. CLXXII.

74
maymun ve leopar

Maymun ile leopar
Bir panayırda para kazanıyorlarmış:
Kendi hesabına gösteri yapıyormuş her biri.
İkiliden biri olan leopar demiş ki: "Beyler, benim değerim ve ünüm
Bilinir önemli yerlerde; kral beni görmek istedi;
Ve ölürsem eğer, derimden
Bir kürk yaptırmak istiyor kendine;
Böylesi alaca bulaca olan farklı renklerle dolu,
Çizgili, nakışlı ve benekli postumdan."
Renklilikten hoşlanır insanlar, leoparı görünce de böyle hoşlanmışlar.
Maymun kendi adına demiş ki:
"Geliniz efendim, buyurunuz baylar:
Bin bir el çabukluğu bende
Size çokça söylenen şu çeşitlilik,
Komşum leoparın yalnızca üstünde;
Benimkisi ise şu kafamın içinde:
Ben, Gille hizmetçiniz, köleniz
Bertrand'ın yeğeni ve damadı,
Sağlığında Papa'nın baş maymunu.
Çok yeniyim bu kentte.
Üç gemiyle ulaştım buraya, size bir konuşma yapmaya;
İyi konuşmayı, dinlemeyi, dans etmeyi bilirim,
Her türlü parendeler atarım,

Çemberlerden geçerim ve tümü için altı lira mı istiyorum?
Hayır, beyler, yalnızca bir kuruş: Eğer memnun
kalmazsanız,
Paranızı çıkış kapısında size geri vereceğiz."
Maymun haklıymış: Dış giyimdeki
Çeşitlilik değil fakat kafadakidir hoşnut eden insanı,
Birisi sürekli sevimli güzel şeyler sunar size,
Diğeri ise bir andan kısa bir sürede, bıktırır bakanları.
Ah! Leopara benzeyen nice baylar vardır,
Postlarından başka hiçbir yetenekleri bulunmayan.

L'ECOLIER, LE PEDANT ET LE MAITRE D'UN JARDIN. Fable CLXXIV.

75
öğrenci, bilgiç öğretmen ve bahçe sahibi

Öğrenci olan çocuğun biri,
Genç yaşı ve çocukların akıllarını başlarından almakta
mahir
Bilgiç öğretmenleri yüzünden
Çifte sersem ve çifte yaramazmış.
Bu çocuk, bir komşunun bahçesindeki
Çiçekleri ve meyveleri koparır dururmuş.
Bu komşuya, sonbaharda Meyve Tanrıçası Pomena
Bize sunduğu çiçek ve meyvelerin en güzellerini verirmiş.
Her mevsim kendi güzelliğini getirirmiş.
İlkbaharda Çiçekler Tanrıçası Flora,
Bize sunduğu en güzel renkleri koyarmış ortaya.
Bir gün, bahçe sahibi bizim öğrenciyi görmüş bahçesinde.
O ki tırmanmış bir meyve ağacına saygısızca.
Koparıyormuş her şeyi, goncalara dek.
Tatlı ve kırılgan umutlarını,
Bahçenin bolluk vaat eden öncülerini.
Çocuk ağacın dallarını da kesmeye başlayınca,
Yetmiş artık bahçe sahibinin canına.
Ve göndermiş birini okula, sınıf öğretmenine şikâyette
bulunmaya.
Bu öğretmen bir sürü öğrencisiyle gelmiş,
Böylece ilkinden kötüleriyle dopdolu hale gelmiş bahçe.
Bilgiç öğretmen, aklınca işi ciddiye aldığını sanarak
Daha da artırmış bahçeye verilen zararı

Kötü eğitimli bu çocukları oraya getirerek.
Bütün bunları yapmasının nedeninin örnek oluşturacak
Bir ceza vermek olduğunu ve bunun da
Öğrencilerin hayatları boyunca hatırlayacakları bir ders
olacağını söylemiş.
Bu nedenle, Virgilius ve Cicero'dan alıntılarda bulunmuş,
Bilimsel anlatım havalarına girmeyi de ihmal etmemiş.
Çektiği söylev o kadar uzun sürmüş ki, yaramaz
çocukların
Bahçeyi paramparça edecek kadar vakitleri olmuş.
Tiksinirim söylev parçalarından
Yerinde olmadıkları ve bitmez tükenmez oldukları zaman.
Ve dünyada yaramaz öğrenciden kötü bir şey bilmiyorum
Eğer o bilgiç bir öğretmen değilse.
Gerçeği söylemek gerekirse, bu ikisinin de komşum
Olmasını istemem.

LE STATUAIRE ET LA STATUE DE JUPITER. Fable CLXV.

76
heykeltıraş ve zeus heykeli

Bir mermer kitlesi çok güzelmiş
Bir heykeltıraş onu hemen satın almış.
Kendi kendine demiş ki: "Bundan ne yapacak acaba, yontu kalemim?
Bir Tanrı mı, bir masa mı, yoksa bir küvet mi?
Tanrı olacak: Aynı zamanda
Elinde bir şimşek tutmasını istiyorum.
Titreyin insanlar:
İşte size yeryüzünün efendisi."
Sanatçı çok iyi ifade etmiş
Tanrı'nın karakterini;
Görenler hiçbir eksik bulamamışlar onda
Konuşamaması dışında.
Hatta dediklerine göre,
Sanatçı eserini bitirdikten sonra,
Onu ilk kez gördüğünde ürpermiş
Ve kendi yarattığı Tanrı heykelinden korkmuş.
Heykeltıraşın bu ürküntüsünü
Şairler de yaşarmış bir zamanlar,
Kendi icat ettikleri tanrıların
Çekinirlermiş nefret ve öfkelerinden.
Bu şairler çocuklar gibiymişler:
Çocuklar cansızı canlı sanırlar;
Sürekli tedirginlikleri:
Oyuncak bebeklerinin onlara darılma olasılığıdır.

Kalp kolaylıkla kafayı izler:
İşte bu kaynaktan gelir
Paganların yanılgısı.
Güçlü bir biçimde uyarlarmış
Kendi yaratılarının taleplerine
Âşık olmuş Pigmalion
Kendi yarattığı eseri, Venüs heykeline.
Herkes gerçeğe çevirmeye çalışır
Kendi gördüğü düşleri yapabildiğince.
İnsanlar gerçekler karşısında buz gibidir;
Yalanlar karşısında ise ateş gibi.

LE FOU QUI VEND LA SAGESSE. Fable CLXVII.

77
akıl satan deli

Delilerin yanına yaklaşmayın asla:
Bundan daha akıllı bir tavsiye veremem size.
Bir bilgi edinemezsiniz
Boş bir kafadan çıkmış olandan.
Onları sıkça görürsünüz saraylarda:
Sultan hoşlanır onlardan; çünkü deliler her zaman
Kötülere, ahmaklara, gülünç olanlara verip veriştirirler
durmadan.
Bir deli, tüm dörtyol başlarında bağırıyormuş,
Akıl sattığını söylüyormuş
Ve saf insanlar
Ondan akıl satın almaya koşuyormuş:
Belirli soytarılık denemelerinden sonra
Herkese ödediği para karşılığında,
Bir değnek, iki kulaç da sicim veriyormuş.
Bu insanların pek çoğu kızıyormuş deliye;
Bunlar ne işe yarayacak diye.
Kızanlar daha da gülünç duruma düşüyormuş;
En iyisi gülüp geçmek;
Ya da hiçbir şey söylemeden,
Değneğini ve sicimini alıp gitmek.
Böyle bir şeyde anlam aramak boşuna.
Akıl aranır mı hiç
Bir delinin yaptığı işte?
Rastlantıdır yalnızca nedeni

Yaralı bir beyinde tüm olup bitenlerin.
Edindiği sicim ve değneğin ne işe yarayacağını anlamayan
biri,
Bir gün bir bilgeye danışmaya gitmiş,
Bilge, hiç tereddüt etmeden ona şöyle demiş:
"Bunlar hiyeroglif yazısıdır.
Akıllı olan insanlar, kendileriyle deliler arasına
Bu iki kulaç sicim boyunda mesafe koymalı;
Eğer bu mesafeyi koymazsa, bir ahmağın başına gelenin
Onun da başına geleceğinden eminim.
Siz kesinlikle yanılmamışsınız: Bu deli akıl satıyormuş."

RIEN DE TROP Fable CLXXX 21 Planche

78
ölçülü olmak

Hiçbir yaratık görmedim şu evrende
Ölçülü bir biçimde davranan.
Belirli bir ölçü vardır,
Doğanın efendisinin
Her şeyde izlenmesini istediği.
Uyan var mı bu kurala? Hemen hiç kimse.
İster iyilikte ister kötülükte, ölçüsüzlük her yerde.
Buğday şu sarışın Cérés'in hediyesi!
Aşırı büyüdüğünde tüketir toprağını çok kez,
Ve büyümesi normal sınırları aştığında,
Ürünü olan başak verme yerine
Saman verebilir ancak.
Ağaç da öyle, daha azını yapmaz: Aşırı bolluk kimi hoşnut etmez!
Buğdayı yola getirmek için, Tanrı koyunlara izin vermiş.
Buğdayların fazlasını yemelerine.
Koyunlar aşırıya kaçıp tüm buğdayları bitirmeye başlayınca,
Tanrı, bu kez kurtlara izin vermiş,
Koyunların sayılarını azaltsınlar diye.
Bu sefer, kurtlar azıtarak tüm koyunları yemeye kalkmış.
Eğer durdurulmazlarsa, neredeyse dünyada koyun kalmayacakmış.
Bunun üzerine Tanrı insanlara emir vermiş,
Kurtları cezalandırsınlar diye: İnsanlar da kötüye kullanmış
Tanrısal buyrukları.

250

la
fontaine

Tüm canlı varlıklar arasında, en çok ölçüsüz davranma
Eğilimi olan insandır.
Bu açıdan, küçük büyük herkes yargılanmalı.
Aşırıya kaçmamış olan, tek bir canlının var olduğunu
sanmam.
"Ölçülü olmak" herkesin durmadan söylediği
Fakat hiç kimsenin uymadığı bir sözdür.

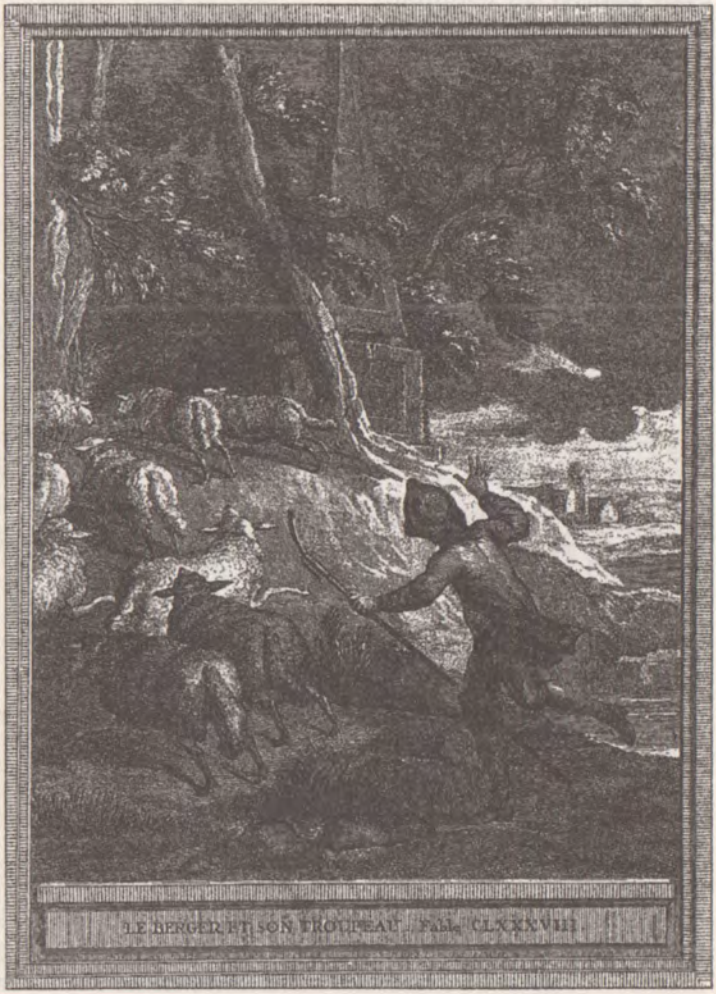

LE CHAT ET LE RENARD

79
kedi ve tilki

Kedi ve tilki, sanki güzel, küçük ermişlermiş,
Hac yoluna çıkmışlar.
Her ikisi de gerçek serseri, iki hinoğlu hin
Kutsal yolculuk dertleri değil hiçbirinin;
Amaçları yolluk koparmak Yaratan'dan,
Bol bol kümes hayvanı yürütmüşler,
Her tür peyniri de tatmışlar.
Yol çok uzunmuş, sıkılmaya başlamış bizimkiler,
Rahatlamak için tartışmaya karar vermişler.
Tartışma büyük bir kurtarıcıdır;
O olmaz ise kişi sürekli uyur.
Bizim hacılar yorgun düşmüşler,
İyice tartıştıktan sonra, yakınlarını çekiştirmeye
başlamışlar.
Sonunda tilki kediye demiş ki:
"Sen kendini çok yetenekli sanıyorsun:
Benden daha çok şey mi biliyorsun?
Yüz marifet var benim çantamda."
"Hayır" demiş kedi: "Bende yalnız bir tane var,
Fakat o bin taneye bedeldir."
Bunun üzerine yeniden alevlenmiş tartışma aralarında;
Sen şöylesin, ben böyleyim derken,
Bir köpek sürüsü gürültüsü yükselmiş karşıdan.
Kedi tilkiye demiş ki: "Dostum, dal bakalım marifet dolu
çantana,

Bul uygun bir strateji bu durum karşısında.
Bana gelince, işte benimki."
Bu sözlerden sonra kedi üstüne tırmanmış bir ağacın
güzelce ve iyice.
Bizim tilki ise yüz dolap çevirmiş,
Yüz kalıba girmiş fakat hepsi boşuna.
Her yerde sığınacak bir delik aramış
Hepsi de başarısız olmuş;
Nasıl atlatsın bu güçlü bacaklara; iyi koku alan burunlara
sahip köpekleri.
Saklandığı bir yerden çıktığı anda, çevik ayaklı iki köpek
Anında boğuvermiş onu.

Birçok alanda at koşturma bozabilir bir işi,
Her şeyi yapmaya kalkıştığında, ona mı buna mı öncelik
vereyim derken;
Karıştırırsın birbirine hepsini:
Tek bir şey yap ama onu iyi yap.

LE BERGER ET SON TROUPEAU Fabl. CLXXXVIII

80
çoban ve sürüsü

"Bıktım usandım sürekli sayıları azalan
Şu ahmak koyun milletinden!
Devamlı kaptırıyorlar içlerinden birini kurda!
İyi saydım onları; binden fazlaydılar.
Ve zavallı Robin'imizi kurtarmayı beceremediler!
Robin koyunum bir dilim ekmek için
Kent boyunca izlerdi beni peşimden,
Ve dünyanın sonuna dek beni izlemeye hazırdı.
Ah! Kavalımın sesini duyduğunda,
Yakında olduğumu hisseder ve hemen koşup gelirdi.
Ah! Zavallı Robin koyunum!"
Çoban Guillot ölüm ağıtını bitirdikten,
Ve Robin'in anısına saygıda bulunduktan sonra,
Tüm sürüyü toplamış,
Şefleri ve diğerlerini, en büyüklerinden en küçük kuzuya kadar.
Birlik olup sıkı durmalarını,
Ancak bu yolla kurtları engelleyebileceklerini söylemiş.
Koyun milleti namusları üzerine yemin etmiş,
Ve tümü ona, bir adım bile geri atmayacakları üstüne söz vermişler.
"Boğmak istiyoruz, Robin'imizi
Elimizden alan o canavarı" demişler.
Hepsi bunu başıyla onaylamış.
Çoban da onlara inanmış ve tüm sürüyü kutlamış.

Bununla birlikte, o gün daha karanlık basmadan,
Yeni bir sınama anı gelmiş;
Bir kurt görünce uzaktan
Tüm sürü olmuş darmadağın:
Aslında gördükleri bir kurt değil, yalnızca bir kurdun gölgesiymiş.
Kötü askerleri yüreklendirdiğinizde
Söz verirler gözü pek savaşmaya;
Fakat en küçük bir tehlike karşısında hemen kırılır tüm cesaretleri.
Örnek oluşunuz ve çığlıklarınız artık hep boşuna.

onuncu kitap'tan

81
kurt ve çobanlar

İçi iyilik dolu bir kurt
(Eğer dünyada böyle bir şey olabilirse)
Oturmuş yalnız bir köşesinde
Kurdun kurtluğu, yırtıcılığı üstüne
Dalmış derin bir düşünceye.
Ve demiş ki kendi kendine: "Nefret ediyor benden dünya âlem,
Kurt dediğin ortak bir düşman:
Köpekler, avcılar, köylüler hepsi bir araya gelmiş kurdu yok etmeye.
Yukarıdaki Tanrı bıkmış şikâyetlerinden.
Bu nedenle, İngiltere'nin kurtları ortadan kaybolmuş:
Başımıza ödül konmuş.
Yok edilmemiz için
Duvarlara ilanlar asılmış.
Bir çocuk ağzını açmaya kalktığında
Hemen korkutur olmuş onu annesi, 'Kurt geliyor' diye.
Tüm bunların nedeni:
Bir uyuz eşek, çürümüş bir koyun, bazı kudurgan köpekler yediğimizden.
Peki, öyleyse yemeyelim artık bunları hayatımızda,
Ot yiyelim; istersek açlıktan ölelim.
Çok zalimce bir şey mi bu?
Evrensel nefreti üstümüze çekmek daha mı iyi?"

Kurt bu sözleri söyledikten sonra bazı çobanlar görmüş bir
yeşillik üstünde,
Bir kuzuyu şişte pişirip yerken.
"Oh oh" demiş kurt: "Ben o milletin canına kanına
Kıymaya tövbe etmişken; bakınız kendi bekçileri ve
Onların köpekleri nasıl yiyor onları.
Ve ben, bir kurt olarak, bundan geri mi duracağım?
Hayır, olmaz, Tanrı aşkına! Hayır! Yoksa gülünç olacağım
herkese.
Haydi, gelsin bakalım bakalım, afiyetle yiyeyim şu kuzuyu;
Hem şişe geçirmeme de gerek yok onu;
Ve yalnız onu değil fakat ona meme veren annesini de,
Ve onu dölleyen babasını da indireyim mideme."
Bu kurt haklıymış. Biz insanlar
Şölenler, sofralar düzenleyip,
Hayvanları keyfimizce yerken ve onları bir hiçe
indirgerken,
Ya onlar ne yapsınlar?
Onlar hiçbir şey yemesin mi?
Bakınız çobanlar, çobanlar! Kurt, sizden daha güçlü
olmadığında
Haksız durumda.
Çilekeş gibi mi yaşamasını istiyorsunuz hayvanın?

LA PERDRIX ET LES COQS. Fable CIC VI

82
keklik ve horozlar

Bazı kaba, nezaketsiz,
Sürekli gürültü patırtı çıkaran horozlar arasına,
Bir zarif kekliği beslenmek için koymuşlar.
Tek dişi oluşu ve inceliği nedeniyle,
Dişilere düşkünlüğüyle bilinen horoz milletinin içinde bulunmak,
Başlangıçta büyük umut yaratmış bizim kekliğin gönlünde.
Bununla birlikte, sıkça bu ibikli millet öfke içinde olduğundan,
Pek saygı göstermemiş bu yabancı dişiye.
Çok kez korkunç gagalar savurmuşlar ona.
Başlangıçta keklik çok üzülmüş bu duruma.
Fakat çok geçmeden anlamış ki bu kızgın sürü,
Kendi aralarında da sürekli kavga ediyor ve bitkin düşüyormuş.
Keklik kendini avutarak şöyle demiş: "Bu onların örf ve âdetleri
Onları suçlamanın hiçbir anlamı yok, daha çok onlara acımak gerek.
Tanrı tek bir model üzerinden
Yaratmıyor herkesi:
Horoz doğasında olanlar var ve keklik doğasında olanlar var.
Eğer bana bağlı olsa, hayatımı
Daha dürüst kişiler arasında geçirirdim.

Fakat bu yerlerin efendisi olan insan farklı bir düzen
uyguluyor.
Bizi ağlara düşürüp,
Horozların arasına koyuyor,
Ve ayrıca kanatlarımızı da kesiyor:
İnsanlardır yalnızca suçlanması gerekli olan."

LA LIONNE ET L'OURS

83
dişi aslan ve dişi ayı

Anne aslan bir gün yitirmiş yavrusunu
Bir avcı yakalayıp götürmüş onu. Talihsiz anne
Öyle bir feryat edip kükrüyormuş ki
Tüm orman usanmış bundan.
Gecenin ne karanlığı,
Ne sessizliği ve ne de diğer çekicilikleri
Durdurabiliyormuş ormanların kraliçesinin gürültülü
yakarışlarını.
Hiçbir hayvanın artık uyku girmiyormuş gözüne.
Bir dişi ayı demiş ona sonunda:
"Aslancığım, bir sorum var sana yalnızca,
Bu ormanlarda senin dişlerinin arasından geçen
Bunca çocuğun annesi babası yok muydu?"
"Vardı" demiş dişi aslan. Ayı devam etmiş:
"Eğer durum böyle idiyse ve onların ölümlerinden sonra
Hiçbiri kafamızı çatlatmadıysa;
Bunca anne sessizliğe bürünmüşse,
Siz neden susmuyorsunuz?"
Dişi aslan: "Ben mi susacağım, çok mutsuz olan ben!
Ah! Kaybettim oğlumu! Acı dolu bir yaşlanmaya
mahkûmum artık ben!"
Ayı: "Peki, kim sizi bu mahkûmiyete zorladı?"
Anne aslan: "Ah! Kim olacak, benden nefret eden yazgım."
Bu sözcükler hiçbir zaman kimsenin ağzından eksik
olmamıştır.

Acınası insanlar, bu öykü size yönelik:
Boş şikâyetlerden başka bir şey duymuyorum ortalıkta.
Aynı durumda olanlar, tanrıların Hekuba'ya (esirliğe
indirgenen Truva Kraliçesi)
Yaptıklarını göz önüne alıp,
Şükretmelidirler tanrılara.

101 fabl

84
la rochefoucauld'a

İnsanın nasıl davrandığını
Ve çok kez ne denli hayvanlara benzer biçimde hareket ettiğini gördüğümde;
Sıklıkla şöyle söylemişimdir kendi kendime:
Kendini hayvanların kralı gibi gören insan,
Daha az kusurlu değil kesinlikle kendi uyruklarından;
Ve doğa koymuştu her varlığın içine
Ruhları etkileyen kitleden bir küçük parça...
Şimdi söylediğim şeyi ispatlamaya çalışacağım:
Avlanma vaktinde, sabah ışığı ışınlarını hızlandırıp
Güneş işinin başına dönerken
Ve artık gece değil ama henüz gündüz de olmamışken
Bir ormanın kenarındaki bir ağacın tepesine tırmanır
Ve yeni bir Zeus misali, Olympos'un zirvesinden
Yıldırımlar gönderirim canım istediğince,
Her şeyden habersiz bir tavşanın üstüne.
Bakarım, ortalıktan yok olmuş aniden,
Fundalık üstündeki,
Gözleri cin gibi, kulakları nöbette
Kekik kokulu otlarda şölen yapan
Tüm tavşan milleti.
Silah sesini duyar duymaz, bu sürü
Güvenliklerini aramaya gider
Bir yeraltı kentine hemen.
Fakat bir süre sonra unutulur tehlike ve o büyük korku

Yok olur ortadan aniden.
Görürüm tekrar o tavşanları
Eskisinden daha neşeli olarak, silahımın önüne gene
geldiklerini.
Aynı durumu görmüyor muyuz insanlarda da?
Bir fırtına çıktığında dört bir yana çil yavrusu gibi
dağılanlar
Gemi limana varır varmaz,
Tekrar üstlenirler aynı tehlikeleri
Aynı sert rüzgârları, aynı yıkımları;
Gerçek tavşanlar gibi görülürler tekrar
Kaderin ellerinin altında.
Bu ortak duruma işte bir örnek:
Yabancı köpekler, kendilerinin dışındaki
Bir bölgeden geçmeye kalktıklarında
Gelin görün cümbüşü:
O bölgenin köpekleri, kana susamış bir halde,
Havlayarak, dişleyerek kovalarlar
Bu gelip geçmekte olan yabancı köpekleri,
Kendi sınırları dışına kadar.
Mal mülk, büyüklük, şan ve şöhret takıntısı
Aynı şeyi yaptırıyor gerçekte,
Devlet yetkililerine, yaltakçıklara
Her meslek grubundan onca insana.
Ansızın çıkageleni yağmalamak
Onların üstüne atlamak hepimizde görülür çok zaman.
Bu karakterdedir hep yosmalar ve yazarlar:
Yeni bir yazar ortaya çıktı mı, vay haline!
Pastanın çevresinde az sayıda insan gerek,
Oyunun kuralı bu, düzen bozulmayacak.
Yüzlerce örnek destekleyebilir söylediklerimi.
Fakat en kısa eserlerdir
Her zaman en iyi olanlar.

Bu alanda, tüm sanat ustaları rehberimdir benim;
Ve güzel konularda, geriye üzerlerinde düşünülecek
Bir şeyler bırakılması gerektiği düşüncesindeyim.
Bu nedenle, burada durdurmalıyım sözlerimi.
Siz [La Rouchefoucauld] verdiniz bana,
Sağlam temellere dayalı neyim varsa.
Alçakgönüllülükle büyüklük eşittir sizde;
Ayrıca, bilirim ki asla dinleyemezsiniz utanç duymadan
En haklı ve en iyice edinilmiş övgüleri bile.
Siz ki çoktan beri bilinen adınızla
Onur kaynağı oldunuz Fransa'ya...
Lütfen, izin veriniz, en azından öğrenmesine bütün
dünyanın
Bu dizelerin konusunu sizden aldığımın.

on birinci kitap'tan

85
zeus'un bir oğlunu eğitmek isteyen tanrılar

Zeus'un bir oğlu varmış,
Geldiği kutsal kökenin izini taşıyan,
Tümüyle Tanrısal bir ruha sahipmiş.
Çocuklar pek bir şey sevmez: Genç Tanrı ise
Sevmek ve sevilmenin tatlı özenini
Kendine temel ilke edinmiş.
Onda sevgi ve akıl
Arkada bırakmış zamanı ki o zamanın hafif kanatları
Ne yazık ki çok çabuk getirir her mevsimi.
Güler yüzlü, güzel biçimli bitki örtüsü
Olympos'lu gencin kalbini çelmiş ilk olarak.
Tutkunun ilham verebileceği
Hoş duygular ve bolca sevecenlikler,
Ağlamalar ve iç çekişlerin tümünü tatmış: Kısaca hiçbir şeyi unutmamış.
Zeus'un oğlu doğuştan,
Başka bir kafa yapısına ve
Tanrıların değişik yeteneklerine sahipmiş, diğer tanrıların çocuklarından farklı olan.
Bellek üstünden sanki
Geçmişte o kadar çok aşk yaşamış gibi,
Tümüyle eksiksizmiş aşk uğraşında.
Bununla birlikte, Zeus onun eğitilmesini istemiş.
Toplamış tüm tanrıları ve onlara şöyle seslenmiş:

"Bugüne kadar, tek başıma ve yoldaşsız yönetmeyi bildim
evreni;
Fakat artık çok farklı işler var,
Onları yeni tanrılara bölüştürmem gerek.
Bu nedenle, şu sevgili oğlumu ele almalıyım önce:
Benim kanımdan o ve daha şimdiden her yer onun adına
dikilen tapınaklarla dolu;
Hak edebilmesi için ölümsüzler düzeyini,
Her şeyi bilmeli."
Şimşeklerin efendisi böyle bitirmiş konuşmasını ve herkes
onu alkışlamış.
Üstün yeteneğe sahip bu çocuk, öğrenebilir demişler her
şeyi.
Savaş Tanrısı: "Bu sanatı kendim öğretmek istiyorum ona,
Bu sanat ki nice kahramanlar yetiştirmiş,
Olympos'a nice şan ve şöhret kazandırmış ve bu
imparatorluğu büyütmüştür" demiş.
"Ben lir öğretmenliği yaparım ona."
Demiş sarışın ve bilge Apollon.
Aslan postlu Herakles demiş ki:
"Ben de kötülüklerle baş etmesini öğretirim ona;
Dizginlemesini zehirleyici canavarları,
Kalplerde durmadan yeniden doğan o ejderhaları.
Tatlı keyiflerin düşmanı biri olarak
Üzerinde ayak basılmamış yollar öğrenir benden
Onlar ki erdem adımları üzerinde onur getirirler."
Aşk Tanrısı'na gelince,
O da ona her şeyi öğreteceğini söylemiş.
Aşk haklıymış: Neyin gelinmez ki hakkından
Akıl arzuyla birleştiği zaman?

86
bir moğol'un rüyası

Bir zamanlar bir Moğol, rüyasında bir vezir görmüş;
Cennet bahçelerinde, her açıdan
Sonsuz keyif içinde yaşayan.
Aynı rüyada bir de çilekeş görmüş,
Cehennemin ateşiyle yanıp tutuşan,
Ve en mutsuz olanlarda bile acıma hissi uyandıran.
Tuhaf ve anormal olarak görünmüş bu durum:
Cehennemde ruhları yargılayan üç yargıçtan biri olan Minos
Bu iki ölünün yerini değiştirmiş sanki.
Uykusundan uyanınca büyük bir şaşkınlık içine düşmüş bizim Moğol.
Bu rüyanın içinde belki de bir gizemin varlığından kuşkulanarak,
Olayı açıklığa kavuşturabilecek bir rüya yorumcusuna başvurmuş.
Rüya yorumcusu ona şöyle demiş: "Endişelenecek hiçbir şey yok;
Rüyanızın anlamı var ve eğer bu konulardan bir miktar anlıyorsam;
Bana göre, tanrıların bir yol göstermesi bu size:
O vezir, saraydaki yoğun işleri arasında,
Ara sıra yalnızlık arayışına düşermiş;
O çilekeş ise bırakıp yalnız köşesini, vezirlere yaranmak amacıyla sık sık saraya gidermiş."

Eğer bu yorumcuya bir sözcük eklemem gerekirse;
Burada, yalnızlık sevgisini destekleyici bir şeyler söylemek isterim sadece:
Bu sevgi, nice güzellikler sunar sevenlerine, hiçbir sıkıntı yaratmadan,
Tertemiz şeyler adımlarınızın altından fışkıran Tanrı'nın hediyeleri.
Yalnızlıkta gizli bir tat bulmuşumdur hep,
Her zaman sevdiğim, dünyadan ve gürültüden uzak,
Gölgeliklerini ve iç açıcılıklarını tattığım o yerleri,
Bir daha görebilecek miyim acaba?

87
kurt ve tilki

Ezop'un tilkiye bu denli değer vermesi nereden geliyor?
Tilkinin kurnazlıktaki büyük ustalığından mı?
Araştırınca bunun nedenini, bulamadım pek bir şey.
Kurt, hayatını savunma durumunda kaldığında,
Ya da başkasına saldıracağında,
Daha mı az yeteneklidir tilkiden?
Bana göre, daha çok şeyler bilir o ve bu konuda
Belki de cesaret edebilirim tartışmaya ustamla.
Ancak tüm onur payı tilkide, buradaki olayda.
Tilki bir gece, dolunayı bir kuyunun dibinde görmüş:
Bu yuvarlak görüntü ona büyük bir peynir gibi gelmiş.
İki kova varmış kuyuda,
Biri inen, biri çıkan.
Bizim tilki, yoğun bir açlığın baskısı altında,
Atlamış, aşağıdaki kovanın onu yukarıda tuttuğu kovanın içine.
Böylece inmiş hemen kuyunun dibine.
Peynir yanılgısından aymış fakat büyük bir sıkıntıya düşmüş,
Görünce önündeki baş edilemez sorunu.
Öyle değil mi, tilki nasıl çıkabilecek yukarıya; başka bir açlıktan kırılan gelmedikçe;
Aynı görüntüye aldanmadıkça,
Ve aynı yöntemle kuyuya inip

Başını belaya sokmadıkça?
Kuyuda hiç kimse görünmeden,
İki koca gün geçmiş aradan.
Durmadan, sürekli yürüyen zaman, iki gece boyunca,
alışılmış olduğu üzere,
Ayça biçiminde oymuş ayın yuvarlak yüzündeki gümüşten
alnını.
Sayın tilki umutsuz bir durumdaymış.
Kurt kardeş, susuzluktan kurumuş boğazıyla,
Oradan geçiyormuş. Tilki seslenmiş ona:
"Yoldaş, size bir şölen çekmek istiyorum: Bu nesneyi
görüyor musunuz?
Nefis bir peynirdir o. Orman ve Sürüler Tanrısı Faune
yapmıştır onu,
İnek yapılan Tanrıça İo'nun sütünden.
Zeus, eğer hastalanırsa,
Bu peynirden bir dilim yiyerek, iştahını tekrar getirir
yerine.
Ben şu oyuntuyu yedim,
Gerisi size yeterince yiyecek olur.
Yukarıya koyduğum kovayla inin aşağıya."
Tilkinin güçlükle kurduğu bu öyküye,
Kurt ahmaklık edip inanmış.
İnmiş kovayla aşağıya ve onun ağırlığıyla
Çıkmış tilki üstat diğer kovayla yukarıya.
Kurdu asla hafife almayalım: Bizler de
Pek temeli olmayan şeyler üstüne ayartılmaya bırakırız
kendimizi.
Ve herkes inanır çok kolayca
Korktuğuna ve arzuladığına.

101 fabl

88
yaşlı adam ve üç genç adam

Ağaç dikiyormuş bir yaşlı adam.
"Bina yapsan anlaşılır da, fakat bu yaşta ağaç dikmek
neyin nesi?"
Demiş, komşu çocukları olan üç genç adam,
Yaşlı adamın bunadığına inanarak.
"Tanrı aşkına, lütfen
Söyleyin bize, hangi ürününü alabileceksiniz harcadığınız
bu emeğin?
Yakında iyice yaşlanmış olacaksınız.
Size ait olmayan bir gelecek adına
Neden güçlük getiriyorsunuz hayatınıza?
Geçmişteki hatalarınız üstüne düşünün yalnızca siz,
Bırakınız bu büyük umutları ve uzun erimli düşünceleri.
Bütün bunlar, artık bize göre şeyler."
"Hiç de yalnızca size göre değil" demiş yaşlı adam:
"Tüm ekilip dikilenler geç büyür ve kısa ömürlü olur.
Sizlerin ve benim ömürlerimiz ise birer oyuncak sadece
Tanrı'nın elinde.
Aynı kısalıktadır ömürlerimiz, uzun görünseler de.
Hangimiz emin olabiliriz, kimin en son göreceğini mavi
gökleri?
Kim garanti edebilir bir an sonra ölmeyeceğini?
Eğer torunlarımın torunları bu ağacın gölgesi altında
otururlarsa,
Bu da yeter bana!

Hoşnut etmek başkalarını,
Güzel bir davranış değil mi?
Bu bir meyvedir, aynı zamanda, bugün tattığım;
Yarın da, daha sonra da sürekli tadabileceğim.
Belki ben sayabilirim şafak vakitlerini sonunda
Sizler yatarken mezarda."
Yaşlı adam haklıymış, üç genç adamdan biri
Amerika'ya giden bir deniz seferinde boğularak ölmüş.
Diğeri Savaş Tanrısı'nın emri altında savaşarak
cumhuriyete hizmet ederken
Umulmadık bir kaza sonucu hayatını kaybetmiş.
Üçüncüsü, aşılamak istediği bir ağaçtan düşüp ölmüş.
Ve yaşlı adam ağlamış her üçü için de ve mezar taşlarının
üstüne
Bu söylediklerini yazdırmış.

89
epilog

İşte böyle, benim Esin Perim bir tertemiz pınarın başında
Çevirdi tanrıların diline
Gök kubbenin altındaki tüm varlıkların söylediklerini,
Doğanın sağladığı çeşitli sesler içinde.
Çevirmenlik yapıp farklı halklara
Kendi eserimde aktör olarak kullandım onları:
Çünkü herkes konuşur bu evrende;
Kendi dili olmayan yoktur hiç kimse;
Benim dizelerimde bulunmayan daha üstün bir güzellikte.
Eğer çevirimi yeterince sadık bulmazlarsa;
Eğer eserimi yeterince iyi bir model olarak görmezlerse;
En azından yolu açtım ben:
Diğerleri götürebilirler işi daha ileriye...

on ikinci kitap'tan

90
odysseus'un yoldaşları

Odysseus ve yoldaşları, on yıl boyunca engin denizlerde
Kuvvetli rüzgârlarla her gün boğuşarak geçirdikleri
tehlikeli maceralardan sonra,
Ulaşmışlar bir gün bir kıyıya sonunda.
Orada Gün Tanrısı'nın kızı Kirke
Onları sarayına davet etmiş.
Bir içki ikram etmiş onlara, bu içki
Çok lezzetli fakat içi ölümcül zehirle dolu bir içkiymiş.
Bu içkiden içenler, önce akıllarını yitirmiş;
Bir süre sonra da bedenleri ve yüzleri
Farklı hayvanlara benzemeye başlamış.
Bazıları ayıya dönüşmüş, bazıları aslana, diğerleri file
dönüşmüş.
Bir kısmı kocaman bir kütle altında, büyük;
Diğerleri farklı bir biçim altında
Küçücük hale gelmiş; örneğin köstebeğe.
Yalnızca Odysseus bu durumdan kurtulmuş.
Hain içkiye güvenmeyip, onu içmemiş.
Sağduyululuk ile bir kahramanın dış görünüşünü,
Ve tatlı sözlülüğü bir araya getirip
Tanrı kızı Kirke'yi büyüleyerek kendine âşık etmiş.
Tanrıça kalbinde ne varsa tümünü söylemiş:
Aşk ateşini ilan etmiş.
Odysseus böyle bir fırsattan yararlanmayı iyi bilmiş.

Yoldaşları bu Yunanları eski insan olan hallerine
dönüştürme olanağını veren
Panzehiri elde etmiş.
Tanrıça demiş ki: "Peki, onlar bunu isteyecekler mi?
Git de birliğine bunu öner bakalım."
Odysseus hemen yoldaşlarının yanına koşmuş ve onlara
şöyle demiş:
"İçtiğiniz içkinin zehrini önleyebilecek bir ilaç varmış;
Ve sizlere şunu öneriyorum: Sevgili dostlarım
Tekrar insan olmak istiyor musunuz?
İlacı hemen getirme sözü verdiler."
Aslan, düşünüp kükreyerek demiş ki:
"Böyle ahmakça bir kafam yok.
Yeni elde ettiğim bu yetenekleri mi reddedeceğim?
Artık müthiş güçlü pençelerim ve dişlerim var ve bana
saldıranları paramparça edebiliyorum.
Kralım ben bundan böyle: İtakha'nın bir uyruğu mu
olacağım?
Belki de tekrar basit bir askere dönüşmemi istiyorsun.
Asla durumumu değiştirmek istemiyorum."
Odysseus aslanı bırakıp ayının yanına koşmuş:
"Ah! Kardeşim, ne hale gelmişsin! Eskiden çok hoştun"
demiş.
Ayı "ayıca" tavrıyla ona cevap vermiş:
"Ne varmış ki halimde? Ayı olmak böyle bir şey.
Kim söyledi sana, bir şeklin diğerinden daha güzel
olduğunu?
Neden bizi kendi ölçülerinle yargılıyorsun?
Dişi bir ayının benden hoşlanması bana yeter.
Senin hoşuna gitmiyor muyum? Öyleyse, bırak git, kendi
yolunu izle ve beni rahat bırak:
Özgür, memnun ve beni baskı altına alacak hiçbir şey
olmadan yaşıyorum;

Her şeyi net ve açık olarak söyledim sana:
Asla durumumu değiştirmek istemiyorum."
Yunan prens bu kez öneride bulunmak üzere kurdun
yanında gitmiş;
Benzer bir reddedilme riskini de taşıyarak, ona şöyle
demiş:
"Yoldaş, aklım karıştı doğrusu
Sen genç ve güzel bir çoban kızın
Koyunlarını yemişsin;
Ağlayıp sızlıyor kızcağız.
Vaktiyle onları kurtaran bir yiğittin.
Hep dürüst bir hayat sürdün.
Bırak şu ormanları ve
Kurt olma yerine iyi bir insana dönüş gene."
Bu öneriye kurt şöyle cevap vermiş:
"Böyle bir insan var mı? Ben böyle birini görmedim
henüz.
Sen gelmişsin bana kan dökücü vahşi bir hayvan
muamelesi yapıyorsun.
Peki, böyle konuşan sen, kimsin ki?
Siz, ben olmadan, tüm köyü sızlandıran hayvanları
yemediniz mi?
Eğer insan olsaydım, senin inancına göre
Daha mı az kan döken biri olurdum?
Bir sözcük uğruna bazen birbirinizi bütünüyle
boğuyorsunuz.
Birbirinizin kurdu değil misiniz siz?
Dikkatli bakılınca, ben sizi sonuç olarak,
Kötülüğü, kötülük yapmak için sürdürenler olarak
görüyorum;
İnsan olmaktansa kurt olmak daha iyi;
Asla durumumu değiştirmek istemiyorum."
Odysseus herkese aynı uyarıda bulunmuş,

290

la
fontaine

Her biri aynı cevabı vermiş.
Küçük olsun, büyük olsun.
Özgürlük, ormanlar iştahlarını kabartmış,
Bu durum onların en üstün zevkleriymiş.
Tümü iyi hareketlerde bulunmaktan vazgeçmiş.
Salt tutkularını izleyerek kurtulduklarını sanmışlar,
Fakat sonuçta kendi kendilerinin kölesi olmuşlar.

91
iki keçi

Keçiler biraz otlandıktan sonra,
Belirli bir özgürlük ruhu
Yazgılarını araştırmaya yönlendirir onları; yola koyulurlar,
İnsanların pek uğramadığı
Otlak yerlerine doğru.
Yolu izi olmayan, kayaların ve uçurumların bol olduğu bu yerlerde
Sergilerler kaprislerini bizim bayan keçiler.
Hiçbir şey durduramaz bu tırmanıcı hayvanı.
Bir gün kendilerini özgür kılan
Ayaklarına tez iki keçi
Arkada bırakmış her biri kendi otlaklarını.
Zaman zaman dağda taşta, kırda tesadüfen karşılaşıyormuş bu yetenekli hayvanlar.
Bir gün, maceralı gezilerinden sonra,
Karşılıklı olarak varmışlar bir derin ırmağa.
Irmağın üstünde köprü olarak basit bir tahta parçası varmış.
Bu iki nazik keçinin güçlükle sürtünüp geçebileceği bir köprü.
Çağlayıp hızla akan bu derin ırmak üstünden geçmek titretir kuşkusuz herkesi.
Fakat tüm bu tehlikelere rağmen
Keçilerden biri tahtanın üstüne bir adım atınca, derhal bir adım atmış karşıdan diğeri.

Keçilerdeki çalımı görünce, sanırsınız
Büyük Louis ile Dördüncü Philippe
Karşılıklı barış görüşmeleri için bir araya geliyor.
Böylece, adım adım ilerleyerek
Gelmişler burun buruna bizim maceraperestler.
İkisi de aşırı gurur içinde, varmışlar tahta köprünün
ortasına.
Orada birbirine yol vermeyi reddedince,
Boylamışlar derin ırmağı her ikisi de...
Yeni değildir bu tür sen ben kavgaları, insanlar arasında da.

92
hasta geyik

Geyiklerle dolu bir ülkede hasta düşmüş bir geyik.
Birçok yoldaşı üşüşmüş geyiğin yatağının başına;
Bazıları geçmiş olsun demeye, bazıları üzüntü sergilemeye
ve bazıları da onu avutmaya.
Hiç kalabalık edip usandırmasalar onu, daha iyi
ederlermiş doğrusu.
Hasta geyik onlara şöyle demiş:
"Eh! Bayanlar baylar, bırakın beni öleyim lütfen.
İzin verin yazgının ortak yasası sonumu getirsin.
Ve şu ağlamaları da kesin."
Ziyaretçiler, "Asla olmaz!" demişler ve
Ziyaretlerini uzattıkça uzatmışlar;
Hasta geyiğe de çok rahatsızlık vermişler.
Bu yetmiyormuş gibi, hastanın yakınındaki otlağını yiyip
bitirmişler.
Geride yalnızca çalıları bırakmışlar.
Beslenecek hiçbir şey bulamamış zavallı geyik.
Ve kötü olan durumdan daha kötü bir duruma düşmüş.
Tam hastalığı atlatacağı sırada,
Bizim çaresiz açlıktan ölmüş.
Size çok pahalıya mal olur,
Beden ve ruh ilaçları istediğiniz kimseler.
Ey zaman, ey töreler bakınız geldiğimiz şu hale,
Tüm dünya kendi çıkarı peşinde.

la
fontaine

93
kerevit ve kızı

Bilgeler bazen, kerevit örneğinde olduğu gibi,
Geri geri giderler, sırtlarını limana döndürerek.
Bu bir gemici sanatıdır ve aynı zamanda
Güçlü bir hücumu saklamak amacıyla
Düşmanı yanlış bir cephḛye yığmak için,
Tam ters bir noktayı gösteren komutanların taktiğidir.
Gelelim bizim masala.
Ana kerevit bir gün kızına şöyle demiş:
"Kız sen nasıl yürüyorsun öyle, Tanrı aşkına,
Doğru yürüyemez misin hiç?"
Kız: "Peki, siz nasıl yürüyorsunuz ki anneciğim?
Ailemden farklı yürüyebilir miyim ben?
Herkesin tersine gittiği yerde, yalnız ben mi doğru
yürüyeceğim?"
Kız haklıymış.
Evde görülen tüm örneklerin kişi üzerindeki etkisi
Evrenseldir ve geçerlidir
İyilikte de, kötülükte de, her alanda;
Kişiyi bilge de yapar, ahmak da.
Ancak ahmak yaptıkları daha fazladır.
Hedefe sırtını dönme konusuna gelince:
İyi bir yöntemdir bu, temelde.
Özellikle savunma mesleğinde;
Fakat tam zamanında kullanılması koşuluyla.

94
tilki, sinekler ve kirpi

Soyunun izlerini taşıyan ormanların eski bir konuğu,
Uyanık, düzenbaz ve kurnaz tilki,
Yaralanmış bazı avcılar tarafından bir gün ve zor atmış
kendini bir bataklığın içine.
Çok geçmeden bizim sinek diye adlandırdığımız
Şu kanatlı parazitler üşüşmüş kan ter içindeki tilkinin
üstüne.
Tilki önce tanrıları suçlamış ve talihin
Başına böyle bir şey getirmesini,
Ve sineklerin yiyeceği haline dönüştürmesini çok anlamsız
bulmuş.
Şöyle demiş:
"Olacak iş mi bu! Bunlar mı gelecekti
Tüm ormanların en becerikli konuğu olan benim gibi bir
tilkinin başına?
Ne zamandan beri tilkiler iyi bir yiyecek oldu bu sersem
yaratıklara?
Neye hizmet edecek şu kuyruğum?
Haydi! Git kov şu can sıkıcı varlıkları!"
Komşu bir kirpi,
Ki yeni bir karakteridir benim dizelerimin,
Kurtarmak istemiş bizim tilkiyi,
Bu gözü doymaz sinek milletinin elinden.
"Komşu" demiş, "izin verin şişe geçireyim onları yüzer
yüzer

Ve son vereyim acılarınıza kökünden."
Tilki: "Dostum, lütfen yapma böyle bir şey;
Bu hayvanlar iyice doymuş durumda; yoksa yeni bir sürü
gelir üşüşür üstüme,
Onlardan daha aç ve daha zalim olan."
Şu dünyada yiyicilerden bol bir şey yok:
Bazıları sarayın, bazıları kanunun adamları.
Aristo, bu öğüt verici öyküyü insanlara uyarlamış.
Bu durumun ortak örnekleri her ülkede binlerce
Özellikle bizim ülkemizde.
Karnı en dolu olan insanlar, en az yiyici olanlardır.

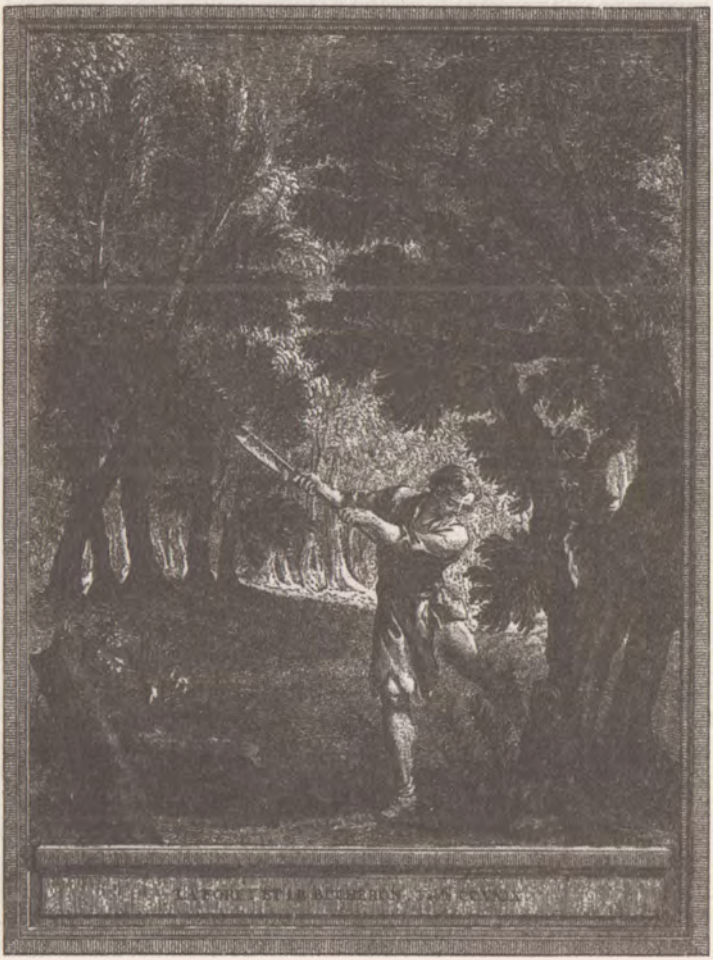
101 fabl

95
aşk ve çılgınlık

Her şey gizemdir Aşk'ta,
O okları, o yayları, o meşalesi, o kanatlı çocuğu.
Bir günlük bir iş değildir kesinlikle,
Bu bilimin üstesinden gelebilmek.
Bu nedenle, ben de burada her şeyi açıklamaya girişecek değilim.
Benim amacım, kendi tarzımca,
Aşk Tanrısı'nın nasıl kör bir hale geldiğini,
Nasıl ışığı kaybettiğini anlatmaktır yalnızca.
Aşkın bu körlüğünün kötü bir şey mi olduğu,
Yoksa belki de iyi bir şey mi olduğu konusunda,
Hiçbir şey diyemem aslında;
Danışmalı bence bunu âşıklara.
Çılgınlık ve Aşk bir gün beraber oynuyorlarmış.
Aşkın gözleri henüz kör değilmiş.
Aralarında bir çatışma çıkmış.
Aşk, sorunu, hakkında karar vermeleri için Tanrılar Kurulu'na götürmek istemiş.
Çılgınlık'ta sabır nerede;
Korkunç bir darbe atmış Aşk'ın yüzüne,
Aşk anında kaybetmiş gözlerindeki göklerin ışığını.
Afrodit talep etmiş hemen öç almayı.
Onun hem bir kadın ve hem bir anne oluşu,
Çığlıklarının şiddetini yeterli olsa gerek anlamaya:
Kaldırmış tüm tanrıları ayağa:

Zeus'u, Nemesis'i ve Cehennem Yargıçlarını,
Ve sonunda tüm Yüksek Kurulu.
Durumun vahametini koymuş ortaya:
Oğlu, bir değnek desteği olmadan, bir adım bile
atamıyormuş:
Bundan büyük bir suç olamaz demiş.
Verilen zarar da, ayrıca karşılanmalıymış.
Durumu iyice değerlendiren tanrılar
Ülke ve kamu yararını temel alarak,
Yüksek Mahkeme'nin kararı olarak:
Çılgınlığı, aşkın rehberi olarak sürekli görev yapmaya
Mahkûm etmişler.

96
orman ve oduncu

Oduncunun biri, kırmış ya da kaybetmiş
Baltasına saplık yapan odunu.
Yeni bir sap kolay bulunamadığından
Huzura kavuşmuş bir süreliğine tüm orman.
Adam rica etmiş ormandan sonunda
İncelikle izin vermesine
Yalnızca bir dalının kopartılmasına;
Başka bir sap yapabilmesi amacıyla:
Söz vermiş ormana; ekmek parasını başka yerde kazanacağına;
Herkesin olgunluklarını ve çekiciliklerini sevip saydığı
Bunca meşe ve çam ağaçlarını kesmeyip ayakta bırakacağına.
Masum orman yeni bir silah vermiş ona.
Kuşkusuz pişman olmuş orman, böyle bir şey yaptığına:
Sefil oduncu anında başlamış,
Bu canım ağaçları keserek
Ona büyük iyilik yapan ormanı budamaya.
Her an inlemiş orman
Kendi sağladığı odun sap yüzünden.
İşte dünyanın ve dünyalıların hali:
Onlara yapılan iyiliği, bu iyiliği yapanlara karşı kullanırlar sürekli.
Bıktım usandım bunu dile getirmekten...
Yazık ki! Tüm yakınmalarım ve kendi kendime yırtınmam boşuna:
İyilikbilmezlik ve kötüye kullanmalar
Bir türlü ortadan kalkmayacağa benzer.

97
tilki ve hindiler

Tilkinin muhtemel saldırılarına karşı
Bir ağaç hindilere kale görevi görüyormuş.
Hınzır tilki, kale çevresinde incelemelerde bulunduktan,
Ve herkesin sıkı nöbette olduğunu gördükten sonra,
Sinirlenip bağırmaya başlamış: "Bu da ne?
Bu hindi milleti benimle alay mı ediyor?
Onlar mı yalnız doğal yasadan ayrık tutulacak?
Hayır, tüm tanrılar adına, kesinlikle hayır!"
Ay pasparlakmış o gece, sanki tilkiye karşı
Hindileri tutmak istiyormuş gibi.
Kuşatma mesleğinde hiç de acemi olmayan tilki,
Karşılaştığı bu duruma uygun bir taktik oluşturmuş.
Önce ağaca sarılıp tırmanıyor gibi yapmış,
Sonra yere düşüp ölü numarası yapmış, daha sonra hemen dirilmiş.
Bu uyanık birçok farklı kişiliğe bürünmüş.
Kuyruğunu kaldırıp onu ay ışığında parlatmış
Ve buna benzer bin bir diğer numaraya başvurmuş.
Bu süre boyunca hiçbir hindi uyumaya cesaret edememiş:
Düşmanları tilki, onları sürekli
Aynı nesneyi izlemek durumunda bırakmış.
Zavallı hindilerin gözleri kolay kamaştığından
Ağacın tepesi olan kalelerinden teker teker düşmeye başlamışlar.

Düşenleri toplayan tilki, neredeyse
Onların yarıya yakınını haklamış bu biçimde.
Tehlike karşısında aşırı dikkat gösteren
Çok kez onun içine düşer.

98
maymun

Paris'te bir erkek maymun varmış;
Dişi bir maymunla evlendirilmiş.
Maymun, gerçekte birçok koca gibi
Karısını sürekli döver dururmuş.
Acınası kadın, o denli acı çekmiş ki; sonunda ölmüş.
Erkek çocukları ağlamış sızlamış
Boşuna yakınmış durmuş.
Babaları ise gülüp duruyormuş karısının ölümüne
Zaten başka sevgilileri varmış,
Onları da sürekli döveceğinden herkes eminmiş.
Devamlı bar ve tavernalarda dolaşıp, sıkça sarhoş
oluyormuş.
Taklitçi insanlardan beklemeyin iyi bir şey;
İster maymun olsun ister bir kitap yazan;
En kötü türleri de yazarlardır her zaman.

101 fabl

99
İskityalı filozof

İskitya doğumlu, soğuk bir filozof,
Daha iyi bir hayat izlemek amacıyla
Yunanların ülkesine gitmiş
Ve orada bir yörede
Vergilius'a oldukça benzer bir bilgeyle karşılaşmış:
Krallarla eşit düzeyde olan bu insan, tanrıları
andırıyormuş
Ve onlar gibi, tatmin edilmiş ve dinginmiş.
Ve mutluluğunu bir bahçenin güzelliğine borçluymuş.
İskityalı onu elinde bıçağıyla çalışırken bulmuş.
Meyve veren ağaçlardaki işe yaramaz parçaları
buduyormuş;
Şuralarından buralarından ayıklayarak, kesip atıyormuş.
Emeğine bolca karşılık verecek tarzda, doğayı
Her yönden düzeltiyormuş.
Bizim İskityalı sormuş ona:
"Bu yıkım neden? Yakışır mı sizin gibi bir bilgeye
Bu acınası varlıkları sakatlamak böyle?
Bırakın bana bıçağınızı, şu zarar verici aracı;
Bırakınız iş görsün zamanın orağı;
Her şey, zamanı gelince, er geç göçer gider karanlık
diyara."
"Ben gereksiz olanları kesiyorum yalnızca,
Bunları kesmek, geride kalanlara çok yararlı oluyor" demiş
bilge.

İskityalı, sıkıcı ülkesine dönmüş geri;
Almış eline bıçağını, kesip biçmeye başlamış ağaçlarını ve dallarını sürekli.
Komşularına ve dostlarına da aynı şeyi yapmalarını öğütlemiş.
Bahçesindeki en güzel ağaç dallarını kesmiş,
Budamış meyve bahçesini mantıksızca:
Gözetmemiş ne zamanı ne mevsimi,
Ne eski ne de yeni ayı.
Her şey eriyip bitmiş ve her şey ölmüş.
Bu İskityalı adam çok iyi açıklıyor
Stoacı bir düşünürün anlayışını:
O ki budar insan ruhundan
İyi ve kötü tüm arzuları ve tutkuları,
En masum isteklere dek.
Bana gelince, ben karşıyım bu tür insanlara.
Budayarak kalplerimizin temel kaynağını;
Ölmeden önce öldürüyorlar bizi.

L'ELEPHANT ET LE SINGE DE JUPITER Fable CCXXXIV.

100
fil ve zeus'un maymunu

Eskiden fil ve gergedan,
Dünya üzerindeki egemenlik kurma hakları üstüne
anlaşmazlığa düşünce,
Bu çatışmayı kapalı bir savaş alanında bitirmek üzere
anlaşmaya varmış.
Çatışma günü belirlenmiş;
Tam bu sırada,
Zeus'un arabulucu maymununun,
Havada görüldüğü haberi onlara iletilmiş.
Gille'miş bu maymunun adı, tarihin söylediğine göre.
Fil hemen sanmış ki
Elçi olarak birisi
Gönderiliyormuş yüce zatına.
Bu övünç konusunun tüm gururu içinde,
Sayın Gille'i beklemeye başlamış ve biraz gecikmiş bulmuş,
Elçinin güven mektubunun kendisine sunulmasını.
Sayın Gille sonunda geçerken,
Şöyle bir uğrayıp selamlamış üstadı.
Fil anlamış ki kendi konusuna ilişkin
Bir sözcük yok ortada:
Kendi savaşıyla ilgilendiklerini sandığı tanrılar
Gerçekte bu duruma pek aldırmıyormuş.
Aslında onların bakışından ne önemi var
Bir sinek ya da bir fil olmanın?
Bunu fark eden fil, konuyu kendisi açmış:
Demiş ki: "Kardeşim Zeus, pek yakında
Oldukça güzel bir çarpışma görecek, kendi yüce tahtından.

Tüm saray güzel bir oyun seyredecek."
"Ne çarpışması?" demiş maymun, ciddi bir yüzle.
Fil cevap vermiş: "Ne! Bilmiyor musunuz
Gergedanın bana kafa tuttuğunu;
Filistan ile Gergedanya'nın savaşacağını?
Bilirsiniz kuşkusuz, bu iki ünlü ülkeyi."
Sayın Gille, bunun üzerine şöyle demiş:
"Tanıştığımıza gerçekten memnun oldum;
Bunlara benzer konular pek görüşülmez bizim engin
saraylarımızda."
Fil, utanmış ve şaşkın bir durumda,
Ona demiş ki: "Peki, bizim aramıza ne yapmaya geldiniz?"
Maymun: "Birkaç karınca arasına azıcık bir otu
bölüştürmek için buraya geldim.
Biz her sorunla ilgileniriz.
Sizin olaya gelince, bu konuda Tanrılar Kurulu'nda henüz
hiçbir şey söylenmedi.
Küçüklerle büyükler eşittir onların gözünde."

101 fabl

101
bir deli ve bir akıllı

Delinin biri taş atıp duruyormuş bir akıllıya.
Akıllı geri dönmüş ve ona şöyle demiş: "Dostum, aferin sana;
Al şu altını, onu kazanmak için yeterince yoruldun,
Emeğinin karşılığı verilmeli:
Şuradan geçen adamı görüyor musun; onda ödeyecek para çok bol.
Taşlarını ona at, durmadan gelsin artık paralar."
Heyecanlanan bizim deli
Taşlamaya başlamış hemen bu zengini.
Bu kez parayla ödememişler hak ettiğini.
Birçok uşak saldırmış bizim zavallıya,
Değneklemişler onu kıyasıya.
Sultanların çevresi de bu tür delilerle doludur.
Sizi taşlarlar, efendilerini güldürürler.
Onları durdurmak için, onlarla kavgaya mı tutuşacaksınız?
Belki de bu denli güçlü değilsinizdir.
En doğrusu, haklarından gelebileceklere havale etmeli onları.

"Fransa'nın Homeros'u", "Yeni Ezop" olarak nitelenen La Fontaine, insanlığın önünü açıcı bir düşünür ve yazardır. Uzun yıllar boyunca dünyanın pek çok coğrafyasına, farklı kültür ve dillerine aktarılmış olan eserleri hem özgün dil ve stilleri hem de yaratıcı içerikleri açısından sürekli insanlığın gündeminde olmuştur.

Adaleti, özgürlüğü, eşitliği, dayanışmayı, gerçekçiliği ve erdemli olmayı, "erdem ahlakını" kendilerine temel alan bu fabllerde; her tür iktidar tutkusu, şiddet kullanımı, özgürlüğü baskılayıcı her tür davranış, mal mülk, mevki ve şan şöhret düşkünlüğü, kendini beğenmişlik, açgözlülük, ikiyüzlülük, bilgiçlik, dalkavukluk, sevgi, dostluk ve dayanışma yoksunluğu, kibirlilik, kıskançlık ve adaletsizlik gibi pek çok kötücül ve insanlık dışı düşünce ve davranış biçimi; La Fontaine'in güçlü eleştiri oklarının hedefi haline getirilir...

THG
0216196
HVZ

AYRINTI • KLASİK
ISBN: 978-605-314-264-5
9 786053 142645